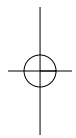
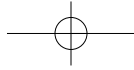

Broj 3/2010
Godina CXXIV
Sarajevo

VRHBOSNA

Službeno glasilo Vrhbosanske nadbiskupije

VRHBOSNA - Službeno glasilo Vrhbosanske nadbiskupije

Izdavač:
Vrhbosanska nadbiskupija
Kaptol 7, BiH - 71000 Sarajevo

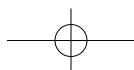
Nakladnik:
Medijski centar Vrhbosanske nadbiskupije

Odgovara:
Vinko kardinal Puljić
vrhbosanski nadbiskup

Glavni urednik:
Ilija Orkić, kancelar

Grafička obrada:
MCVN

Tisak:
Graforad - Zenica

Sadržaj

UREDNIKOVA RIJEČ

Memorija.....	185
---------------	-----

SVETA STOLICA

Izgrađivanje crkvene zajednice ključ je misije.....	186
Turizam i bioraznolikost.....	187
Mons. Egidije Živković imenovan biskupom Željeznoga.....	190

IZ VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE

Direktorij za euharistijska slavlja i liturgiju časova 2010.-2011.....	192
PORUKA Vinka kard. Puljića, nadbiskupa Vrhbosanskog na početku pastoralne i školske 2010./2011. godine.....	193
Predmet: Upit o krizmama u 2011. godini.....	195
Predmet: Prikupljanje pomoći stanovništvu pogođenom poplavama u Pakistanu.....	195
Hodočašće u hrvatsko nacionalno marijansko svetište.....	196
Predmet: Uspjeh na seminaru za ovlast ispovijedanja 2010.....	197
Ovlasti ispovijedanja.....	199
Predmet: Poziv na sjednicu PVVN - 2. listopada 2010. u 10 sati.....	200
Predmet: Obnova katedrale Srca Isusova u Sarajevu iznutra.....	201
Listopad - Mjesec krunice.....	201
84. Svjetski misijski dan.....	202
IX. Dan molitve za domovinu.....	203
Potpuni oprost uz Dušni dan.....	203
Predmet: Poziv na sjednicu.....	204
Predmet: Poziv na sjednicu.....	204
Sjednica Pastoralnog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije održana 2. listopada 2010. u prostorijama Ordinarijata Vrhbosanske nadbiskupije Kaptol 7, Sarajevo.....	205
Godišnji Susret dijecezanskih svećenika Vrhbosanske nadbiskupije.....	207
Imenovanja i premještanja.....	211
Dozvole.....	212
Nadbiskupova kronika.....	212
Povelja - Blagoslov gradilišta i polaganje kamena temeljca za novu župnu crkvu Krista Kralja na Ceru.....	217
Povelja - Posveta crkve sv. Ane u Par Selu i posveta oltara i ugradnja moći sv. Pape Pija desetog.....	218
Povelja - Posveta crkve Presvetog Srca Isusova u Prozoru.....	219
Dokument o relikvijama bl. A. Stepinca za oltar župne crkve u Prozoru.....	220
Povelja - Blagoslov gradilišta i polaganje kamena temeljca za novu župnu crkvu sv. Antuna u Velikoj Bukovici.....	221

PRILOZI

Homilija nuncija D'Errica u banjolučkoj katedrali.....	222
Riječi nuncija D'Errica na kraju mise u banjolučkoj katedrali.....	224
Propovijed na Veliku Gospu.....	225
Propovijed pod Misom za poginule sestre SML.....	227
Propovijed u Udbini.....	228
Popis sjemeništara - Školska godina 2010./2011.....	231
Bogoslovi 2010. - 2011.....	231

BILJEŽIMO

Fra Marko Semren imenovan banjolučkim pomoćnim biskupom.....	234
Grb pomoćnog biskupa banjolučkog mons. Marka Semrena.....	235
Mons. dr. Marko Semren zaređen za pomoćnog biskupa banjolučkog.....	235
Kardinal Vinko Puljić na proslavi 100. Dužijance.....	238
“Hodočašće povjerenja na zemlji” u Sarajevu.....	240
Poruka kardinala Vinka Puljića mladima.....	242
Poruka mitropolita Nikolaja mladima.....	243
Poruka brata Aloisa mladima.....	243
Hodočašće vjernika iz Slavenskog Broda na grob Sluge Božjega Josipa Stadlera.....	244
Sa zasjedanja CCEE-a upućeno pismo Papi.....	245
Dr. Smiljan Čekada - “Pravednik među narodima”.....	246
Sjednica Svećeničkog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije.....	247

TEOLOŠKE TEME

Pučki prijevod Svetog Pisma Ivana Evandeliste Šarića.....	249
Etički aspekti transplatacije.....	255
Svećenička solidarnost.....	264

NAŠI POKOJNICI

+ Fra Zdravko Lukić (1935.-2010.).....	271
+ Fra Krešimir Karlović (1915.-2010.).....	272
+ Fra Tomo Buljan (1941.-2010.).....	273
+ Fra Božo Krešo (1949.-2010.).....	274
+ Fra Franjo Filipović (1948.-2010.).....	275

Memorija

Za našu Nadbiskupiju u pastoralnoj godini 2009/2010 poseban naglasak je bio stavljen na solidarnost a zatim i na čuvanje sjećanje i pamćenja. I ova tekuća pastoralna godina 2010/2011 želi podcrtati i zaokružiti ove važne teme. Nastali slogan "Memorija za solidarnost" je kod većine župnika izazivao čuđenje i nerazumijevanje (pa čak dotle da su neki rekli: nema tu logike!), dok su drugi nastojali ispuniti traženu anketu. Oni koji su ovaj upitnik i anketu shvatili kao poticaj na prikupljanje podataka o našim povijesnim spomenicima i objektima kulture, zatim kao poticaj na solidarnost među svećenicima, među župama... učinili su određene radnje: počeli su prikupljati građu za knjigu o župi, uredili grobove pokojnih svećenika, pohodili druge u potrebi... Drugi su živjeli po uhodanim normama, stavljajući prema vlastitoj razboritosti naglaske i norme djelovanja. Ispunjeni anketni listići "Memorije za solidarnost" daju nam nekakvu sliku stanja. Slika nije kompletna, ipak i kao takva nešto govori. Svrha analize je bila pružiti kvantitativni pokazatelj pastoralnog rada u očuvanju vrednota i solidarnosti u župnim zajednicama. Gospodin P. Jukić, angažirani laik, napravio je analizu ankete, koje dio donosimo ovdje:

Anketni formular je odaslan na 153 župe, a odgovorilo je 136 župnika. Na upit o kulturnim spomenicima koji povezuju narod i crkvu u okviru župne zajednice, a pod pitanjem o arhivi i povratu matica i slično - pozitivno je odgovorilo 59 župa a bez odgovora je bilo 31 župa. Prema anketi, kroniku župe vodi redovito 116 župa (a ne vodi 37?).

Pitanje o povratu nestalih ili otuđenih umjetnina ukupno je pozitivno bilo 20 odgovora, a negativno 24, dok je ostalo bez odgovora 80 župa.

O kulturno-povijesnim spomenicima se vodi briga u 55 župa dok je bez odgovora bilo 71 župa.

Zanimljivi su podaci o socijalno karitativnim djelatnostima po župama. čak 75 župa nije odgovorilo na ovo pitanje dok je 10 župa odgovorilo da ima od 1-10 redovnih volontera a 4 župe su odgovorile da imaju od 60-100 volontera. Na upit o skrbi starih i bolesnih osoba nisu dale odgovor 36 župa a svakako da su zanimljivi i podaci da se izjasnilo 5 župa koje skrbe od po 100-150 osoba, a jedna župa skrbi čak 183 osobe. Što se tiče pitanja o aktivnosti mladih pozitivno je sa "da" odgovorilo samo 4 župe dok su 3 župe odgovorile da imaju više od 100 aktivnih mladih. Bez odgovora je bilo 38 župa. Zanimljiv je podatak da u 83 župe ima ukupno 2779 osoba koje trebaju njegu i skrb drugih osoba dok je evidentirano da 1296 osoba u 46 župa ima pomoć od župne zajednice.

Iako je poznato da su svećenici zauzeti na mnogim područjima, da se nesebično bore za ljudska prava, navještaju Božju riječ, u mnogim mjestima jedina institucija gdje mogu potražiti pomoć, ipak je potrebno odgovoriti i na sljedeća pitanja: koliko doista poznajemo župe i mjesta u kojima djelujemo? Imamo li vremena sami nešto učiniti ili, pak, nekoga pronaći i potaknuti da zabilježi sadašnja zbivanja i istraži prošlost župe? Dok pišemo zamolbe na njemačke organizacije "Kirche in Not" ili "Renovabis" (i mnoge druge organizacije) i čekamo da nam pomognu financijski - što smo učinili na području solidarnosti unutar Bosne i Hercegovine, međusvećeničke i župne solidarnosti?

Urednik

Izgrađivanje crkvene zajednice ključ je misije

Poruka Pape Benedikta XVI. za Svjetski misijski dan 2010.

Draga braćo i sestre!

Mjesec listopad, s proslavom Svjetskog misijskog dana, pruža biskupijskim i župnim zajednicama, ustanovama posvećenog života, crkvenim pokretima i čitavom Božjem narodu priliku obnoviti zauzetost u naviještanju evanđelja i dati pastoralnim aktivnostima širi misijski doseg. Taj nas godišnji događaj poziva snažno živjeti liturgijske i katehetske, karitativne i kulturne trenutke po kojima nas Isus Krist poziva za stol svoje riječi i euharistije, kako bismo kušali dar njegove prisutnosti, odgajali se u njegovoj školi i sve svjesnije živjeli u sjedinjenosti s njim, Učiteljem i Gospodinom. On sâm kaže: „tko mene ljubi, njega će ljubiti Otac moj, i ja ću ljubiti njega i njemu se očitovati“ (Iv 14,21). Jedino na temelju toga susreta s Božjom ljubavlju, koja mijenja čovjekov život, možemo živjeti u zajedništvu s njim i jedni s drugima te braći pružati vjerodostojno svjedočanstvo nade koja je u nama (usp. 1 Pt 3,15). Odrasla vjera, kadra je potpuno se predati Bogu sa sinovskim stavom, jačana molitvom, razmatranjem Božje riječi i učenjem vjerskih istina uvjet je za promicanje novoga humanizma, utemeljenog na Isusovu evanđelju.

U listopadu se, usto, u mnogim zemljama iznova pokreću razne crkvene aktivnosti nakon ljetne stanke i Crkva nas poziva naučiti od Marije, posredstvom molitve svete krunice, razmatrati naum Očeve ljubavi o ljudskom rodu, kako bismo ga ljubili kao što ga on ljubi. Nije li to možda također smisao misije?

Otac nas, naime, poziva da budemo ljubljena djeca u njegovu ljubljenom Sinu, te da prepoznamo kako smo svi braća i sestre u njemu, daru spasenja za čovječanstvo podijeljeno neslogom i grijehom, i Objavitelju pravoga lica Boga koji je „tako ljubio svijet te je dao svoga Sina Jedinorođenca da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni“ (Iv 3,16).

„Htjeli bismo vidjeti Isusa“ (Iv 12, 21) molba je koju su, u Ivanovom Evanđelju, neki Grci, koji su došli hodočastiti u Jeruzalem povodom Pashe, uputili Filipu. Ona odzvanja također u našem srcu u ovom mjesecu listopadu, koji

nas podsjeća kako čitava Crkva, koja je „po svojoj naravi misionarska“ (Ad gentes 2), ima zadatak i dužnost naviještati evanđelje i poziva nas da budemo promicatelji novosti života, kojeg čine istinski odnosi u zajednicama utemeljenim na evanđelju. U multietničkom društvu u kojem su prisutni raznorazni oblici usamljenosti i ravnodušnosti, kršćani moraju naučiti pružati znakove nade i njegovati sveopće bratstvo, gajeći velike ideale koji preobražavaju povijest i, bez lažnih iluzija ili beskorisnih strahova, težiti tome da učine planet domom za sve ljude.

Poput Grka od prije dvije tisuće godina, i ljudi našeg doba, možda čak i nesvjesno, traže od vjernika ne samo da „govore“ o Isusu, već i da im „daju vidjeti“ Isusa, da učine da Otkupiteljevo lice zablista u svakom kutku zemlje pred naraštajima novog tisućljeća i osobito pred mladima sa svih kontinenata, kojima je evanđeoski navještaj u prvom redu namijenjen. Oni moraju shvatiti da kršćani nose Kristovu riječ zato što je on istina, zato što su pronašli u njemu smisao i istinu za svoj život.

Ta promišljanja upućuju na misijsko poslanje koje su primili svi kršćeni i čitava Crkva, ali koji se ne može ostvariti na uvjerljiv način bez dubokog, zajedničkog i pastoralnog obraćenja. Naime, svijest o pozivu naviještati evanđelje potiče ne samo pojedinog vjernika, već sve biskupijske i župne zajednice na cjelovitu obnovu i sve se više otvarati misijskoj suradnji među Crkvama, kako bi se promicalo naviještanje evanđelja u srcu svake osobe, svakog naroda, kulture, rase, nacionalnosti na svim meridijanima i paralelama. Tu svijest jačaju svojim djelovanjem svećenici Fidei donum, posvećene osobe, katehete, laici misionari u stalnom nastojanju promicati crkveno zajedništvo, tako da se i pojava „interkulturalnosti“ može uklopiti u model jedinstva, u kojem će evanđelje biti kvasac slobode i napretka, izvor bratstva, poniznosti i mira (usp. Ad gentes 8). Crkva je, naime, „u Kristu na neki način sakrament odnosno znak i sredstvo najprisnijeg sjedinjenja s Bogom i jedinstva cijeloga ljudskog roda“ (Lumen gentium 1).

Crkveno se zajedništvo rađa iz susreta s Božjim Sinom, Isusom Kristom koji putem crkvenog navještaja dopire do ljudi i stvara zajedništvo s njim samim, a samim tim i s Ocem i Duhom Svetim (usp. 1 Iv 1,3). Krist uspostavlja novi odnos između čovjeka i Boga. „ŠOnĆ nam objavljuje žda je Bog ljubav' (1 Iv 4,8) te nas ujedno poučava da je nova zapovijed ljubavi osnovni zakon ljudskog savršenstva, pa prema tome i preobrazbe svijeta. Tako ona onima koji vjeruju u božansku ljubav donosi sigurnost da je svim ljudima otvoren put ljubavi i da nije uzaludan napor oko uspostave sveopćeg bratstva“ (Gaudium et spes 38).

Crkva postaje „zajedništvo“ na temelju euharistije, u kojoj Krist, prisutan u kruhu i vinu, svojom žrtvom ljubavi gradi Crkvu kao svoje tijelo, ujedinjujući nas s trojedinim Bogom i jedne s drugima (usp. 1 Kor 10,16 sl.). U apostolskoj pobudnici Sacramentum caritatis napisao sam: „Doista, ljubav koju slavimo u sakramentu, ne možemo zadržati za sebe. Ona po svojoj naravi zahtijeva da je priopćimo svima. Svijet je potrebit Božje ljubavi, susreta s Isusom Kristom i vjere u njega“ (84). Iz toga razloga euharistija nije samo izvor i vrhunac života Crkve, već i njezina poslanja: „Autentično euharistijska Crkva jest misijska Crkva“ (isto), koja može donijeti svima zajedništvo s Bogom, naviještajući s uvjerenjem da „što smo vidjeli i čuli, navješćujemo i vama da i vi imate zajedništvo s nama“ (1 Iv 1,3).

Predragi, na ovaj Svjetski misijski dan u kojem se pogled srca širi na nepregledna područja misije, svi se osjetimo protagonistima crkvenog zauzimanja za naviještanje evanđelja. Poticaj na misije je uvijek bio znak vitalnosti za naše Crkve (usp. Redemptoris missio 2) i njihova je suradnja jedinstveno svjedočanstvo je-

dinstva, bratstva i solidarnosti koje daje uvjerenost navjestiteljima Ljubavi koja spašava!

Stoga ponovno upućujem poziv svima na molitvu i, usprkos ekonomskim teškoćama, na pružanje bratske i konkretne pomoći kao potpora mladim Crkvama. Ta gesta ljubavi i dijeljenja, koju će dragocjena služba Papinskih misijskih djela, kojima izražavam svoju zahvalnost, pobrinuti širiti potpomoći će izobrazbu svećenika, sjemeništara i bogoslova i kateheta u najudaljenijim misijskim krajevima i biti poticaj mladim crkvenim zajednicama.

U zaključku godišnje poruke za Svjetski misijski dan, želim, s osobitom ljubavlju, izraziti svoju zahvalu misionarima i misionarkama, koji, često i vlastitim životom, svjedoče u najudaljenijim i najtežim krajevima događaj Božjega kraljevstva. Njima, koji su prethodnica naviještanja evanđelja, ide prijateljstvo, blizina i potpora svakog vjernika. Neka ih „Bog (koji) ljubi vesela darivatelja“ (2 Kor 9,7) ispuni duhovnim žarom i dubokom radošću!

Poput Marijinog „da“, svaki velikodušni odgovor crkvene zajednice na Božji poziv na ljubav braće pobudit će novo apostolsko i crkveno majčinstvo (usp. Gal 4,4. 19. 26), koje dopušta da ga iznenadi otajstvo ljubavi Boga, koji „kada dođe punina vremena, odasla... Sina svoga“ (Gal 4,4), i koje daje povjerenje i odvažnost novim apostolima. Taj će odgovor sve vjernike osposobiti da budu „u nadi radosni“ (Rim 12,12) u ostvarivanju Božjeg nauma, koji želi „da se cijeli ljudski rod oblikuje u jedan Božji narod, da sraste u jedno Tijelo Kristovo i da se izgradi u jedan hram Duha Svetoga“ (Ad gentes 7).

*Iz Vatikana, 6. veljače 2010.
Papa Benedikt XVI.*

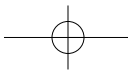
Turizam i bioraznolikost

Poruka Papinskog vijeća za pastoral selilaca i putnika povodom Svjetskog dana turizma - 27. rujna 2010.

Temom Turizam i bioraznolikost, koju je predložila Svjetska turistička organizacija, Svjetski dan turizma želi pružiti vlastiti doprinos obilježavanju Međunarodne godine biološke raznolikosti, kojom su Ujedinjeni narodi pro-

glasili 2010. godinu.

Ta odluka proizlazi iz duboke zabrinutosti „zbog društvenih, ekonomskih, ambijentalnih i kulturnih posljedica koje proizlaze iz gubitka biološke raznolikosti, uključujući tu i

nepoćudne posljedice koje za sobom povlači postizanje ciljeva milenijskog razvoja, te želi istaknuti koliko je nužno poduzeti konkretne mjere da se taj trend preokrene" (1).

Bioraznolikost ili biološka raznolikost se odnosi na veliko bogatstvo bića koja žive na Zemlji, kao i na osjetljivu ravnotežu postojeće međuovisnosti i interakcije kako među njima samima tako i s fizičkim okolišem u kojem žive i koji ih uvjetuje. Ta je bioraznolikost izražena u raznim ekosustavima, čiji se primjeri mogu naći u šumama, vodama, savanama, pustinjama, koraljnim grebenima, planinama, morima i polarnim područjima.

Svi su oni izloženi trima velikim opasnostima, koji zahtijevaju hitno rješavanje: klimatske promjene, širenje pustinje i gubljenje bioraznolikosti. Ovo je potonje posljednjih godina poprimilo neslućene razmjere. Najnovije studije pokazuju da je danas u svijetu 22% sisavaca, 31% vodozemaca, 13,6% ptica odnosno 27% koraljnih grebena ugroženo ili im prijeti izumiranje (2).

Tim promjenama uvelike pridonose brojni sektori ljudskog djelovanja, a jedan je od njih svakako i turizam, koji se ubraja među najbrže rastuće sektore. U vezi s tim možemo podsjetiti na podatke Svjetske turističke organizacije (WTO). Dok je 1995. godine u međunarodnom turističkom prometu zabilježeno 534 milijuna dolazaka, a 2000. već 682 milijuna, prema predviđanjima koje donosi izvješće Tourism 2020 Vision 2010. godine taj će broj iznositi 1,6 milijardi, te će 2020. narasti na 1,561 milijardu s godišnjim rastom od 4,1% (3).

Tim podacima o međunarodnom turizmu mogu se pridodati podaci o još većem broju turista koji putuju unutar granica vlastite zemlje. Sve to ukazuje na snažni rast toga ekonomskog sektora, koji donosi sa sobom neke važne posljedice po očuvanje i održivo korištenje bioraznolikosti i samim tim opasnost da se ovaj pretvori u ozbiljnu ugrozu okoliša, osobito kada je riječ o neobuzdanom trošenju ograničenih resursa (poput pitke vode i zemlje) i goleme proizvodnje tvari koje zagađuju okoliš, koje premašuju količinu koju određeno područje može apsorbirati.

Tu situaciju dodatno pogoršava sve veća potražnja turistâ, privučenih nebrojenim prirodnim ljepotama, za prirodnim destinacijama što ima važni utjecaj na posjećene populacije, na njihovu ekonomiju, okoliš i kulturnu baštinu. To može biti štetno ili pak pružiti zna-

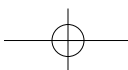
čajan i pozitivan doprinos očuvanju baštine. Na taj način, turizam u sebi krije neki paradoks. Dok se, naime, s jedne strane javlja i razvija zahvaljujući privlačnosti nekih prirodnih i kulturnih mjesta, s druge može narušiti njihovu ljepotu ili ih čak uništiti, zbog čega na kraju bivaju isključeni s popisa turističkih destinacija jer su izgubili svoju prvobitnu privlačnost.

Imajući sve to na umu, možemo reći kako turistički sektor ne može sa sebe skinuti odgovornost za obranu bioraznolikosti, već, naprotiv, mora u tome preuzeti aktivnu ulogu. Razvoj toga ekonomskog sektora mora neizbježno uključivati načela održivosti i poštivanja bioraznolikosti. Međunarodna je zajednica pokazala ozbiljnu zabrinutost za ta pitanja i o tim se temama u više navrata očitovala (4). I Crkva želi tome pridružiti svoj glas, u sebi svojstvenoj ulozi, polazeći od uvjerenja da ona sama "za stvoreni svijet snosi odgovornost koju mora i javno iskazivati.

Čineći to, pak, mora štiti ne samo zemlju, vodu i zrak, kao darove stvaranja koji pripadaju svima nego nadasve čovjeka, kako sâm sebe ne bi uništio" (5). Ne ulazeći u pitanje konkretnih tehničkih rješenja, koji ne pripadaju njezinu djelokrugu, Crkva se trudi skrenuti pozornost na postojeći odnos između Stvoritelja, čovjeka i stvorenja (6). Učiteljstvo opetovano potvrđuje odgovornost čovjeka za očuvanje cjelovitog okoliša zdravog za sve, polazeći od uvjerenja da "zaštita okoliša izazov je za cijelo čovječanstvo: riječ je o, zajedničkoj i općoj, obvezi da se poštuje zajedničko dobro" (7).

Kao što tvrdi Sveti Otac Benedikt XVI. u enciklici Caritas in veritate "vjernik u prirodi prepoznaje čudesan rezultat stvoriteljskog Božjeg zahvata kojim se čovjek može odgovorno služiti kako bi zadovoljio svoje legitimne, materijalne i nematerijalne potrebe, no poštujući nutarnju ravnotežu stvorenoga" (8) a čije korištenje povlači za sobom "odgovornost prema siromasima, budućim naraštajima i svekolikom čovječanstvu" (9). Zato se u turizmu mora poštivati okoliš i nastojati postići savršeni sklad sa stvorenim svijetom, tako da se, jamčeći održivost dobara o kojima ovaj ovisi, ne izazovu nepovratne ekološke promjene.

Doticaj s prirodom je važan. Zato u turizmu treba ulagati truda oko poštivanja i vrednovanja ljepote stvorenog svijeta, u uvjerenju "da brojni ljudi pronalaze spokoj i mir, da osjećaju kako su se obnovili i osnažili kada su u tijesnom dodiru s ljepotom i skladom

prirode. Zato i postoji neka vrsta uzajamnosti: u brizi za stvoreno utvrđujemo da se Bog, preko stvorenoga, brine o nama." (10)

Ima nešto zbog čega taj napor predstavlja najveći imperativ do sada. U svome traženju Boga, naime, čovjek otkriva neke putove kojima se približava otajstvu, koji imaju kao polazišnu točku stvoreni svijet (11). Narav i biološka raznolikost nam govori o Bogu Stvoritelju. On se uprisutnjuje u svome stvorenju, "prema veličini i ljepoti stvorova možemo, po sličnosti, razmišljati o njihovom Tvorcu" (Mudr 13, 5), "jer ih je stvorio sam Tvorac ljepote" (Mudr 13, 3).

Zato čovjek u svijetu, u svoj njegovoj različitosti, "vidi Božji trag, mjesto u kojemu se otkriva njegova, brižna i otkupiteljska, stvarateljska moć" (12). Turizam, stoga, približavajući nas stvorenom svijetu u svoj njegovoj raznolikosti i bogatstvu, može biti prilika za promicanje ili rast religijskog iskustva.

Imajući to pred očima, prijeko je potrebno, štoviše nužno tražiti ravnoteže između turizma i biološke raznolikosti, u kojoj su to dvoje jedno drugom oslonac, tako da ekonomski razvoj i zaštita okoliša ne budu suprotstavljeni i nespojivi elementi, već se teži pomiriti zahtjeve i jednog i drugog (13).

Napori koji se ulažu u zaštitu i promicanje biološke raznolikosti u njezinu odnosu s turizmom razvijaju se, u prvom redu, kroz strategije sudionništva i dijeljenja, u čega su uključeni razni sektori. Najveći dio vladâ, međunarodnih institucija, profesionalnih udruženja iz turističkog sektora i nevladinih organizacija moraju, pogleda uprta u budućnost, braniti nužnost održivog turizma kao jedini mogući oblik kako bi njegov razvoj, istodobno, bio ekonomski isplativ, štiti prirodna i kulturna dobra i predstavljao stvarnu pomoć u borbi protiv siromaštva.

Državne vlasti, zatim, moraju ponuditi jasno zakonodavstvo, koje štiti i jača biološku raznolikost, jačajući dobrobiti i umanjujući troškove turizma, budno pazeći da se postojeća pravila poštuju (14). To zasigurno mora biti popraćeno većim ulaganjem u planiranje i odgoj. U ranjivijim mjestima gdje su uništavanja uzela većeg maha vlasti moraju ulagati i veće napore. Vjerojatno će se u nekima od njih turizam morati ograničiti ili čak izbjevati.

Stoga se od turističkih poduzeća zahtijeva da "osmisle, razviju i provode svoje djelovanje svodeći na najmanju moguću mjeru negativne učinke na zaštitu održivih ekosustava i

općenito okoliša dajući aktivni doprinos njihovoj zaštiti te izravno pružajući dobrobit i uključujući u taj rad mjesne i domorodačke zajednice" (15). Zato će trebati provesti prethodne studije o održivosti svakog turističkog proizvoda, ističući stvarne doprinose kao i moguće opasnosti, polazeći od uvjerenja da se u tome sektoru ne smije težiti najvećoj mogućoj dobiti pod svaku cijenu (16).

Na kraju, sami turisti moraju biti svjesni toga da njihova prisutnost na određenom mjestu nije uvijek pozitivna. U vezi s tim, moraju biti upoznati sa stvarnim prednostima koje ima očuvanje biološke raznolikosti te poučavani održivom turizmu. Oni bi morali isto tako zahtijevati da turistička poduzeća stvarno pridonose razvoju određenog mjesta. Ni u kojem se slučaju ne smije zbog turista i podilaženja njihovim ukusima i željama nanijeti štetu teritoriju ili povijesno-kulturnoj baštini određene destinacije.

U pastoralu turizma se važni napor mora osobito ulagati u odgoj za kontemplaciju, koji će pomoći turistima otkriti Božji trag u velikom bogatstvu bioraznolikosti. Tako, u turizmu koji se razvija u skladu sa stvorenim svijetom odjeknut će ona hvala koju je spjevao psalmista: "Jahve, Gospode naš, divno je ime tvoje po svoj zemlji, veličanstvom nebo natkriljuješ" (Ps 8, 2).

Vatikan, 24. lipnja 2010.

+ Antonio Maria Vegliò
Predsjednik
+ Agostino Marchetto
nadbiskup tajnik

(1) Organizacija Ujedinjenih naroda, Rezolucija A/RES/61/203 odobrena na općoj skupštini od 20. prosinca 2006.

(2) Usp. J.-C. Vié, C. Hilton-Taylor i S. N. Stuart (ur.), *Wildlife in a Changing World. An analysis of the 2008 IUCN Red List of Threatened Species*, International Union for Conservation of Nature and Natural Resources, Gland, Švicarska, 2009., str. 18: <http://data.iucn.org/dbtw-wpd/edocs/RL-2009-001.pdf>.

(3) Usp. <http://www.unwto.org/facts/eng/vision.htm>.

(4) Tu u prvom redu treba spomenuti doku-

ment Povelja o održivom razvoju, koja je odobrena na Svjetskoj konferenciji o održivom turizmu održanoj na španjolskom otoku Lanzarote od 27. do 28. travnja 1995. Svjetska turistička organizacije (WTO), World Travel & Tourism Council (WTTC) i Savez za Zemlju (Earth Council Alliance) 1996. godine su zajednički sastavili Agendu 21 za turističku industriju i putovanja: prema ambijentalno održivom razvoju, koja pretače u plan djelovanja za turizam Agendu 21 za promicanje održivog razvoja Ujedinjenih naroda (usvojene na sastanku na vrhu o Zemlji održanom u Rio de Janeiru 1992.). Druga značajna referentna točka je Izjava iz Berlina, završni dokument Međunarodne konferencije ministara za okoliš o bioraznolikosti i turizmu, koja je održana u glavnome gradu Njemačke od 6. do 8. ožujka 1997. Ovaj potonji dokument, po svojem sadržaju, utjecaju, širenju i potpisnicima, vjerojatno predstavlja najvažniji doprinos. Nekoliko mjeseci kasnije potpisana je Izjava iz Manile o socijalnom utjecaju na turizam, u kojoj je istaknuta važnost niza principa u vezi turističke održivosti. Kao plod Svjetskog sastanka na vrhu o ekoturizmu, kojeg je WTO organizirao u svibnju 2002., uz potporu Programa Ujedinjenih naroda za okoliš (UNEP) objavljena je Izjava iz Quebeca o ekoturizmu. U sklopu Sastanka o biološkoj raznolikosti 2004. godine su objavljene Direktive o bioraznolikosti i razvoju turizma. Svim tim dokumentima međunarodnog karaktera treba dodati brojne vodiče i kompendije dobrih praksi koje je u vezi s tom temom objavio WTO, među kojima ističemo dokument pod naslovom Prema održivijem razvoju: vodič za tvorce politike, objavljen 2005. u suradnji s UNEP-om. (5) Benedikt XVI., Enciklika Caritas in veritate, 51:

AAS 101 (2009.), str. 687. (hr. pr. Caritas in veritate. Ljubav u istini, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, srpanj 2009.).

(6) Usp. Benedikt XVI., Poruka za proslavu XLIII. Svjetskog dana mira 2010., 8. prosinca 2009., br. 4: L'Osservatore Romano, br. 290 (45.333), 16. prosinca 2009., str. 6.

(7) Pontificio Consiglio "Giustizia e Pace", Compendio della Dottrina Sociale della Chiesa, Libreria Editrice Vaticana, Vatikan 2004., br. 466 (hr. pr., Papinsko vijeće "Iustitia et pax", Kompendij socijalnog nauka Crkve, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2005.). Usp. Ivan Pavao II., Enciklika Centesimus annus, 40: AAS 83 (1991.) str. 843.

(8) Benedikt XVI., Enciklika Caritas in veritate, 48, nav. mj., str. 684.

(9) Isto.

(10) Benedikt XVI., Poruka povodom XLIII. Svjetskog dana mira 2010., br. 13, nav. mj., str. 5.

(11) Usp. Katekizam Katoličke Crkve, Libreria Editrice Vaticana, Vatikan 1997., br. 31.

(12) Papinsko vijeće "Iustitia et pax", Kompendij socijalnog nauka Crkve, br. 487, nav. mj.

(13) Usp. Isto, br. 470.

(14) Usp. Benedikt XVI., Enciklika Caritas in veritate, 50, nav. mj., str. 686.

(15) Svjetski summit o ekoturizmu, Zaključno izvješće. Izjava iz Quebeca o ekoturizmu, 22. svibnja 2002., Svjetska turistička organizacija i Program Ujedinjenih naroda za okoliš, Madrid, 2002., preporuka 21.

(16) Usp. Svjetska turistička organizacija, Opći etički kodeks za turizam, 1. listopada 1999., čl. 3 §4: http://www.unwto.org/ethics/full_text/en/full_text.php?subop=2.

(IKA)

Mons. Egidije Živković imenovan biskupom Željeznoga

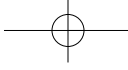
(Vatikan, 16. srpnja 2010.)

Mons. Živković je dosad obavljao službu glavnoga tajnika Austrijske biskupske konferencije

Sveti je Otac prihvatio ostavku biskupa Eisenstadta (Željezno), u Austriji, Paula Ibyja, radi navršene dobi, a za novog biskupa je imenovao monsinjora Egidija Živkovića, koji je dosad obavljao službu glavnoga tajnika Austrijske biskupske konferencije, vodio odjel

za gradišćanske Hrvate u biskupijskoj kuriji u Eisenstadtu i bio župnik u Wulkaprodersdorfu.

Msgr. Živković je rođen u Güssingu (Novigrad) 16. travnja 1963. godine. U Beču i Zagrebu je studirao filozofiju i teologiju, za svećenika je zaređen 29. lipnja 1987. godine.

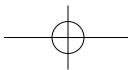

Nakon službe posebnoga tajnika biskupa Stefana Laszla u Eisenstadtu, nastavio je studij na Papinskome sveučilištu Gregoriana, gdje je postigao doktorat i Kanonskoga prava. 1993. godine je bio imenovan zamjenikom kancelara, zatim kancelarom biskupije Eisenstadt, a 1994. godine i odgovornima za Odjel za gradišćanske Hrvate u biskupijskoj kuriji,

urednikom biskupijskog glasila za hrvatske vjernike 'Glasnik' i župnikom u Wulkaprodersdorfu. Od 1999. godine je uz spomenute dužnosti vršio i službu glavnoga tajnika Austrijske biskupske konferencije.

(kta/rv)

SVETA STOLICA

Direktorij za euharistijska slavlja i liturgiju časova 2010-2011

Datum: 7. srpnja 2010.
Broj: 1208/2010

Cijenjeni korisnici Direktorija!

Početak liturgijske godine 2008./2009. godine bili smo radosni jer smo po prvi puta dobili vlastiti Direktorij Vrhbosanske nadbiskupije. Uz nas ovu radost imala je i Banjolučka biskupija koja koristi isti Direktorij. U susretima s Vama korisnicima ovog Direktorija niste krili radost. Brojnim novinama i raznim priložima postao je dodatno obogaćenje i razlikovao se od lijepog broja direktorija Crkve u hrvatskom narodu.

Osim velikog bogatstva, koji smo dobili našim Direktorijem, u njemu je bilo i pogrešaka. Nadam se kako će ovaj Direktorij za liturgijsku godinu 2010/2011. biti bogatiji i kvalitetniji s najmanjim brojem pogrešaka. Zato Vas sve pozivam da svojim priložima u pisanom obliku naš Direktorij učinite još boljim.

Svaka crkvena ustanova u Vrhbosanskoj nadbiskupiji obvezatna je nabaviti i koristiti samo važeći Direktorij Vrhbosanske nadbiskupije koji ćete svi moći blagovremeno nabaviti na Ordinarijatu. Svi drugi direktoriji ne mogu se koristiti na području Vrhbosanske nadbiskupije. Redovničke obitelji u Vrhbosanskoj nadbiskupiji koristit će vlastiti Direktorij u liturgijskim slavljinama samo svoje redovničke zajednice uvažavajući pri tom važeće odredbe s obzirom na važeći kalendar Vrhbosanske nadbiskupije.

Svim ustanovama, svećenicima, redovnicima, redovnicama, bogoslovima, sjemeništarima i angažiranim laicima na prostoru Vrhbosanske nadbiskupije za sljedeću liturgijsku godinu 2010/2011. predajem pripremljeni i tiskani Direktorij. U njega je ugrađeno još veće bogatstvo s obzirom na prethodnu liturgijsku godinu. I ovaj Direktorij naići će na dobronamjerne i nedobronamjerne komentare i prijedloge. Svako je ljudsko djelo nesavršeno pa i naš Direktorij. Sve Vas i ovaj puta pozivam da svojim kvalitetnim prijedlozima sudjelujete u pripremanju direktorija, a koje ćete u pisanom obliku blagovremeno dostaviti Ordinarijatu u Sarajevu. I ovom prilikom zahvaljujem uredniku za pripremljeni Direktorij te svima koji su sudjelovali u pripremanju teksta za tisak kao i provjeru istog teksta.

Zazivajući Božji blagoslov na sve Vas sve iskreno pozdravljam!

U Sarajevu, srpanj 2010.

Vinko kardinal Puljić,
nadbiskup vrhbosanski

**KATEHETSKI URED
VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE**

BiH - 71000 Sarajevo, J. Stadlera 5
Tel/fax: + 387 33 238 837, 441 686
E-mail: kuvn@kuvn.org
WEB: www.kuvn.org

Br : 190 - 07 / 2010.

Sarajevo, 15. srpnja 2010.

P O R U K A

Vinka kard. Puljića, nadbiskupa vrhbosanskog na početku pastoralne i školske 2010./2011. godine

Svima koji imaju udjela u župnoj katehezi
i vjeronauku u školi u nadbiskupiji Vrhbosanskoj

P o š t o v a n i !

U našoj Crkvi i našoj školi sa prvim rujna ponovno smo na okupu i započinjemo pastoralnu i školsku 2010./2011. godinu. Tim povodom upućujem svoju izdvojenu Poruku svima nadležnima, odgovornima i zauzetima u župnoj katehezi i vjeronauku u školi. obraćam se posebice našoj obitelji, župnoj i školskoj zajednici, mladim naraštajima i svim vjernicima Vrhbosanske nadbiskupije.

Želim vam zapravo reći kako je, u ovako važnom trenutku, s vama zajedno cijela naša Crkva i da sam s vama i ja kao njezin Nadpastir, koji je, po Božjoj providnosti, danas predstavljam i predvodim.

Zajedno dijelimo osjećaje *radosti i nade, žalosti i tjeskobe* (usp. GS 1) u općoj pomutnji, dezorijentaciji i svakojakoj krizi suvremenog društva, što nas uistinu zabrinjava jer smo dovedeni na prag posve neizvjesne budućnosti. Usprkos svemu tome, mi smo na ovom početku, s pravom, puni radosti i nade i ne plašimo se, jer znamo da je Bog s nama i kako nas On u svojoj ljubavi povezuje i osposobljava, da budemo složni i jaki u ulozi navjestitelja Evangeoske poruke o spasenju čovjeka, koja je za sva vremena optimistična i providonosna.

XIV. Katehetski dan u Vrhbosanskoj nadbiskupiji

Na tom istom planu osposobljavanja naš *Katehetski ured* organizira već XIV. *Katehetski dan* - redovni godišnji seminar - na početku nove pastoralne i školske godine. Ovim i osobno pozivam sve župnike i župne vikare, kao i sve svećenike, redovnice i laike - profesore katoličkog vjeronauka namještene u župi ili školi - s očekivanjem da dođete u Sarajevo i sudjelujete u svom obvezatnom seminaru u ponedjeljak, 30. kolovoza 2010. Katehetski vam je ured već uputio pisanu pozivnicu s predviđenim programom iz kojeg posebice naglašavam kako će vama, navjestiteljima i odgojiteljima u vjeri, mr. vlč. **Marko Tomić**, izložiti tako aktualno i poticajno predavanje: *Navjestitelj živi od vjere*, što i jest glavna tema XIV. Katehetskog dana.

Komplementarnost župne kateheze i vjeronauka u školi

Zapažam kako je važno u ovoj Poruci, makar ukratko, pojasniti koji su *ciljevi župne kateheze i vjeronauka u školi* te jasno odgovoriti na pitanje koje se ne rijetko može čuti: *Zašto vjeronauk u školi kad ga imamo organiziranog u župi?, i obratno: čemu danas i župna kateheza, kad imamo uveden vjeronauk u školi?*

Najprije treba uočiti da su različiti ciljevi i načini župne kateheze i vjeronauka u

školi. Vjeronauk u školi je predmet inkorporiran u školski sustav u svrhu stjecanja dostatnog vjerskog znanja u usporedbi sa sadržajima koja učenicima pružaju drugi školski predmeti i u svrhu njihove sustavne formacije na razini kulture.

Valja također zapaziti, da po školskom vjeronauku Crkva, hvala Bogu, ima omogućen javni nastup i pristup mnogo širem sloju učenika pa i odraslih, nego u župnoj katehezi. Vjeronauk u školi je nova propovjedaonica: *signum temporis - znak vremena*, i Crkva je dužna poslužiti se školom u naviještanju Evanđeoske poruke i javnog promicanja zdravog kršćanskog nazora, odnosno pogleda na život i svijet.

Župna kateheza je opet u prednosti što može obuhvatiti sve uzraste, počevši od starijih i zrelih, do mladenačkog i dječjeg uzrasta, okupljajući ih u posebnim *interesnim skupinama* u župnoj zajednici u kojoj svoju vjeru prihvaćaju, intenzivno žive i javno posvjedočuju.

Župna kateheza i vjeronauk u školi nisu nipošto suprotstavljeni, nego su komplementarni, što znači, da se uzajamno nadopunjavaju u ulozi cjelovitog odgoja i rasta u vjeri. *Subjekt i objekt školskog vjeronauka i župne kateheze su identični, samo je način iznošenja drugačiji*, riječi su pape Ivana Pavla II.

Potičem vas, budite budni i ne dajte se ničim uznemiriti, nego se javno i odlučno suprotstavite neodgovornim i naivnim, ali - ne rijetko - i zluradim kritizerima, koji kroz postavljanje pitanja *Što će nam vjeronauk i u školi i u župi?*, zapravo priželjkuju da ga nema nikako - ni u školi ni u župi! Radi se o perfidnoj kampanji protiv vjerskog odgoja i protiv same Crkve Božje. Protiv njezinog zakonodavstva i odredbi od kojih navodim samo jednu, koja je i danas na snazi, a glasi: *Roditelji katolici dužni su upisati svoju djecu na katolički vjeronauk u školi, jer on čini jednu cjelinu s katehezom koja se održava u župama* (Upute BKBiH od 23. lipnja 2003.).

Započeti organizirano i Zazivom Duha Svetoga

Bilo bi korisno, pa stoga, kao prvo, preporučujem, da župnici prije samog početka sazovu župno pastoralno vijeće i upriliče susret sa svim svojim katehetama i vjeroučiteljima u školi i župi. Na takvom susretu zajednički sagledati okolnosti i mogućnosti katehetskog djelovanja, sve dogovorno isplanirati i tako organizirano započeti i ovu godinu i uspješno je privesti kraju.

Drugo, da bi naša kateheza bila uspješna, valja "organizirati samoga sebe" i iz dan u dan "planski živjeti svoju osobnu vjeru" držeći se načela i savjeta sv. Pavla Apostola: *Zazirite od zla, pristanjajte uz dobro! Pretječite jedni druge poštovanjem! U revnosti budite hitri, u duhu gorljivi, Gospodinu služite! U nadi budite radosni, u nevolji strpljivi, u molitvi postojani!* (usp. Rim 12, 9-12)

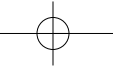
Svoju Poruku završavam pozivom na čestu osobnu molitvu za uspjeh djela što ga započinjemo. A neka to na osobit način bude i u župnoj zajednici **Zazivom Duha Svetoga** na, unaprijed pripremljenom, slavljenju **Katehetske nedjelje 12. rujna 2010.**

U svemu vašem životu i radu, u novoj pastoralnoj i školskoj 2010./2011. godini, po zagovoru Blažene Djevice Marije - Majke Crkve, zazivam na vas svaki nebeski i zemaljski blagoslov.

Vinko kard. Puljić,
nadbiskup vrhbosanski

Mons. Petar Jukić,
pročelnik KUVN-a

Ova Poruka neka se pročita župnoj zajednici
na Katehetsku nedjelju, 12. rujna 2010.

**Dekanskim uredima
Vrhbosanske nadbiskupije**

Predmet: Upit o krizmama u 2011. godini

Datum: 12. kolovoza 2010.
Broj: 1466/2010

Prečasna gospodo dekani!

Svake godine smo u ovo vrijeme tražili prijave župa za podjeljivanje sakramenta sv. Potvrde u Vašem dekanatu. Ove godine Vas molim da ih dostavite najkasnije do 22. 09. tekuće godine, za narednu godinu, kako bih što prije napravio kalendar i rasporedio termine po župama.

Napominjem i lijepo Vas molim da mi eventualno naznačite termine koji vam nikako ne odgovaraju.

Budući da priprava za sakrament Potvrde traje duže, nadam se da ćete Vi i župnici Vašeg dekanata preostalo vrijeme iskoristiti pastoralno mudro na radost Vas samih, krizmanika, njihovih roditelja i kumova te cijele župne zajednice.

Sv. Potvrda je u župi velik događaj, zato je potrebno pripravljeni sve da to bude u prvom redu Duhovski događaj, a onda i vanjska proslava. Ta svijest, čini mi se, treba još više rasti i sazrijevati u svima nama.

Zahvaljujući na dosadašnjem pastoralnom žaru, iskreno Vas pozdravljam i na sve zazivam Božji blagoslov.

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski*

Ilija Orkić, kancelar

**Svim župnim uredima
Vrhbosanske nadbiskupije**

Predmet: Prikupljanje pomoći stanovništvu pogođenom poplavama u Pakistanu

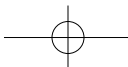
Datum: 2. rujna 2010.
Broj: 1595 /2010

Poštovani župniče!

Sigurno ste već čuli za teškoće i poplave u Pakistanu, uzrokovane višednevnim obilnim padavinama Monsunskih kiša. Poplavljena su mnoga područja, više od sedam milijuna ljudi treba pomoć: smještaj, hranu, vodu i lijekove.

U tu svrhu želimo se uključiti i pomoći spram svojih mogućnosti žrtvama ove katastrofe. Molimo Vas da **u nedjelju 5. rujna 2010. godine** pod svetim misama najavite i odmah **obavite skupljanje pomoći**, potičući vjernike na solidarnost i milodare.

Molimo Vas, da po uzoru na ranija slična skupljanja dostavite ovu kolektu čim prije u Ekonomat naše Nadbiskupije, kako bi brzo mogli prosljediti prikupljena sredstva, preko Apostolske nuncijature, onima koji su u puno težoj situaciji nego mi sami.

Ujedno Vam zahvaljujemo za sav trud koji ulažete za povjerene zajednice i ljude. Bog, koji vidi nakane i namisli srdaca, dao Vam radost u služenju i snagu zauzimanja na socijalnom polju. Pomoć drugima nije plod naših mogućnosti nego naše vjere.

Svako dobro od Gospodina!

„Pomozi bližnjem u potrebi, pa će i tebi pomoći Bog!“ (dr. Josip Stadler)

Mr. Luka Tunjić,
generalni vikar

Ilija Orkić,
kancelar

Hodočašće u hrvatsko nacionalno marijansko svetište

Marija Bistrica, subota 9. listopada 2010.

Datum: 6. rujna 2010.
Broj: 1616/2010

Ovo je peta godina našeg hodočašća u Marijansko nacionalno svetište Marija Bistrica. Na zahtjev svećenika odredili smo subotu, jer im je subotom lakše organizirati hodočašće i doći zajedno s vjernicima. Na to hodočašće pozivam naše vjernike porijeklom iz ovih krajeva, a sada rasute diljem Republike Hrvatske, te je to divan susret s našom nebeskom Majkom, ali i nas međusobno, braćom i sestrama u Kristu.

Nadam se da će ovaj poziv i informacija doći do svih koji su zainteresirani i voljni biti u molitvenom zajedništvu u Marijanskom Svetištu u Mariji Bistrici 9. listopada 2010. godine. Htjeli smo ustaliti termin, da to bude druga subota u mjesecu listopadu.

Dobro je prijaviti organizirana hodočašća iz župe, bilo direktno u Svetište, bilo u Ordinarijat kako bismo što bolje organizirali hodočašće. Važno je to i radi organiziranih prinosa darova po dekanatima.

Misa počinje u 11 sati. Potrebno je doći prije radi mogućnosti svete ispovijedi i obavljanja privatnog zavjeta Gospi.

Uhodano je da u 14 sati imamo zajednički križni put, te završimo u samoj crkvi Svetišta, nakon čega je povratak svojim kućama.

Ove godine stavljamo zajedničku nakanu: Liječenja naših rana i jačanje nade u budućnost po zagovoru Marijinom, da raste naše pouzdanje u Boga. Posebno je važno to pouzdanje u Boga u našim obiteljima, gdje je mnogo ranjenosti i potrebno je da raste sigurnost i međusobna ljubav.

Uz iskreni pozdrav svima, želim uspješnu organizaciju hodočašća, te neka Vas prati zagovor naše nebeske Majke i blagoslov Božji!

Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski

preč. Ilija Orkić
kancelar

Ordinarijatu Vrhbosanske nadbiskupije
Ordinarijatu Mostarsko-Duvanjske i Trebinjsko-Mrkanske biskupije
Ordinarijatu Banjalučke biskupije

Predmet: uspjeh na seminaru za ovlast ispovijedanja 2010.

Datum: 15. rujna 2010.
Broj: 1720/2010

Seminar za ovlast ispovijedanja održan je 01. i 02. rujna 2010. godine u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu. Predavači i ispitivači su bili: prof. dr. Pero Pranjić iz kanonskog prava, prof. dr. Tomislav Jozić iz moralne teologije i prof. dr. Ivan Šarčević iz pastoralne teologije. Trećem seminaru i usmenom ispitu pristupilo je 9 kandidata, drugom seminaru i pismenom testu 12 kandidata te prvom seminaru i pismenom testu 10 kandidata. U popisu koji slijedi uz ime kandidata navedena je njegova (nad)biskupija i provincija. Za oce franjevce ne znam kojoj (nad)biskupiji pripadaju zato donosim samo koje su provincije.

Treći seminar

Vlč. Josip Vajdner, Vrhbosanska nadbiskupija
Vlč. Ilija Piličić, Banjalučka biskupija
Fra Josip Mioč, Provincija hercegovačkih franjevaca
Fra Josip Vlašić, Provincija hercegovačkih franjevaca
Fra Kristijan Montina, Provincija Bosne Srebrene
Fra Leon Pendić, Provincija Bosne Srebrene
Fra Velimir Bagavac, Provincija hercegovačkih franjevaca
Fra Zoran Vuković, Provincija Bosne Srebrene
Fra Vjekoslav Miličević, Provincija Hercegovačkih franjevaca

Svi ovi kandidati su prošli pozitivno na usmenom ispitu i Komisija predlaže da im nadležni Ordinariji podijele trajnu ovlast ispovijedanja.

Vlč. Josip Šimunović, vlč. Mladen Kalfić i vlč. Marko Majstorović su se pismeno ispričali da ne mogu nazočiti seminaru i Komisija predlaže da im njihovi Ordinariji produže ovlast ispovijedanja na jednu godinu. Međutim, fra Mate Logara (Provincija hercegovačkih franjevaca), don Ivica Stanković (Mostarsko-Duvanjska; Trebinjsko-Mrkanska biskupija), don Zoran Pinjuh (Mostarsko-Duvanjska; Trebinjsko-Mrkanska biskupija) i vlč. Slaviša Stavnjak (Vrhbosanska nadbiskupija) se nisu pojavili na seminaru niti su se ispričali. Budući da ova situacija nadilazi nadležnost Komisije njihovi Ordinariji će odlučiti o (ne)produžetku ovlasti ispovijedanja za narednu godinu.

Drugi seminar

Fra Dražan Boras, Provincija hercegovačkih franjevaca
Vlč. Ivo Jezidžić, Vrhbosanska nadbiskupija
Vlč. Hrvoje Kalem, Vrhbosanska nadbiskupija
Vlč. Ivo Kopic, Vrhbosanska nadbiskupija
Fra Ivan Kasalo, Provincija Bosne Srebrene
Vlč. Anto Marić, Banjalučka biskupija
Vlč. Marko Crnjak, Banjalučka biskupija
Vlč. Dragan Jurić, Vrhbosanska nadbiskupija
Fra Nikola Rosančić, Provincija hercegovačkih franjevaca
Vlč. Ivo Martinović, Banjalučka biskupija
Fra Mario Jurić, Provincija Bosne Srebrene
Fra Danijel Nikolić, Provincija Bosne Srebrene

Svih dvanaest kandidata su postigli pozitivan uspjeh na pismenom testu i Komisija predlaže da im nadležni Ordinariji produže ovlast ispovijedanja na jednu godinu.

Prvi seminar

Fra Miroslav Jelić, Provincija Bosne Srebrene
 Vlč. Dražan Mirčić, Banjalučka biskupija
 Fra Slaven Brekalo, Provincija hercegovačkih franjevaca
 Fra Stipan Klarić, Provincija hercegovačkih franjevaca
 Fra Ilija Alandžak, Provincija Bosne Srebrene
 Vlč. Davor Topić, Vrhbosanska nadbiskupija
 Fra Ivica Baketarić, Provincija Bosne Srebrene
 Fra Vine Ledušić, Provincija hercegovačkih franjevaca
 Fra Ivo Bošnjak, Provincija Bosne Srebrene
 Fra Marinko Baotić, Provincija Bosne Srebrene

Svih deset kandidata su postigli pozitivan uspjeh na pismenom testu i Komisija predlaže da im nadležni Ordinariji produže ovlast ispovijedanja na jednu godinu.

Vlč. Mario Čosić iz Vrhbosanske nadbiskupije se pismeno ispričao da ne može sudjelovati na ovogodišnjem seminaru pa Komisija predlaže njegovom Ordinariju da mu produži ovlast ispovijedanja na godinu dana do sljedećeg seminara.

Koristim prigodu zahvaliti članovima Komisije na održanim predavanjima kojima su produbili i osvježili znanje sudionika seminara. Rasprave nakon predavanja su, po običaju, bile žive, pune pastoralne problematike. Posebno zahvaljujem preč. Pranjiću koji je treći put za redom član Komisije. Naime, i ove godine je zamijenio fra Ivana Sesara iz kanonskog prava jer je fra Ivan bio službeno spriječen, premda je bio prihvatio biti član Komisije i sve već bilo dogovoreno.

Zahvaljujem i svim kandidatima na odzivu i aktivnom učešću u svim točkama seminara. I na ovaj su način pokazali zrelost i odgovornost prema svojoj Crkvi. Zahvaljujem i upravi Bogoslovije na čelu s Rektorom za širom otvorena vrata i potrebnu logistiku, kao i vlč. Josipu Vajdneru i uzoritom gospodinu Vinku kard. Puljiću, nadbiskupu vrhbosanskom na predvođenju sv. Misa i poticajnim riječima.

Pregledavajući knjigu EXAMINA pro iurisdictione III od 2000. godine vidio sam da ima dosta svećenika koji nisu, barem prema knjizi, dobili trajnu jurisdikciju. Za većinu ne znam kojoj (nad)biskupiji i provinciji pripadaju pa u prilogu donosim njihova imena i prezimena te koje su godine bili na seminaru. Ako njihovi Ordinariji smatraju potrebnim ovome posvetiti odgovarajuću pažnju bit ću zahvalan za sugestije.

Želeći svako dobro i iskreno pozdravljam u Gospodinu.

Mr. Luka Tunjić, predsjednik Komisije

Svećenici koji prema knjizi EXAMINA pro iurisdictione III nemaju trajnu jurisdikciju.

Popis je obuhvaćen od 2000. godine, a iza imena i prezimena je godina kad su bili na seminaru:

Fra Stipo Alandžak, 2001. god.
 Fra Marko Jukić, 2001. god.
 Fra Ivan Marić, 2001. god.
 Vlč. Vladimir Gujić, 2001. god.
 Vlč. Josip Jerković, 2001. god.
 Vlč. Zvonko Brezovski, 2000. i 2001. god.
 Fra Saša Čolić, 2003. god.
 Fra Šimo Grgić, 2004. i 2006. god.
 Fra Frano Musić, 2003. god.
 Vlč. Božo Pinjuh, 2004. i 2007. god.
 Don Mile Vidić, 2007. god.
 Fra Marko Hrgota, 2006. god

Ovlasti ispovijedanja

Datum: 6. listopada 2010.
Broj: 1843/2010

Na temelju izvještaja predsjednika Komisije za ovlast ispovijedanja preč. Luke Tunjića, ovim podjeljujem ovlast ispovijedanja u Vrhbosanskoj nadbiskupiji sljedećim svećenicima:

Svećenicima koji su nazočili trećem seminaru i položili usmeni ispit podjeljujem trajnu ovlast ispovijedanja:

Vlč. Josip Vajdner, Vrhbosanska nadbiskupija
Fra Kristijan Montina, Provincija Bosne Srebrene
Fra Leon Pendić, Provincija Bosne Srebrene
Fra Zoran Vuković, provincija bosne srebrene

Svećenicima koji su nazočili drugom seminaru i položili pismeni ispit produžujem ovlast ispovijedanja na godinu dana, odnosno do sljedećeg seminarara:

Vlč. Ivo Jezidžić, Vrhbosanska nadbiskupija
Vlč. Hrvoje Kalem, Vrhbosanska nadbiskupija
Vlč. Ivo Kopic, Vrhbosanska nadbiskupija
Fra Ivan Kasalo, Provincija Bosne Srebrene
Vlč. Dragan Jurić, Vrhbosanska nadbiskupija
Fra Mario Jurić, Provincija Bosne Srebrene
Fra Danijel Nikolić, Provincija Bosne Srebrene

Svećenicima koji su nazočili prvom seminaru i položili pismeni ispit produžujem ovlast ispovijedanja na godinu dana, odnosno do sljedećeg seminarara:

Fra Miroslav Jelić, Provincija Bosne Srebrene
Fra Ilija Alandžak, Provincija Bosne Srebrene
Vlč. Davor Topić, Vrhbosanska nadbiskupija
Fra Ivica Baketarić, Provincija Bosne Srebrene
Fra Ivo Bošnjak, Provincija Bosne Srebrene
Fra Marinko Baotić, Provincija Bosne Srebrene

Svećenicima koji su se pismeno ispričali (vlč. Josip Šimunović, vlč. Mladen Kalfić, vlč. Marko Majstorović i vlč. Mario Ćosić), a kojima Komisija predlaže da im se produže ovlasti ispovijedanja na godinu dana, produžujem ovlast ispovijedanja na godinu dana, odnosno do sljedećeg seminarara.

Vlč. Slaviši Stavnjaku, koji nije bio na seminaru niti se ispričao, ovlast ispovijedanja ovisi od odgovora na dopis koji sam mu uputio.

Svima koji su na bilo koji način pomogli u organizaciji seminarara od srca zahvaljujem i na sve zazivam obilje Božjeg blagoslova.

*Vinko kardinal Puljić,
nadbiskup vrhbosanski*

Ilija Orkić, kancelar

IZ VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE

Članovima Pastoralnog vijeća
Vrhbosanske nadbiskupije

**Predmet: Poziv na sjednicu PVVN -
2. listopada 2010. u 10 sati**

Datum: 17. rujna 2010.
Broj: 1725/2010

Poštovani članovi Pastoralnog vijeća!

Prema Pastoralnom kalendaru Vrhbosanske nadbiskupije sjednica Pastoralnog vijeća je predviđena 25. rujna tekuće godine. Međutim, zbog objektivnih razloga se pomiče na 02. listopada 2010. godine. Sjednica će se održati u Ordinarijatu vrhbosanske nadbiskupije s početkom rada u 10,00 sati. U 13,00 sati je ručak te nakon ručka, ako bude potrebno, se nastavlja s radom.

Dnevni red:

1. Zapisnik s prošle sjednice
2. Biranje tajnika Pastoralnog vijeća
3. Pastoralna godina 2010/2011. «Memorija za solidarnost» - programsko ostvarenje.
(Uvode u temu preč. Luka Tunjić i gosp. Perica Jukić).
4. Perspektive rada Pastoralnih vijeća u župama. (Uvodi u temu uzoriti gosp. Vinko kard. Puljić, nadbiskup vrhbosanski)
5. Razno

Želim i na ovaj način podsvijesti važnost Vijeća kojeg ste član na razini Nadbiskupije i župne zajednice kojoj pripadate. Zato Vam još jednom zahvaljujem na nesebičnosti i pastoralnoj gorljivosti te Vas potičem na ustrajnost i hrabrosti pred izazovima koji su pred nama. Molio bih vijećnike koji iz objektivnih razloga ne mogu redovito dolaziti na sjednice da nam to jave, kako bismo na njihova mjesta imenovali druge vijećnike jer po Pravilniku samim nedolaženjem prestaju biti članovi Vijeća.

Vijećnici koji eventualno ne mogu doći na ovu sjednicu neka to jave na broj tel. 033 218 823, fax 033 212973, mob. 063-897-999 ili e-mail: kaptolka@bih.net.ba

Zahvaljujući na dosadašnjoj suradnji te u iščekivanju susreta iskreno Vas pozdravljam u Gospodinu.

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski*

*Preč. Ilija Orkić,
kancelar*

Svim župnim uredima Vrhbosanske nadbiskupije

Predmet: Obnova katedrale Srca Isusova u Sarajevu iznutra

Datum: 21. rujna 2010.
Broj: 1756/2010

Sredinom listopada 2010. započet će unutarnja obnova katedrale Srca Isusova u Sarajevu. U vremenima financijske krize i recesije, obnova prvostolnice koja iziskuje znatna sredstva bila bi nemoguća Vrhbosanskoj nadbiskupiji, koja ima razne projekte i potrebe.

Za ovo plemenito djelo, a katedrala dugi niz godina vapi za temeljitom nutarnjom obnovom, zainteresirao se počasni kanonik Vrhbosanskog stolnog kaptola mons. Heribert August iz Aachena. Mons. Heribert je dugogodišnji prijatelj pokojnog kanonika mons. dr. Marka Josipovića koji je svojevremeno bio rektor katedrale, a mons. August je pomagao neke značajne projekte u katedrali. Dolazeći više puta u Sarajevo i vidjevši u kakvom se stanju nalazi katedrala odlučio je u materijalnom pogledu sa svojim župljanima u Aachenu i prijateljima u Njemačkoj financijski pomoći projekt nutarnje obnove katedrale. Više puta su dolazile stručne osobe iz Aachena na čelu sa dr. Philippom Dieterom pod čijim je stručnim vodstvom obnovljeno i restaurirano preko sto crkava u Njemačkoj. Želja je obnoviti katedralu iznutra onako kako je izgledala nakon potpunog završetka 1889. godine i kako ju je dao izgraditi njezin graditelj sluga Božji Josip Stadler. Za taj zahtjevan poduhvat sam dr. Dieter je odabrao domaće izvođače, nakon što je s njima više puta razgovarao i vršio provjere. Za vrijeme izvođenja radova koji će biti u tri faze, stalno će nazočiti i nadgledati radove jedna stručna osoba iz tima dr. Dietera iz Aachena. Predstavnik Ordinarijata u obnovi katedrale je kanonik, preč. Ante Meštrović, sadašnji rektor.

Dok bude trajala obnova katedrale **nedjeljne mise** će se slaviti u samoj katedrali u dosadašnjim redovnim terminima. **Radnim danom misna slavlja** bit će umjesto u katedrali u bogoslovnoj crvi sv. Ćirila i Metoda ujutro u 8 i navečer u 18,00 sati. Za vrijeme obnove radnim danom posjetitelji će moći ulaziti u predvorje katedrale od 10 do 12 sati. Pripravni radovi započet će 27. rujna 2010. godine. Donatorska sredstva će pristizati na poseban konto – za obnovu katedrale i moći se isključivo trošiti u tu svrhu.

Svjesni složenosti i važnosti ovog zahvata za našu prvostolnicu izražavamo svoju radost i ujedno veliku zahvalnost svim darovateljima i izvođačima. Na njih i sve koji će imati udjela u ovom projektu zazivam Božji blagoslov.

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski*

*Ilija Orkić
kancelar*

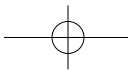
Listopad – Mjesec krunice

Datum: 1. listopada 2010.
Broj: 1823/2010

Iako je, u mnogim našim župnim zajednicama, ustaljena praksa molitva Krunice prije svete Mise, na poseban način želimo mjesec listopad obilježiti upoznavanjem, produbljivanjem i ustaljivanjem redovne molitve Krunice.

Od velike je važnosti nastojanje oko izgrađivanja redovite navike moljenja Krunice kako osobno tako obiteljski ali i kao župna zajednica te i na taj način „prebirati u svom srcu“ poput Marije otajstva Spasenja. Jer je Krunica Evanđelje u malom.

Sluga Božji Josip Stadler je rekao: „Jedva ima bolje molitve, koja bi Bogu bila draža, a Mariji

milija od Krunice, te će jedva biti 'molitve' koja će onako sigurno prodrijeti oblak i preko Marije do prijestolja Božjega brže doći i hitrije biti uslišana, kao krunica".

Zazivajući na sve Božji blagoslov i moleći zagovor Blažene Djevice Marije, Kraljice krunice, iskreno pozdravljam.

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski*

*Ilija Orkić
kancelar*

«Gospodin Isus preko majke Marije dijeli svakomu obilne milosti za spas.»

Dr. Josip Stadler

84. Svjetski misijski dan

Nedjelja, 24. listopada 2010.

Datum: 1. listopada 2010.
Broj: 1824/2010

Već je ustaljen način obilježavanja Misijske nedjelje u predzadnju nedjelju u listopadu. Tako ove godine pada na 30. nedjelju kroz godinu 24. listopada 2010. godine. Za taj dan je Sveti Otac uputio svoju poruku. Ona je donesena u Vrhbosni i u Radosnoj vijesti, ali i u materijalima koje razasila Misijska središnjica iz Sarajeva.

Na Misijsku nedjelju i uz tu nedjelju se animira župska javnost oko misijskog duha: molitva za misije i misionare, skupljanje priloga, širenje misijskog mjesečnika Radosne vijesti. Zato preporučam dosjetljivosti pastoralnoj na terenu, kako će ozbiljno pripremiti i proslaviti u župskoj zajednici i svim zajednicama vjernika taj dan.

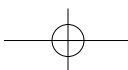
Ovim pozivam i potičem sve župnike, pastoralne djelatnike, vjeroučitelje i vjeroučiteljice u školskom vjeronauku, kao i sve katehete i katehistice u župskom vjeronauku porade na širenju misijske svijesti, duhovne zauzetosti i vjerničke solidarnosti.

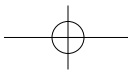
Na Misijsku nedjelju se skuplja samo jedna milostinja, koju je župnik dužan čim prije dostaviti u Ekonomat nadbiskupije. Upozoravam da ni jedna druga nadležnost nema pravo mijenjati nakanu te milostinje.

Na sve zazivam obilje Božjeg blagoslova te srdačno pozdravljam!

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski*

*Ilija Orkić
kancelar*

IX. Dan molitve za domovinu

Ponedjeljak, 25. listopada 2010. - Bobovac 23. listopada 2010.

Datum: 1. listopada 2010.
Broj: 1825/2010

Već devetu godinu zaredom uobičajeno je da na smrtni dan Katarine Kosače- Kotromanić, bosanske kraljice, molimo za Domovinu. Zato pozivam sve vjernike, svećenike, redovnike i redovnice na molitvu za Domovinu. Neka se dana 25. listopada uzme obrazac sv. Mise za Domovinu (Zborna molitva u RM str. 722, a ostalo iz obrasca *Za napredak naroda.*)

Već je tradicija da u najbližu subotu koja je uz smrtni dan Katarine Kosače – Kotromanić (25. X.) hodočastimo na Bobovac. Kako je to ove godine subota, 23. X. - pozivam na hodočašće na Bobovac i na slavlje svete Mise u 11 sati. Na Bobovcu će biti također Misa za Domovinu. Na tom hodočašću, već se tradicionalno uključuje vojska i policija, koji su katolici, predvođeni svojim vojnim kapelanima.

U nadi radosnog i brojnog okupljanja sve pozdravljam i na sve zazivam Božji blagoslov!

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski*

*Ilija Orkić
kancelar*

IZ VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE

Potpuni oprost uz Dušni dan

Datum: 1. listopada 2010.
Broj: 1826/2010

I ove godine podsjećam da uz **Dušni dan - Spomen svih vjernih mrtvih** Crkva daje mogućnost **potpunog oprosta za duše pokojnika**.

Potpuni oprost za područje Vrhbosanske nadbiskupije dajem mogućnost steći za duše naših pokojnika od 1. studenog uključivo do nedjelje 7. studenog uključivo, kada slavimo Dan zahvalnosti.

Taj potpuni oprost namijenjen za duše pokojnika se može dobiti u svim crkvama i na svim grobljima uz redovne uvjete: Biti u milosti, to jest ispovjeđen i pričesćen, te u pohodu crkvi ili groblju izmoliti Oče naš i Vjerovanje, te molitvu na nakanu Svetog Oca.

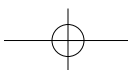
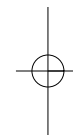
Zato je važno vjernicima pružiti mogućnost Svete ispovijedi, kako bi mogli ovu povlasticu uz Spomen svih vjernih mrtvih namijeniti za duše pokojnika.

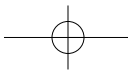
Podsjećam također da svaki svećenik može na Dušni dan slaviti tri Svete mise, s tim što samo za jednu može uzeti stipendij, a ostale slavi za sve pokojne i po nakani Svetog Oca.

Uz iskreni pozdrav želim obilje Božjeg blagoslova po zagovoru Svih Svetih!

*Vinko kardinal Puljić
nadbiskup vrhbosanski*

*Ilija Orkić
kancelar*

Članovima Zbora konzultora Vrhbosanske nadbiskupije

Predmet: Poziv na sjednicu

Datum: 1. listopada 2010.
Broj: 1827/2010.

Ovim sazivam redovnu sjednicu Zbora konzultora Vrhbosanske nadbiskupije koja će se održati 12. listopada 2010. godine, početak u 15 sati, u prostorijama Ordinarijata.

Dnevni red:

1. Zapisnik s prošle sjednice
2. Najnoviji disciplinski dokumenti Svete Stolice o svećeničkom životu i Pravila MOTU PROPRIO „SACRAMENTORUM SANCTITATIS TUTELA“ (2001) te iz Kongregacije za Nauk vjere kratko izvješće o promjenama u NORMAE DE GRAVIORIBUS DELICTIS pridržanim Kongregaciji za Nauk vjere.
3. Pastoralni kalendar za 2011. godinu
4. Razno

Svjedoci smo, zadnju godinu posebno, u medijima prozivki na račun katoličkih svećenika. Te prozivke su usmjerene i na samoga Svetoga Oca. Smatram potrebnim, s jedne strane, upoznati svećenike s najnovijim disciplinskim dokumentima Svete Stolice o svećeničkom životu, a s druge strane, kako pomoći svećenicima naše Nadbiskupije u njihovom duhovnom i intelektualnom rastu. Očito su rat i poratno vrijeme ostavili posljedice i na naše svećenike kojima bi trebalo u sljedećim godinama posvetiti posebnu pozornost.

U iščekivanju susreta iskreno vas pozdravljam u Gospodinu.

*Vinko kard. Puljić
nadbiskup vrhbosanski*

Preč. Ilija Orkić, kancelar

Sjednica Svećeničkog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije

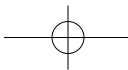
Predmet: Poziv na sjednicu

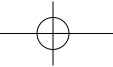
Datum: 1. listopada 2010.
Broj: 1828/2010

Prema Pastoralnom kalendaru Vrhbosanske nadbiskupije redovna sjednica Svećeničkog vijeća je predviđena u srijedu, 13. listopada 2010. godine. Početak rada je u 9 sati, u prostorijama Ordinarijata.

Dnevni red:

1. Zapisnik s prošle sjednice
2. Svećenička komunikacija. U temu uvodi fra Mirko Filipović.
3. Stabilnost pastoralna i otvorenost prema novome. U temu uvodi vlč. Luka Brković.

4. Pastoralni kalendar za 2011. godinu
5. Razno

Kao što možete vidjeti u obje teme svećenik – župnik je na prvom mjestu. Rat i poratno vrijeme, čije posljedice nažalost, još osjećamo su ostavili traga i na našim svećenicima. Stoga je važno zajedno promišljati kako pomoći svećenicima, u ovom vremenu iščekivanja pravednijeg rješenja mira i sigurnosti, da normalno žive i rastu duhovno i intelektualno.

Ručak je predviđen u 12.30 sati, a po potrebi rad se nastavlja i poslije ručka. Svećenike koji eventualno ne mogu doći na sjednicu molim da se pismeno ispričaju.

U iščekivanju susreta iskreno pozdravljam u Gospodinu.

Vinko kard. Puljić
nadbiskup vrhbosanski

Preč. Ilija Orkić, kancelar

IZ VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE

Sjednica Pastoralnog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije održana 2. listopada 2010. u prostorijama Ordinarijata Vrhbosanske nadbiskupije Kaptol 7, Sarajevo

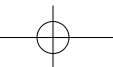
Pastoralna godina 2010/2011 „Memorija za solidarnost“, te perspektive rada Pastoralnih vijeća po župama, bila je glavna tema sjednice. Od velike je važnosti vrednovanje i čuvanje kulturnih spomenika iz vjerske i nacionalne baštine. Ovu važnu činjenicu je naglasio Nadbiskup, a to je iznio i u dopisu od 11. 6. 2009. svim našim župnim zajednicama i preporučio je da se u svim župama napravi jedan prospekt povijesti župe, da se, ako to postoji, sačuvaju arheološki ostaci crkvenih zdanja, da se organiziraju posjete povijesnim znamenitostima i da se obnove grobovi svećenika pokopanih u tim župama. Nadbiskup je naglasio važnost karitativnog djelovanja, odgoja za socijalnu osjetljivost te međužupne solidarnosti.

Memorija za solidarnost je program koji se provodio uz pomoć župnih zajednica preko jednog anketnog formulara u kojem su bila uvrštena sva važna pitanja po kojima bi se trebali dobiti potrebni podaci. Naglasak je stavljen na slijedeće teme i to: stare umjetnine i dokumenti, održavanje spomenika, volonteri, karitativna djelatnost, djeca i mladi, hodočašća, briga o starim i bolesnim te kumstva i partnerstva župa. Cilj ove ankete je snimanje stanja u župama i isticanje pozitivnih iskustava i animiranje poticanja i pokretanja pozitivnih programa.

Gospodin Perica Jukić je obradio sve anketne formulare koje su župe poslale i napravio je jednu dobru i korisnu analizu. On je na sjednici iznio sve podatke koje je dizajnirao na jednom panou a uz to je podijelio svim sudionicima i dokument analize pastoralnog djelovanja u 2009. u kojem su uvršteni svi odgovori iz župnih zajednica. Svrha ove analize je bila da se pokažu kvantitativni pokazatelji pastoralnog rada u očuvanju vrednota i solidarnosti u župnim zajednicama.

Na poslani anketni formular odgovorilo je 136 župa. Na upit o kulturnim spomenicima koji povezuju narod i crkvu u okviru župne zajednice, a pod pitanjem o arhivi i povratu matica i slično pozitivno je odgovorilo 59 župa a bez odgovora je bilo 31 župa. Prema anketi, kroniku župe vodi redovito 116 župa, a o povratu nestalih ili otuđenih umjetnina pozitivno je bilo 20 odgovora, a negativno 24, dok je ostalo bez odgovora 80 župa.

Kulturno povijesni spomenici se održavaju u 55 župa dok je bez odgovora bilo 71 župa. Zanimljivi su podaci o socijalno karitativnim djelatnostima po župama. Čak 75 župa nije odgovorilo na ovo pitanje dok ih je 10 odgovorilo da ima od 1-10 redovnih volontera a 4 župe su odgovorile da imaju od 60-100 volontera. Na upit o skrbi starih i bolesnih osoba nisu dale odgovor 36 župa a svakako da su zanimljivi i podaci da se izjasnilo 5 župa koje skrbe od po 100-150

osoba dok jedna župa skrbi čak 183 osobe. Što se tiče pitanja o aktivnosti mladih pozitivno je sa „da“ odgovorilo samo 4 župe dok su 3 župe odgovorile da imaju više od 100 aktivnih mladih. Bez odgovora je bilo 38 župa. Zanimljiv je podatak da u 83 župe ima ukupno 2779 osoba koje trebaju njegu i skrb drugih osoba dok je evidentirano da 1296 osoba u 46 župa ima pomoć od župne zajednice.

Župe su, na temelju anketnog formulara, dale i neke primjedbe i preporuke. Tako se predlaže da bi bilo potrebno posvetiti brigu za stare osobe kroz smještaj u domove, pomoći u organiziranju skrbi starih i nemoćnih osoba, pomoći župama u kojima je u velikom broju starija populacija oko izgradnje prostora za okupljanja i susrete. Predlaže se i preporuča organiziranje dekanskih sastanaka s vijećnicima i pastoralnim suradnicima te više solidarnosti među župama kako bi se pomoglo starijim osobama. Zanimljiva je i preporuka Pastoralnom vijeću da se obiđu sve župe stradale u ratu i da se utvrde sve poteškoće s kojima se susreću.

U raspravi se ukazivalo na potrebu animiranja župnih caritasa i otvaranja mogućnosti za pokretanjem patronažne službe za stare i bolesne osobe. Naglašena je i potreba gradnje žive crkve, reorganizacija pastoralnog djelovanja i poticanja na svećeničku solidarnost i zajedništvo.

Nadbiskup je istaknuo važnost *župnih pastoralnih vijeća* koja imaju svoje statute.

- Zadaća mu je promicanje cjelokupnog pastoralala u župi na čelu s župnikom. Župe i pojedini krajevi imaju svoje posebnosti pa zato su i različitosti u pristupu. Potrebno je redovito održavati sjednice.

- Imenovan je i pastoralni vikar koji će biti koordinator svih pastoralnih djelatnosti. Rad u župi ovisi od potreba u župi. Potrebno je spomenuti župni i školski vjeronauk. I jedan i drugi trebaju voditi prema euharistijskom slavlju. Školski vjeronauk daje znanje a župski uvjerenje. Kroz katehezu odgajati u vjeri.

- Obiteljski pastoral, koji je kod nas još nedovoljno osmišljen, treba razvijati. Gubi se osjećaj za vremensku prikladnost. Posebno se to osjeti kod zakazivanja vjenčanja i sprovoda.

- Kod karitativne djelatnosti treba razvijati osjećaj za najpotrebnije. Važan je rad sa mladima, manjim grupama, udrugama, karizmatiskim pokretima, s ministrantima. Potrebno je molitvom i materijalno razvijati pastoral duhovnih zvanja kao i misijski duh. Nadbiskup ističe potrebu liturgijske obnove, medijske djelatnosti – širenje tiska, župski listić, letak. Napomenute su i druge važne stvari kao čuvanje kulturno povijesne baštine, promicanje ekumenizma i dijaloga, suzbijanje ovisnosti i promicanje odgoja. Ovo su samo kratke napomene u samoj perspektivi rada Pastoralnih vijeća. Razvijati svijest da je to naše i da nas izgrađuje. Nakon što je Nadbiskup istaknuo najvažnije crte rada Vijeća uslijedio je razgovor na ovu temu.

U razgovoru je naglašena važnost uključivanja mladih u župne aktivnosti pa i u ŽPV. Pri tome treba imati na umu da se ne trpaju mnoge obveze na mlade koji ne mogu odgovoriti mnogim izazovima ili ne mogu dovršiti ono što započnu. Potrebno je obnoviti ŽPV u kojima bi mjesto zauzimali mladi, prakaraturi i drugi, prema svojim mogućnostima i sposobnostima. Zato je neophodno potrebna izobrazba za vijećnike na razini dekanata kako bi lakše razumjeli i prihvatili obveze.

Sjednica je završena molitvom i Nadbiskupovom zahvalom za dolazak, suradnju, sve aktivnosti oko pravljenja strukture pastoralala i jačanja žive zajednice.

*Zapisnik priredio mons. Bosiljko Rajić,
pastoralni vikar*

Godišnji Susret dijecezanskih svećenika Vrhbosanske nadbiskupije

Sarajevo, 22. rujna 2010.

Redovni godišnji susret dijecezanskih svećenika VN je održan 22. rujna u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu. Misu je predslavio je nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić u crkvi sv. Ćirila i Metoda u zajedništvu s pomoćnim biskupom vrhbosanskim mons. dr. Perom Sudarom i uz koncelebraciju 110 svećenika Vrhbosanske nadbiskupije. U svom pozdravu rektor preč. Marko Zubak izrazio je zahvalnost svećenicima za financijsku potporu sedamnaestorici bogoslova koji su toga jutro otputovali u Svetu zemlju prevedeni vicekancelarom don Stipom Galom te ih preporučio u molitve.

U prigodnoj propovijedi kardinal Puljić je podsjetio na poteškoće s kojima se susreću svećenici u naviještanju nade u današnjem vremenu. Oslonivši se na odlomak iz biblijske Knjige izreka, kardinal Puljić je naglasio da je svaka Božja riječ štiti onima koji se u Boga uzdaju te podsjetio na molitvu pisca knjige da mu Bog ne dadne ni siromaštva ni bogatstva te da ga hrani kruhom dostatnim. Potaknuo je svećenike na molitvu da im Bog dadne dostatno i duha i kruha te da ne zaborave na prvo mjesto stavljati Božji duh kako se ne bi mjerili mjerilima ovoga svijeta. Istaknuo je važnost da svećenik bude prepoznatljiv po ukorijenjenosti u Krista te bude svjestan kako se nalazi u službi Krista i Crkve pozvan živjeti i obnavljati se u svećeničkom dostojanstvu.

Na početku radnog dijela susreta vlč. dr. Drago Župarić, profesor na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Sarajevu, održao je predavanje na temu svećeničke solidarnosti naglasivši da je solidarnost nedvojbeno kršćanska vrlina, koja ima dodirnih točaka s ljubavi, a svoje porijeklo ima u božanskom trojstvenom životu... Oslonivši se na "Dekret o službi i životu prezbitera" (Presbyterorum ordinis), na učenje II. Vatikanskog sabora i na Apostolsku pobudnicu "Dat ću vam pastire" (Pastores dabo vobis) pape Ivana Pavla II. iz 1992. god., predavač je progovorio i o umjerenosti u korištenju materijalnim dobrima, kao i zajedništvu materijalnih dobara (usp. LG 28, PO 17, Pastores dabo vobis 30).

"Čovjek, kao stvorenje duhovne naravi, ostvaruje se upravo u interpersonalnim odnosima, koji su od temeljne važnosti, jer se stavlja u odnos s drugima i s Bogom, a ne izolirajući se od njih. Uostalom, svi mi pripadamo jednoj jedinjoj zajednici ljudske obitelji, koja se gradi u solidarnosti", kazao je dr. Župarić.

Voditelj gradnje Svećeničkog doma vlč. Fabijan Stanušić upoznao je nazočne svećenike s tijekom i financiranjem gradnje dok je o svećeničkoj međupomoći govorio kancelar preč. Ilija Orkić. Svećenici su upoznati da uskoro počinje unutarnja obnova sarajevske katedrale.

U završnoj riječi kardinal Puljić je potaknuo svećenike da osobito značenje stave na svakodnevnu redovitu molitvu i svakodnevno slavljenje Svete mise. Naglasio je važnost međusobnog osobnog komuniciranja svećenika međusobno i s njim kao mjesnim ordinarijem i njegovim suradnicima te na međusobno čuvanje svećeničkog dostojanstva te na zauzimanje za one koji su klonuli. Pozvano je misnike na osobitu ljubav prema ranjenoj mjesnoj Crkvi vrhbosanskoj i na zauzetost oko izgradnje njezine budućnosti.

Vrhbosanska nadbiskupija broji ukupno 222 svećenika od kojih 141 djeluje na teritoriju nadbiskupije, a 67 izvan dijeceze dok je 14 svećenika u mirovini. (kta)

Dijecezanski svećenici koji su nazočili susretu:

1. Uzoriti Vinko kard. Puljić, nadbiskup vrhbosanski
2. Mons. Pero Sudar, pomoćni biskup vrhbosanski
3. Ivan Tolj, župnik, Gornja Močila
4. Robert Ružić, upravitelj vile "Salvator" - Dubrovnik

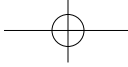

IZ VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE

5. Franjo Topić, profesor na KBF - Sarajevo
6. Božo Odošić, profesor na KBF - Sarajevo
7. Marijan Pejić, rektor u sjemeništu Travnik
8. Mario Ćosić, KŠC - Sarajevo
9. Luka Brković, župnik, Marin Dvor - Sarajevo
10. Ivo Tomašević, tajnik BK BIH
11. Marijan Kopic, umirovljenik
12. Bosiljko Rajić, pastoralni vikar
13. Josip Jelić, vicekancelar
14. Fabijan Stanušić, voditelj izgradnje svećeničkog doma
15. Ante Meštrović, kanonik
16. Ilija Orkić, kancelar
17. Drago Župarić, profesor na KBF - Sarajevo
18. Luka Kesedžić, ekonom VN
19. Marko Zubak, rektor VBS
20. Mato Zovkić, kanonik
21. Miroslav Agostini, župnik, Gradačac
22. Bartol Lukić, župnik, Oštra Luka - Bok
23. Anto Ćosić, župnik, Komušina
24. Darko Tomašević, profesor na KBF - Sarajevo
25. Petar Jukić, pročelnik KUVN - Sarajevo
26. Veselko Župarić, župnik, Brčko
27. Niko Ikić, profesor na KBF - Sarajevo
28. Mato Janjić, župnik, Travnik
29. Anto Stjepić, župnik, Par Selo
30. Tomislav Jozić, profesor na KBF - Sarajevo
31. Vinko Trogrlić, župnik, Bistrica kod Uskoplja
32. Marko Hrskanović, župnik, Brusnica
33. Anto Ćosić, profesor na KBF - Sarajevo
34. Josip Senjak, župnik, Vidovice
35. Jakov Kajinić, duhovnik u sjemeništu Travnik
36. Anto Perić, misionar
37. Marko Stanušić, profesor
38. Josip Lubar, župnik, Crkvice
39. Ivan Kuprešak, voditelj KUVN - Sarajevo
40. Marijan Orkić, župnik, Morančani
41. Viktor Šošić, župnik, Glavice
42. Franjo Tomić, župnik, Bosanski Brod
43. Pero Brkić, župnik, Čemerno - Vogošća
44. Marko Stipić, župnik, Srednja Slatina
45. Đuro Arlović, župni vikar, Prozor
46. Davor Topić, tajnik uzoritog Vinka kard. Puljića
47. Marko Majstorović, ekonom u sjemeništu Travnik
48. Miro Bešlić, župnik, Zavidovići
49. Marko Perić, župnik, Gromiljak
50. Mijo Perić, duhovnik, Vitez
51. Dominko Bilić, župnik, Bistrica kod Žepča
52. Marinko Mrkonjić, župnik, Husino
53. Dane Jakovljević, pastoralni suradnik, Novi Grad - Sarajevo
54. Nikola Lovrić, župnik, Turbe
55. Ivan Bošnjak, župnik, Jelah
56. Pavo Kopic, župnik, Prud

57. Željko Vlajić, župnik, Bežlja
58. Franjo Ivandić, župnik, Prozor
59. Bono Tomić, župnik, Žabljak
60. Ilija Marinović, župnik, Kolibe
61. Marinko Perković, profesor na KBF - Sarajevo
62. Pavo Šekerija, župnik, Katedrala - Sarajevo
63. Marijan Marijanović, župnik, Kakanj
64. Juro Babić, profesor na KBF - Sarajevo
65. Josip Janjić, župnik, Bosanski Šamac
66. Jure Gavranić, župnik, Rankovići
67. Žarko Vujica, župnik, Presveto Trojstvo - Novi Travnik
68. Pavo Nikolić, župnik, Podkraj
69. Željko Čturić, vojni kapelan
70. Zdravko Mandić, župnik, Breza
71. Zlatko Ivkić, župnik, Žepče
72. Andrija Janjić, župnik, Radunice
73. Ilija Miškić, župnik, Kandija
74. Anto Trgovčević, župnik, Novo Selo
75. Marko Mikić, župnik, Globalice
76. Marijan Brkić, župnik, Bijeljina
77. Andrija Župarić, župnik, Lukavac
78. Josip Šimunović, župnik, Haljinići
79. Ivan Mandić, župnik, Jelaške
80. Vladimir Pranjić, župnik, Sv. Josip - Zenica
81. Anto Dominković, župnik, Ilijaš
82. Miroslav Karatović, župnik, Dragunja
83. Miroslav Čavar, župnik, Stup
84. Hrvoje Kalem, župni vikar, Stup
85. Željko Marić, župnik, Bijelo Brdo
86. Mirko Šimić, direktor CVN, Stup
87. Stipo Knežević, župnik, Uzašašće Gospodinovo - Novi Travnik
88. Damir Ivanović, ekonom VBS
89. Ilija Ivoš, župnik, Rostovo
90. Tadija Ivoš, župnik, Skopaljska Gračanica
91. Predrag Stojčević, župnik, Vukanovići
92. Zdenko Spajić, profesor na KBF - Sarajevo
93. Josip Batinić, župnik, Cer
94. Matija Šimić, župnik, Lug - Branković
95. Marinko Filipović, župnik, Kulina
96. Ivo Jezidžić, župni vikar, Katedrala - Sarajevo
97. Josip Grubišić, vojni kapelan
98. Jakov Pavlović, vojni kapelan
99. Anto Ledić, ravnatelj KŠC - Zenica
100. Josip Vajdner, urednik KT
101. Vlatko Rosić, ravnatelj KŠC - Tuzla
102. Šimo Maršić, profesor na KBF - Sarajevo
103. Filip Maršić, župnik, Derventa
104. Pero Iljkić, župnik, Dobož
105. Pero Tunjić, župnik, Tarčin
106. Marcel Babić, stručni savjetnik MO BiH
107. Ivo Paradžik, župnik, Boće
108. Perica Majić, župnik, Borovica

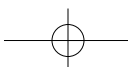

109. Ivo Kopic, župnik, Modriča
110. Marko Lacic, župnik, Lovnica
111. Boris Salapic, župnik, Čardak
112. Mato Mikičić, župnik, Krepšić
113. Vlado Jagustin, župnik, Živinice
114. Ivo Balukčić, župnik, Odžak
115. Miljenko Džalto, župnik, Uzdol
116. Josip Tadić, pastoralni suradnik, Novo Sarajevo
117. Niko Luburić, profesor

Svećenici koji nisu nazočili a ispričali su se radi spriječenosti:

1. Vladimir Borić, župnik, Turić
2. Pavo Brajinović, župnik, Novo Selo - Balegovac
3. Filip Brajinović, župnik, Garevac
4. Pero Brajko, župnik, Brijesće
5. Ivan Ravlić, župnik, Posavska Mahala
6. Ilija Karlović, župnik, Čajdraš
7. Marinko Grubešić, župnik, Ularice
8. Jakov Filipović, župnik, Maglaj
9. Josip Lebo, župnik, Novo Sarajevo
10. Đuro Živković, župnik, Gorice
11. Ivo Tomić, župnik, Teslić
12. Marko Tomić, župnik, Otinovci - Kupres
13. Dragan Jurić, župni vikar, Otinovci - Kupres
14. Mladen Kalfić, prefekt u sjemeništu Travnik
15. Mato Majić, župnik, Poljaci
16. Donald Marković, župnik, Pećine

Podatke prikupio i obradio: vlč. Josip Jelić, vicekancelar

Imenovanja i premještaji

Vlč. gosp. Josip Kresić razriješen službe župnika župe Rođenja BDM u Podravskoj Moslavini i stavljen na raspolaganje vrhbosanskom nadbiskupu (Dekret Požeške biskupije br. 929/2010 od 30. lipnja 2010.)

Vlč. gosp. Davor Topić razriješen službe župnog vikara u župi Presvetog Srca Isusova – Sarajevo (katedrala) i imenovan osobnim nadbiskupovim tajnikom (Dekret br. 1281/2010 od 17. srpnja 2010.)

Vlč. gosp. Ivan Mandić, dekretom Nadbiskupa đakovačko-osječkog (br. 1073/10 od 10. 7. 2010.) razriješen službe župnika u Vladislavcima, imenovan župnikom u Jelaškama (Dekret broj 1282/2010 od 17. srpnja 2010.)

Vlč. gosp. Marko Lacić razriješen službe župnika u Jelaškama i imenovan župnikom u župi sv. Petra i Pavla u Lovnici (Dekret broj 1283/2010 od 17. srpnja 2010.)

Vlč. gosp. Mato Majić razriješen službe župnika u Vidovicama i imenovan župnikom u župi Gospe Sniježne u Poljacima (Dekret broj 1284/2010 od 17. srpnja 2010.)

Vlč. gosp. Ivica Borić dobio suglasnost Nadbiskupu da može iz Porečko-pulske biskupije prijeći u vojno dušobrižništvo (Dekret broj: 1310/2010 od 27. srpnja 2010.)

Vlč. gosp. Vladislav Žarko Ošap, svećenik banjalučke biskupije, imenovan duhovnikom bogoslova u VBS-u Sarajevo (Dekret broj 1450/2010 od 11. kolovoza 2010.)

Vlč. gosp. Josip Jelić imenovan vicekancelarom u Vrhbosanskom ordinarijatu (Dekret broj 1483/2010 od 13. Kolovoza 2010.)

Vlč. gosp. Josip Batinić razriješen službe župnika u Morančanima i imenovan župnikom u župi Krista Kralja - Cer (Dekret broj 1484/2010 od 13. kolovoza 2010.)

Vlč. gosp. Marijan Orkić razriješen službe župnika u Čemernom i imenovan župnikom u župi svetog Jurja mučenika u Morančanima (Dekret broj 1485/2010 od 13. kolovoza 2010.)

Vlč. gosp. Dr. Mirko Šimić imenovan župnikom u župi svetog Ilije Proroka - Čemerno (Dekret broj 1486/2010 od 13. kolovoza 2010.)

Vlč. gosp. Andrija Župarić imenovan vršiteljem dužnosti dekana Tuzlanskog dekanata (Dekret broj 1487/2010 od 13. kolovoza 2010.)

Vlč. gosp. Damir Ivanović razriješen službi župnika na Ceru i župnog upravitelja u Sočanici, i imenovan odgojiteljem u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu u službi ekonoma i prefekta (Dekret broj 1488/2010 od 13. kolovoza 2010.)

Vlč. gosp. Dr. Iliji Čabraji dana suglasnost za djelovanje u Porečko-pulskoj biskupiji za sljedeće 3 godine (Dekret broj 1602/2010 od 3. rujna 2010.)

Vlč. gosp. Robert Ružić razriješen službe ravnatelja sv. Vinka u Sarajevu, razriješen službe rektora u crkvi Kraljica Krunice na Banjskom Brijegu i imenovan upraviteljem svećeničke kuće „Vila Salvator“ u Dubrovniku (Dekret broj 1608/2010 od 3. rujna 2010.)

Vlč. gosp. Dr. Pero Brkić razriješen službe direktora Caritasa VN i imenovan župnikom župe svetog Ilije proroka – Čemerno (Dekret broj 1711/2010 od 14. rujna 2010.)

Vlč. gosp. Dr. Mirko Šimić imenovan direktorom Caritasa VN (Dekret broj 1712/2010 od 14. rujna 2010.)

Dopuna dekretu broj 1485/2010 – Uslijed izmijenjenih okolnosti župu Čemerno će preuzeti vlč. Dr. Pero Brkić umjesto tada imenovanog dr. Mirka Šimića (Dekret broj 1715/2010 od 15. rujna 2010.)

Dekretom Vojnog ordinarijata u Republici Hrvatskoj (Broj 512-07-10-40, Klasa 805-03/10-07/01 od 16. rujna 2010.) vlč. gosp. Ivan Borić imenovan kapelanom policijske kapelanije „Sv. Mauro“ za Policijsku upravu istarsku u Puli, sa svim pravima župnika na tri godine.

Vlč. gosp. Mr. Željko Marić imenovan višim asistentom pri katedri liturgike na KBF-u (Dekret broj 1869/2010 od 11. listopada 2010.)

Mr. Zorica Maros imenovana višim asistentom pri katedri moralne teologije na KBF-u (Dekret broj 1870/2010 od 11. listopada 2010.)

Vlč. gosp. Mr. Marko Tomić imenovan profesorom pri Katedri kanonskog prava na KBF-u

(Dekret broj 1871/2010 od 11. listopada 2010.)

Vlč. gosp. Mo. Dragan Filipović imenovan predavačem liturgijske glazbe pri katedri liturgike na KBF-u (Dekret broj 1872/2010 od 11. listopada 2010.)

Vlč. gosp. Mr. Željko Marić imenovan tajnikom Katoličkog bogoslovnog fakulteta (Dekret broj 1873/2010 od 11. listopada 2010.)

Preč. gosp. Mons. Bosiljko Rajić, kanonik, imenovan biskupskim vikarom za pastoral (Dekret broj 1874/2010 od 11. listopada 2010.)

Dozvole

Dekret broj: 1416-1/2010 od 11. kolovoza 2010: Izdana dozvola za obnovu župne kuće u Zavidovićima.

Dekret broj: 1417-1/2010 od 11. kolovoza 2010: Izdana dozvola za obnovu zvonika župne crkve sv. Josipa u Zavidovićima.

Dekret broj: 1460/2010 od 12. kolovoza 2010: Izdana dozvola za blagoslov kapele u naselju Lučići, župa sv. Ane - Radunice.

Dekret broj: 1722/2010 od 16. rujna 2010: Izdana dozvola za rekonstrukciju crkve sv. Leopolda u Oštroj Luci, župa Imena Marijina – Oštra Luka-Bok.

Nadbiskupova kronika

(1. srpnja – 30. rujna 2010.)

01. srpanj

U popodnevnim satima Nadbiskup je otputovao za Graz. Uvečer Nadbiskup je posjetio provincijalnu kuću sestara SMI u Naumovcu i tu prenoćio.

02. srpanj

Nadbiskup je boravio u Grazu. U večernjim satima Nadbiskup je stigao u Banja Luku i tu prenoćio.

03. srpanj

U župi Šimići kod Banja Luke Nadbiskup je u 11.00 sati predvodio svetu misu. Nakon mise i ručka Nadbiskup se uputio u Sarajevo.

05. srpanj

U 08. 30 Nadbiskup je primio vlč. Iliju Ivoša i vlč. Tadiju Ivoša. U 11.00 u Bogosloviji, Nadbiskup je na blagdan sv. Ćirila i Metoda slavio uz odgojitelje i profesore svetu misu koja je ujedno i misa zahvalnica za proteklu akademsku godinu. U 15.00 Nadbiskup je dao kratki televizijski intervju u povodu snimanja emisije o don Anti Bakoviću. U 15.30 Nadbiskup je primio vlč. Šimu Maršića, profesora na KBF-u. U 16.30 Nadbiskup je primio gospodina Adelia Bergamaschia s njegovim nećacima.

U 17.00 Nadbiskup je primio vlč. Andriju Župarića, župnika u Lovnici. U 18.00 Nadbiskup je primio gospođicu Marinu Knežević. U 19.30 Nadbiskup je primio gospodina Vlatka Filipovića.

06. – 08. Srpanj

Nadbiskup je boravio u Rimu gdje je u srijedu 07. srpnja zajedno sa sjemeništarcima iz Travničkog sjemeništa „Petar Barbarić“ bio prisutan na audijenciji kod Svetog Oca pape Benedikta XVI.

09. srpanj

U 09.00 Nadbiskup je primio grupu bogoslova iz Italije zajedno s njihovim biskupom i odgojiteljima. U 11.00 Nadbiskup je primio gospodina Ivana Pandžića i direktora Caritasa VN-e vlč. Peru Brkića. U 12.00 Nadbiskup je predvodio misno slavlje za sestre SMI koje su iz Hrvatske stigle u BiH. U 15.00 Nadbiskup se susreo s predstavnicima udruge gospodarstvenika „Prsten“. U 16.00 Nadbiskup je primio vlč. Ivana Tolja, župnika u Sijekovcu.

10. srpanj

U 11.00 u župi Gromljak, Nadbiskup je predvodio misno slavlje u povodu prvog sus-

reta roditelja i rodbine sestara SMI. U 17.00 u župi Deževica Nadbiskup je predvodio sveto misno slavlje pod kojim je blagoslovio obnovljeno dvorište i trg ispred crkve.

12. – 15. srpnja

Nadbiskup je boravio u Banja Luci na zasjedanju BK BiH.

15. srpanj

U popodnevrim satima Nadbiskup se vratio iz Banja Luke. U 20.00 sati u Bogosloviji, Nadbiskup je sudjelovao na predstavljanju knjige „Bibliografija dr. Ivana Šarića“ autora Franje Marića i dr. vlč. Tomo Vukšića.

16. srpanj

U 08.30 Nadbiskup je primio gospođu Finku Fralas iz Kanade. U 09.00 Nadbiskup je primio vlč. Fabijana Stanušića, voditelja gradnje svećeničkog doma. U 09.30 Nadbiskup je primio gospođu Zdravku Bago. U 11.00 Nadbiskup je predvodio sveto misno slavlje proslave zaštitnice i patrona samostana sestara Karmelićanki na Stupu, Gospe od Karmela. U 15.00 Nadbiskup je primio vlč. prof. Tomu Kneževića, ravnatelja ureda vojnog dušobrižništva. U 16.00 sudjelovao je na seminaru o sedamdesetoj obljetnici izgradnje i posvete župne crkve Sv. Josipa na Marijin dvoru kao i obilježavanju pedesete obljetnice smrti nadbiskupa Šarića. U 18.00 sati Nadbiskup je slavio svetu misu povodom tih dvaju obljetnica.

17. srpnja

Nadbiskup je predvodio svetu misu u župi Sv. Ante u Lukavcu, obilježavajući stotu obljetnicu župe, nakon mise sudjelovao je u župnom slavlju.

18. srpnja

Nadbiskup je sudjelovao u svojoj rodnoj župi Marija Zvijezda na susretu obitelji i slavio svetu misu za sve pokojne iz obitelji na groblju u Priječanima u 11.00 sati.

Od 18. srpnja do 5. kolovoza

Nadbiskup je bio na godišnjem odmoru.

7. kolovoza

Nadbiskup je slavio svetu misu u Blagaju kod Mostara gdje su koncelebrirali svećenici iz plemena Puljića, a propovijedao je nadbiskup Želimir Puljić. Poslije slavlja Nadbiskup je otišao u Suboticu.

8. kolovoza

Nadbiskup je predvodio jubilarnu proslavu *Dužijance* (100 god.), te predsjedao misnim slavljem u katedrali. Također je sudjelovao i u

kulturnom programu *Dužijance*, običaju hrva-ta bunjevaca.

09. kolovoza

U jutarnjim satima Nadbiskup je zajedno s mjesnim ordinarijem msgr. Ivanom Penzešom imao susret s gradonačelnikom grada Subotice. U 10.00 sati Nadbiskup je predvodio duhovnu obnovu za svećenike i nekoliko kateheta i časni sestara subotičke biskupije, te zajedno s njima sudjelovao na zajedničkom ručku. U popodnevrim satima pohodio je Salaš, te sudjelovao na Radio Mariji.

10. kolovoza

U povratku iz Subotice Nadbiskup je došao u Komušinu, i predvodio u 18.00 sati misno slavlje pod kojim se molilo za pokojne branitelje jer je godišnjica pada Komušine. Taj dan se slavila godišnjicu posvete crkve; pod misom je krstio jedno dijete i krizmao 7 krizmanika.

11. kolovoza

U 9.00 sati Nadbiskup je primio provincijalku sestara milosrdnica Sv. Vinka Paulskog s. Tereziju Karača. U 10.00 sati primio je ambasadora SAD-a u BiH, gosp. Charles English. U 11.00 sati imao je radni sastanak s ekipom koja sprema knjigu o Nadbiskupovim intervjuima u medijima. U 14.00 sati primio je gosp. Zlatka Stipičić, izvođača radova na svećeničkom domu. U 15.00 sati primio je Marka Vukadin i Antu Zeko. U 16.00 sati Nadbiskup je primio vlč. Tadiju i vlč. Iliju Ivoš. U 18.00 sati Nadbiskup je predvodio misno slavlje u katedrali povodom godišnjice smrti nadbiskupa vrhbosanskog Marka Jozinovića.

12. kolovoza

U 8.45 sati Nadbiskup je primio preč. Marka Zupka, rektora VBS-a. U 10.30 sati primio je Nikolinu Bošnjak, studenticu (druge godine) psihologije u Rimu. U 13.00 sati primio je preč. Franju Ivandića, župnika župe Presv. Srca Isusova u Prozoru.

13. kolovoza

Nadbiskup je u 10.30 sati primio mons. Matu Janjića, župnika u Travniku.

14. kolovoza

U 18.00 sati u Komušini, Nadbiskup je predvodio misu bdjenja Uznesenja BDM.

15. kolovoza

U 11.00 sati Nadbiskup je predvodio euharistijsko slavlje u župi Krista Kralja u Čitluku. U 19.00 sati Nadbiskup je pohodio svetište BDM u župi Stup i slavio svetu misu.

16. kolovoza

U 15.00 sati Nadbiskup je primio Božanu Katava, tajnicu MRV. U 16.00 sati Nadbiskup je primio vlč. dr. Peru Brkića, direktora Caritasa vrhb. nadb.

17. kolovoza

U 11.00 sati Nadbiskup je primio don Giampietra, s grupom mladih iz zajednice *Missione Belem* iz Brazila. U 15.00 sati Nadbiskup je primio gosp. Ljubana Vidović iz Bugojna. U 18.30 sati u Nadbiskupovu rezidenciju došao je mons. Alessandro D' Errico, apostolski nuncij zajedno s bratom i sestrom.

18. kolovoza

U 8.30 sati Nadbiskup je predvodio sveto misno slavlje u katedrali s grupom vjernika iz Italije župe Trichiana, predvođeni župnikom don Brunoneom. Nakon mise Nadbiskup je goste primio u svoju rezidenciju. U 11.45 sati Nadbiskup je primio gosp. Vlatka Menixa, direktora Dnevnog lista. U 15.00 sati Nadbiskup je primio gosp. Roberta Anića, novinara i slikara Večernjeg lista iz Zagreba.

19. kolovoza

U 13.00 sati Nadbiskup je predvodio svetu misu zadušnicu i sprovod u župi Čardak tragično nastradalim sestrama u Donjim Kladarima iz Družbe SMI; s. M. Filipa Pušeljić, s. M. Matijka Jozinović i s. M. Marta Rošić.

20. kolovoza

U 11.00 sati Nadbiskup je primio vlč. Slavišu Stavnjaka, župnika župe Deževica. U 14.30 sati Nadbiskup je primio fra Danijela Rajića, samostanskog vikara na Bistriku.

21. kolovoza

U 10.00 sati Nadbiskup je pregledao gradnju svećeničkog doma i razgovarao s vlč. Fabijanom Stanušićem; te pohodio Katehetski ured i potpisao kanonska poslanja.

22. kolovoza

U 11.00 sati Nadbiskup je predvodio misno slavlje u župi Kočerin i pod misom krstio sedmo dijete Frane i Ljiljane Banožić.

23. kolovoza

U 10.00 sati Nadbiskup je primio talijanskog veleposlanika u BiH gosp. Raimonda de Cardona. U 11.45 Nadbiskup je primio vlč. Luku Pranjić. U popodnevnom satima Nadbiskup je krenuo u Suboticu.

24. i 25. Kolovoz

Nadbiskup je nazočio susretu generacije u Subotici.

26. kolovoza

U 9.00 sati Nadbiskup je primio grupu mladih iz Italije na čelu s gosp. Adeliem Bergamarschi. U 10.00 sati Nadbiskup je primio s. Marinu Piljić, provincijalnu glavaricu Družbe SMI. U 11.00 sati Nadbiskup je primio gosp. Gholamreza Yousefija, novog iranskog veleposlanika u BiH. U 11.45 Nadbiskup je primio s. Kristijanu, KBLj. U popodnevnom satima u 16.30, Nadbiskup je primio gosp. Vlatka Filipović, u 17.00 sati gosp. Josipa Juratovića, zastupnika Bundestaga, a u 18.00 sati p. Ivicu Hadaša, župnog vikara na Grbavici.

27. kolovoza

U 9.00 sati Nadbiskup je primio don Piera s grupom mladih iz Sprofordoa. U 10.30 sati Nadbiskup je primio vlč. Vladimira Pranjića. U 16.00 sati Nadbiskup je primio vlč. Fabijana Stanušića.

28. kolovoza

U 11.00 sati u župi Sv. Ane u Par Selu Nadbiskup je predvodio euharistijsko slavlje i posvetu crkve.

30. kolovoza

U 9.00 sati Nadbiskup je sudjelovao na XIV katehetskom danu u VBS-u. U 15.30 sati Nadbiskup je primio gosp. Maria Pejića, a u 15.45 vlč. Tadiju i vlč. Iliju Ivoš. U 16.15 Nadbiskup je primio gosp. Ferraria, a u 17.00 sati vlč. Olivera Jurišića.

31. kolovoza

U 10.00 sati Nadbiskup je primio don Daniela Ambrozinia. U 11.00 Nadbiskup je primio Vikicu Vujica. U 15.00 Nadbiskup je primio Zoricu Maros. U 17.00 sati Nadbiskup je primio p. Witolda Pietrasiuk.

01. rujna

U 11.00 sati Nadbiskup je predvodio euharistijsko slavlje i posvetu oltara u Prozoru, župi Srca Isusova.

02. rujna

U 9.00 sati Nadbiskup je primio gosp. Boru Vujica, a u 11.30 sati predvodio euharistijsko slavlje u VBS-u sa svećenicima koji su nazočili jurisdikcijskom ispitu. U 15.00 sati Nadbiskup je presjedao sjednici vrhbosanskog nadbiskupskog ordinarijata. U 20.00 sati Nadbiskup je primio vlč. dr. Pavu Jurišića, dekana KBF-a.

3. rujna

U 9.00 sati Nadbiskup je primio prof. Klaru Čavar, a u 10.00 sati preč. Luku Tunjića i preč. Marka Zubka. U 11.00 sati Nadbiskup je slavio

euharistijsko slavlje u katedrali zajedno s biskupom, deset svećenika i par stotina vjernika iz Sicilije.

4.rujna

U 10.00 sati Nadbiskup je imao sjednicu s odborom svećeničkog doma.

5.rujna

U 11.00 sati Nadbiskup je predvodio euharistijsko slavlje u župi Rođenja BDM - Brunica, prigodom stogodišnjice postojanja.

6.rujna

U 8.30 Nadbiskup je primio brata Aloisa, priora ekumenske zajednice u Taizeu, zajedno s trojicom braće. U 9.30 Nadbiskup je primio vlč. Marka Stanušića. U 10.00 sati Nadbiskup je presjedao sjednici odbora za Komušinu. U 14.30 Nadbiskup je primio vlč. Marinka Antolovića, a u 16.00 sati vlč. Matu Mikičića.

7. rujna

U 9.30 Nadbiskup je primio p. Krešimira Djakovića. U 11.00 sati Nadbiskup je imao sjednicu za pripravu web stranice Vrhb.nadbiskupije. U 14.30 Nadbiskup je primio s. Jelenku Puljić.

8.rujna

U 8.00 sati Nadbiskup je predvodio euharistijsko slavlje u Karmelu. U 11.00 sati Nadbiskup je primio vlč. prof. Niku Luburića.

9.rujna

U 10.00 sati Nadbiskup je presjedao sjednici glede sadašnjeg stanja i perspektive zdravstvenog centra Sv. Vinko. U 11.00 sati Nadbiskup je primio fra Josipa Tomasa, žup.vikara u Ovčarevu. U 17.00 sati Nadbiskup je primio s. Ceciliju Milković, provincijalnu glavaricu Družbe ASC.

10. rujna

U 10.00 sati Nadbiskup je otputovao u Gospić.

11. rujna

U 11.00 sati Nadbiskup je predvodio euharistijsko slavlje u Udbini.

12. rujna

U 11.00 sati Nadbiskup je predvodio euharistijsko slavlje u župi Sv. Josipa – Zavidovići, a pod misom su četiri bračna para obilježili jubilej godišnjice vjenčanja.

13. rujna

U 9.00 sati Nadbiskup je primio vlč. Marijana Orkića, a u 10.30 vlč. dr. Peru Brkića.

14. rujna

U 12.00 sati Nadbiskup je primio preč. Mar-

ka Zubka, rektora VBS-a. U 16.00 sati Nadbiskup je primio vlč. Marijana Kopića.

15. rujna

U 16.30 nadbiskup je primio vlč. dr. Maria Bernadića. U 19.00 sati Nadbiskup je primio gosp. Jozu Pavkovića, glavnog urednika Večernjeg lista.

16. rujna

U 11.00 sati Nadbiskup je predvodio euharistijsko slavlje u Travniku, u KŠC Petar Barbarić za početak nove šk.god. U 14.30 Nadbiskup je primio s. Ankicu i dr.Velimira Valjana, ravnatelja bolnice u N.Biloj, a potom vlč. Matu Mikičića, župnika u Krepšiću. U 17.30 Nadbiskup je predvodio duhovnu obnovu za sjemeništarce i učenike iz internata.

17.rujna

U 10.30 Nadbiskup je primio Sandu Smoljo, studenticu u Rimu.

18. rujna

U 11.00 sati Nadbiskup je nazočio biskupskom ređenju mons. Marka Semrena u Banja Luci.

19. rujna

U 11.00 sati u župi Bukovica, Nadbiskup je predvodio euharistijsko slavlje i pod misom blagoslovio gradnju crkve i položio kamen temeljac.

20.rujna

U 10.00 sati Nadbiskup je primio s. Veru iz Njemačke. U 11.45 Nadbiskup je primio p. Krešimira Djakovića.

21. rujna

U 8.45 Nadbiskup je primio biskupe iz Banja Luke mons. F. Komaricu i mons. M. Semrena. U 10.00 sati Nadbiskup je primio mons. Slađana Ćosića. U 14.30 Nadbiskup je dao intervju za austrijsku radio –televiziju ORF. U 15.00 sati Nadbiskup je primio vlč. Antu Jelića, župnika u Novom gradu. U 15.15 Nadbiskup je uz nazočnost biskupa Franje Komarice primio gosp. Rudu Vidovića, ministra za promet i komunikaciju, a u 17.00 sati vlč. Marka Stanušića. U 18.00 sati Nadbiskup je sudjelovao u pravoslavnoj crkvi na molitvi za mir.

22.rujna

Nadbiskup je nazočio susretu s dijecezanskim svećenicima VN u VBS-u. Susret je započeo svetom misom u 9.30 koju je predvodio Nadbiskup.

23.rujna

U 8.45 Nadbiskup je primio vlč. Marcela Ba-

bića, a u 9.30 Božanu Katava. U 11.00 sati Nadbiskup je sudjelovao na sjednici Međureligijskog vijeća. U 14.00 sati Nadbiskup je imao press konferenciju glede 44. Svjetskog dana sredstava društvenih komunikacija. U 18.00 sati Nadbiskup je bio na primanju kod novog američkog veleposlanika.

24. rujna

U 8.00 sati Nadbiskup je odputovao u Željezno.

25. rujna

U 10.00 sati Nadbiskup je bio suslavitelj na misi biskupskog ređenja mons. dr. Egidija Živkovića u Željeznom. Nakon slavlja Nadbiskup je odputovao u Zagreb.

26. rujna

U 8.00 sati Nadbiskup je predvodio euharistijsko slavlje u samostanu Vrhovne uprave SMI u Zagrebu.

27. rujna

U 11.00 sati Nadbiskup je predvodio euharistijsko slavlje u crkvi Sv. Vinka u Sarajevu, prigodom proslave jubilarne 350. obljetnice smrti sv. Vinka Paulskog i patrona crkve. U 15.00 sati Nadbiskup je primio mons. Hyppolytea Simona, nadbiskupa Clermont – Ferrand u Francuskoj, s grupom vjernika. U 16.30 Nadbiskup je primio gosp. Patricka Moona novog veleposlanika SAD-a u BiH, u pratnji s gosp. Stevenom Gillenom. U 17.30 Nadbiskup je primio fra Ivu Markovića.

28. rujna

U 9.00 sati Nadbiskup zajedno sa suradnicima imao je sastanak s provincijalkom ss milos-

rdnica s. Terezijom Karača, o zdravstvenom centru Sv. Vinko. U 10.00 sati Nadbiskup je primio mons. Waldemara S. Sommertaga i novog tajnika u nuncijaturi. U 11.00 sati Nadbiskup je predvodio svetu misu u sjemenišnoj crkvi s grupom fokolarina Djela Marijina iz Švicarske, a kasnije je uslijedio kratki susret. U 15.00 sati Nadbiskup je sa suradnicima imao sastanak o razradi programa službi u VN. U 16.30 Nadbiskup je primio vlč. Miroslava Čavara.

29. rujna

U 11.00 sati Nadbiskup je predvodio euharistijsko slavlje u Varešu, prigodom proslave zaštitnika župe Sv. Mihovila. Taj dan Nadbiskup je pohodio i samostan sestara franjevki u župi Vareš. U 18.00 sati Nadbiskup je primio vlč. dr. Peru Brkića.

30. rujna

U 9.00 sati Nadbiskup zajedno sa suradnicima preč. Lukom Keseđićem i preč. Markom Zubkom imao sjednicu s gosp. Antom Petrušićem odvjetnikom, glede sjemenišne zgrade u Travniku. U 10.00 sati Nadbiskup je primio misionara don Borisa Dabu. U 11.30 Nadbiskup je primio bogoslova Andreja Lukanovića. U 14.30 Nadbiskup je primio vlč. Marijana Marijanovića i gosp. Tomu Hrgota. U 15.30 sati Nadbiskup je primio Ivana Raku, bogoslova. U 20.00 sati Nadbiskup je primio vlč. mr. Tomu Kneževića.

*Kroniku zabilježio vlč. Davor Topić,
nadbiskupov tajnik*

Povelja

*U ime Presvetog Trojstva:
Oca, Sina i Duha Svetoga!*

*U vrijeme pontifikata pape Benedikta XVI,
Vrhbosanskog nadbiskupa Vinka kardinala Puljića,
Župnika vlč. Damira Ivanovića,*

Na čast Krista Kralja, po zagovoru sv. Roka

Dana 10. srpnja 2010. godine

Mons. Valter Župan, biskup krčki

*Blagoslovi gradilište i položi kamen temeljac
Za novu župnu crkvu Krista Kralja na Ceru,
Na istome mjestu gdje bijaše stara župna crkva,
Irušena 19. lipnja 1992. godine.*

+ Valter Župan
mons. Valter Župan, biskup krčki
Milan Bandić
gosp. Milan Bandić, kum

D. Ivanović
župnik vlč. Damir Ivanović
Ivan Folić
gosp. Ivan Folić, kum

IZ VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE

Nadbiskupija Vrhbosanska
Župa svete Ane Par Selo

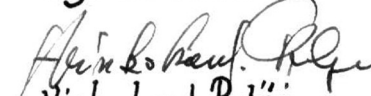
Povelja

U Ime Presvetog Trojstva

Župljani župe svete Ane Par Selo početkom mjeseca listopada 1990. godine, nakon dugog i mukotrpnog traženja potrebnih dozvola, započese sa svojim prvim župnikom velečasnim Bartolom Lukićem izgradnju nove župne crkve.

Providnošću i milošću Božjom za pontifikata pape Benedikta šesnaestog, vrhbosanskog nadbiskupa Vinka kardinala Puljića, župnika velečasnog Ante Stjepića, dana 28. mjeseca kolovoza, godine Gospodnje 2010., vrhbosanski nadbiskup, Vinko, kardinal Puljić

posveti
crkvu svete Ane u Par Selu i oltar u njoj te u oltar ugradi moći svetog pape Pija desetog.

Vinko, kard. Puljić,
nadbiskup vrhbosanski

Anto Stjepić,
župnik

kum:

VRHBOSANSKA NADBISKUPIJA
ŽUPA PRESVETOGA SRCA ISUSOVA PROZOR

POVELJA
U IME PRESVETOGA TROJSTVA!

ZA:

**ZA PONTIFIKATA PAPE PAVLA VI.
NADBISKUPA DR. SMILJANA ČEKADE,
ŽUPNIKA VLADIMIRA JURJEVIĆA,
DANA 1. RUJNA LJETA GOSPODNJEG 1968.**

**NADBISKUP I METROPOLITA VRHBOSANSKI DR. SMILJAN ČEKADA, BOGU NA SLAVU I
NA ČAST PRESVETOM SRCU ISUSOVU, UZ UČEŠĆE BROJNIH SVEĆENIKA I VJERNIKA
OVE I SUSJEDNIH ŽUPA, POSVETI OVU NOVU ŽUPNU CRKVO U PROZORU ŠTO JE SA
SVOJIM ŽUPNIKOM VLADIMIROM JURJEVIĆEM, RADOM I PRILOZIMA ŽUPLJANA,
PRIJATELJA I DOBROTVORA SAGRADIŠE ŽUPLJANI ŽUPE PROZOR.**

A ZA:

**ZA PONTIFIKATA PAPE BENEDIKTA XVI.
NADBISKUPA VRHBOSANSKOG UZORITOG GOSPODINA
VINKA KARDINALA PULJIĆA
ŽUPNIKA VLČ. FRANJE IVANDIĆA**

**ŽUPLJANI ŽUPE PROZOR SVOJIM PRILOZIMA I DAROVIMA DOBROČINITELJA, POD
NADZOROM ING. VLADE MATEŠIĆA I PROJEKTOM FRÁ ANTE – BRANKA PERIŠE,
PRIGODOM 100 GODINA OD OSNUTKA ŽUPE PROZOR ZAPOČEŠE I OBNOVIŠE ŽUPNU
CRKVO U PROZORU, PODIGOŠE I NOVI OLTAR.**

**NOVOPODIGNUTI OLTAR S MOĆIMA IZ STAROG OLTARA
S. FELICISSIMI M. I S. FAUSTINAE I MOĆIMA
BEATI ALOISII S.R.E. CARD. STEPINAC – ARCHIEO. ZAGRABIEN. ET MART.
NA GODIŠNJICU POSVETE CRKVE I DAN DUHOVNIH ZVANJA ŽUPE PROZOR 1 RUJNA
2010. POSVETIO JE**

**UZORITI GOSPODIN VINKO KARDINAL PULJIĆ
NADBISKUP I METROPOLITA VRHBOSANSKI**

Župnik Prozorski

vlč. Franjo Ivandić

Predstavnik duhovnih
zvanja

Ante Meštrović
Preč. Ante Meštrović

Član ŽPV-a

Čališ Nikola
gosp. Nikola Čališ

Nadbiskup

Vinko kardinal Puljić
Vinko kardinal Puljić

Predstavnik duhovnih
zvanja

s. Anđelina Rotim
s. Anđelina Rotim

Član ŽEV-a

Josip Juričić
gosp. Josip Juričić

IZ VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE

Kardinal Josip Bozanić

Nr. 481/2010-Prez.

UNIVERSIS praesentes litteras inspecturis fidem facimus Nos ex authenticis Reliquiis, quae apud Nos servantur, extraxisse particulas has ex ossibus

Beati ALOISII S.R.E. Card. STEPINAC,
Archiep. Zagrabien. et Mart.

easque in thecam hanc collocasse.

In quorum fidem has litteras a Nobis subscriptas et sigillo Nostro munitas dedimus.

+ *Josip Bozanić*

Cardinalis Josip Bozanić
Archiepiscopus Zagrabiensis

Datum Zagrabiae, die 23 mensis Junii anno Domini 2010

Povelja

*U ime Presvetog Trojstva
Oca, Sina i Duha Svetoga!*

*U vrijeme pontifikata pape Benedikta XVI,
Vrhbosanskog nadbiskupa Vinka kardinala Puljića,
Župnika don Marinka Filipovića,*

*Na čast svetog Antuna Padovanskog,
po zagovoru Blažene Djevice Marije*

Dana 19. rujna 2010. godine

Uzorit Vinko kardinal Puljić, Nadbiskup vrhbosanski

*blagoslovi gradilište i položi kamen temeljac za novu župnu crkvu
svetog Antuna u Velikoj Bukovici-na Topuzu, uz mjesto gdje bijaše
stara župna crkva, srušena u ratu 1992. godine*

Vinko kardinal Puljić
Vinko kardinal Puljić, nadbiskup vrhbosanski

don Marinko Filipović
don Marinko Filipović, župnik

Marko Vukoje
gospodin Marko Vukoje, kum temelja

Kata Vukoje
gospoda Kata Vukoje, kuma temelja

Homilija nuncija D'Errica u banjolučkoj katedrali

Banja Luka, 15. srpanj 2010.

Drago mi je da i danas vidim toliko slavlje za svetkovinu Svetog Bonaventure, nebeskog zaštitnika Banjalučke biskupije. Radostan sam što vidim ovdje okupljene ne samo kardinala Vinka Puljića, izabranog sina ove zemlje, i subraču u biskupstvu, također tolike svećenike, veliki broj redovnika i redovnica, toliko vjernika laika.

S puno poštovanja pozdravljam dopredsjednika gospodina Davora Čordaša, konzula Republike Hrvatske, gospodina Franju Piplovića, i ovdje nazočne civilne vlasti. Drago mi je uputi riječ posebnog poštovanja i priznanja vašem Biskupu, dragom i cijenjenom Mons. Komarici – koji je od prije nekoliko mjeseci ponovno Predsjednik Biskupske Konferencije – za neumornu službu koju obavlja u ovoj partikularnoj Crkvi i u Crkvu u Bosni i Hercegovini.

Rado sam prihvatio poziv da predložim nekoliko elemenata za razmišljanje pod ovim svečanim liturgijskim slavljem, kako bih vam i na ovaj način izrazio duhovnu blizinu i podršku Svetog Oca i Poglavara Svete Stolice, i istodobno intenzivno sudjelovanje Apostolske Nuncijature u pastoralnom životu Banjalučke biskupije, koja – usprkos tolikim poteškoćama – s hrabrošću i postojanošću nastavlja svoje svjedočanstvo vjernosti Bogu, Crkvi i Zemlji. Naravno prihvatio sam poziv biskupa Komarice, zbog važnosti ovog dana, liturgijskog slavlja Svetog Bonaventure, koji je veliki lik Učitelja, redovnika i Sveca; a i zato jer smatram da iz njegova života i njegovih djela zrači poruka koja je živa i suvremena za naše zajednice.

Kako vam je poznato, Sveti Bonaventura je bio suvremenik drugih velikih svetaca, kao što je Sveti Franjo Asiški i Sveti Toma Akvinski. Dakle živio je otprilike prije 800 godina. Datum rođenja nije točno poznat, a smješta se između 1217. i 1221. Rođen je u Civita di Bagnoregio, blizu Viterba, u Italiji. Otac mu je bio liječnik. U početku je nosio ime Ivan (kao i otac); zatim ga je promijenio u Bonaventura kad je ušao u Franjevačku obitelj. Predavao je teologiju na glasovitom Sveučilištu Sorbona u Parizu; zatim od 1257 (u dobi od 40 godina), kroz 17 godina bio je Generalni Ministar Franjevačkog Reda.

Godine 1273. (kad je imao 56 godina) nje-

gov život je doživio veliku promjenu: Papa Grgur X ga je pozvao da bude Biskup Albana, i kardinal. I štoviše pitao ga je da pripremi Ekumenski koncil u Lionu, koji je imao zadaću ponovno uspostaviti jedinstvo u Crkvi, to jest puno zajedništvo između Latinske i Grčke Crkve. Posvetio se marljivo toj delikatnoj zadaci, ali nije uspio vidjeti završetak tog ekumenskog zasjedanja, jer je umro 1257., za vrijeme njegovog odvijanja. Imao je 57 godina.

Jedan anonimni papinski bilježnik o njemu nam je ostavio kratki, ali divan, zapis: *„Dobar čovjek, ljubazan, zatim i milosrdan, pun kreposti, ljubljen od Boga i od ljudi“*. Bi je veliki Svetac, ali također izvrstan filozof i teolog. I tako, za djela koja nam je ostavio, nakon smrti (1592) proglašen je Doktorom Crkve, i nazvan je *„Doctor Seraphicus“*.

Draga moja braćo i sestre, proteklih dana postavio sam si nadasve jedno pitanje: **Što nas može naučiti Sveti Bonaventura?** Odgovor je bio jednostavan: može naučiti mnogo, kao svaki veliki lik Sveca. I ovdje, da bih olakšao razmišljanje, želio bih ukazati na samo dva aspekta njegovog lika, koji mogu biti vrlo korisni za našu konkretnu pastoralnu situaciju u Bosni i Hercegovini.

Prije svega, gajio je **veliku ljubav prema Svetom Franji i prema Franjevačkom Redu**. Zgoda koja mu se dogodila dok je bio dječak ostavila je dubok trag na njegov život. Bio je pogođen teškom bolešću, ni njegov otac, koji je bio liječnik, nije se više nadao da će ga spasiti od smrti. Njegova majka se utekla zagovoru Svetog Franje, koji je maloprije bio kanoniziran, i isprosila je ozdravljenje. Kasnije, kad je bio student u Parizu, ostao je fasciniran žarkim svjedočanstvom i evanđeoskom radikalnošću Manje braće, koji su došli u Pariz prije koju godinu. Dogodilo se tako da je Ivan pokušao na vrata Franjevačkog samostana u tom gradu i zatražio da bude primljen u veliku obitelj duhovnih sinova Svetog Franje. Obukao je Franjevački habit 1243, i dobio je ime Bonaventura (mijenjajući Ivan u Bonaventura).

Četrnaest godina poslije, kad je već bio priznati Učitelj u Parizu, Generalni Kapitul Reda ga je izabrao za Generalnog Ministra.

Imao je 40 godina. Obavljao je ovu službu mudro i odano 17 godina. O ovoj njegovoj tako osjetljivoj službi Generalnog Ministra, želio bi nadasve skrenuti pozornost na dva elementa:

- Na prvom mjestu Konstitucije Reda, koje je on pripremio i dao odobriti na narednom Generalnom kapitulu (1260., *Constituzioni Narbonensi*); na tim Konstitucijama su se temeljile sve naredne Konstitucije Reda.

- Zatim, život Svetog Franje, koji je on osobno pripremio (naslovljen *Legenda Maior*), koji je postao službeni životopis Svetog Franje, u osjetljivom trenutku Franjevačke povijesti, kad su oprečna tumačenja života utemeljitelja bila u opasnosti prouzrokovati teške napetosti i podjele.

Lik Svetog Franje, koji je proistekao iz srca e pera njegovog odanog sina Svetog Bonaventure, jest da je Asiški siromašak bio osoba koja je strasno tražila Isusa. Tražio ga, upoznao ga i ljubio ga. Iz ljubavi proizlazi oponašanje, i tako se u potpunosti suobličio Njemu. Sveti Bonaventura se sa žarom vjere posvetio tom uzoru, nadasve sljedbenicima Svetog Franje. Ali taj uzor je važeći za svakog kršćanina, jučer, danas i sutra. To je program duhovnog života, koji vrijedi i za nas danas. Također danas, dok slavimo veliki patron Banja Luke, pozvani smo svaki dan živjeti ovaj ideal u našem životu. Drugim riječima, po životu Svetog Franje, Sveti Bonaventura nas poziva upoznati Isusa; ljubiti ga i oponašati ga; staviti ga u središte svoga života; i – posebice u poteškoćama – biti s njim na križu, uzeti svaki dan svoj križ, da bi sudjelovali s Njim u zori uskrsnuća i života.

Drugi aspekt osobnosti Svetog Bonaventure kojeg smatram prevažnim za naše zajednice, jest njegova **velika ljubav prema Crkvi**. Svoju ljubav prema Crkvi svjedočio je ne samo u periodu svoje biskupske službe u Albanu i pripreme Ekumenstog Lionskog koncila. Sva njegova teološka i duhovna djela, njegove propovijedi, njegove akademske aktivnosti u Parizu, govore o njemu kao sinu odanom Crkvi.

Ovu bezuvjetnu ljubav prema Crkvi on je želio institucionalizirati u Franjevačkom Redu, kad je bio pozvan da bude Generalni Ministar. I tako, s gore navedenim Konstitucijama, koje je pripremio za Red i bile su odobrene 1260. na Generalnom kapitulu u Narboni, on je želio na skladan način urediti život Franjevačkog

Reda, i sa željom da aktivno uključi Red u pastoralnu službu, i u organiziranu i institucionalnu strukturu Crkve.

Ovo je bitan element, jer uvijek postoji opasnost suprotstavljanja karizmatičko-duhovne dimenzije onoj institucionalno-kanonskoj. Tada je ta opasnost bila prilično prisutna, kada su mnogi Fratři – pod utjecajem mišljenja Joakima Fjorentinskoga – isticali proročko-siromaški vid jednostavnog franjevaštva. Za Svetog Bonaventuru Franjevci – sa svojom karizmom, svojim redovničkim posvećenjem, svojim svakodnevnim inspiriranjem na životu i primjeru Fratra Franje – trebaju živjeti i aktivno se uključiti u institucionalnu Crkvu. I nije se umarao ponavljati da Crkva može biti učinjena još svjetlijom e još ljepšom vjernošću zvanju onih svoji sinova, koji su pozvani od Isusa vršiti evanđeoske savjete siromaštva, poslušnosti i čistoće (a ne samo zapovijedi), kako se dogodilo s bogatim mladićem iz Evandjelja. Radi se o služenju jednoj Kristovoj Crkvi, svatko u vjernosti primljenim talentima, koje Duh Sveti dijeli za izgradnju Tijela Kristova.

Ovo nam pomaže da još bolje shvatimo zašto je Sveti Bonaventura prihvatio biti Biskup i Kardinal. Njegov primjer je otvorio put. I tako još i danas Sveti Otac – kao su to učinili i mnoge Pape kroz povijest – nastavlja pozivati mnoge redovnike i mnoge članove velike Franjevačke obitelji da dudu Biskupi, ili također Kardinali, Crkve Božje.

Danas nakon mnogo stoljeća, možemo ustvrditi bez sjene sumnje da je uistinu bio velik doprinos koji je Sveti Bonaventura dao za pravilno crkveno postavljanje redovničkog života. I upravo to objašnjava zašto je on smatran skoro drugim utemeljiteljem Franjevačkog Reda.

Draga moja braćo i sestre, primjer ljubavi prema Crkvi koji nam dolazi od Svetog Bonaventure od posebne je važnosti za naše zajednice u Bosni i Hercegovini, tradicionalno obilježene apostolskim žarom Fratara franjevac. Već sam imao načina reći u raznim okolnostima – a radostan sam ponoviti to i danas – da sam već od svog dolaska u Sarajevo, bio dirnut čvrstom organizacijom ovih partikularnih Crkava. I još sam više zadivljen kad pomislim da se to ostvaruje usprkos ograničenja u sredstvima i osoblju, i usprkos iskušenjima s kojima se Crkva ovog kraja zemlji morala

PRILOZI

sučeliti također u nedavnom razdoblju.

No ipak ne mogu kriti da Sveta Stolica, i dapače sam Sveti Otac osobno, danas mole **dodatan napor**, tražeći veću pozornost prema nekim mučnim pitanjima, ponajviše naslijeđenima iz prošlosti. Mislim posebice na **mutue relations** između biskupijskih svećenika i ustanova, s jedne strane, i redovničkih obitelji (muških i ženskih), s druge. U ovim godinama sam vidio toliko dobre volje. To je potrebno ponovno naglasiti danas, na svetkovinu Svetog Bonaventure, koji je čuveni Učitelj ljubavi za Crkvu. Potrebno je da svi pri srcu imaju bolju suradnju i veće razumijevanje između biskupijskog i redovničkog osoblja. Drugim riječima, pozvao bih da se mnogo misli o **hitnosti** da se pojasne poteškoće koje još postoje i da se zajedno radi u jednoj Kristovoj Crkvi: u ovoj konkretnoj Crkvi i za ovu konkretnu Crkvu.

Pred poteškoćama koje dolaze izvana, i pred nerazumijevanjima i napetostima koje također postoje unutar kršćanske zajednice, uvijek postoji rizik obeshrabrenja; i također nap-

ast da se „izvuče“, i pomalo da se „opere ruke“, misleći da probleme trebaju riješiti biskupi i oni koji imaju ulogu veće odgovornosti u Crkvi. Dakle, vjerujem da ćete se složiti sa mnom o potrebi da se *svaki osjeća obvezatnim* da uradi svoj dio, s osjećajem kršćanske odgovornosti. Postoji tko može učiniti mnogo, i postoji tko može učiniti malo manje. To je parabola o talentima. A ako u svima sazrije osjećaj osobne obvezatnosti, vjerujem da će i biskupima i vašim redovničkim poglavarima biti lakše naći pravedna rješenja za izazove s kojima smo pozvani sučeliti se.

Draga braćo i sestre, moja želja – koja je i molitva pod ovom svetom misom – jest da uzor i nebeska zaštita Svetog Bonaventure doprinesu da još više poraste naša ljubav za Krista i za Crkvu, i da nam poluče snažnijeg duhovnog života. Svima svesrdno želim budite uvijek otvoreni milosti Božjoj, i nastavite raditi svoj dio za rast Crkve, ovdje i u Zemlji. Amen!

(kta)

Riječi nuncija D'Errica na kraju mise u banjalučkoj katedrali

Svečano Euharistijsko slavlje na svetkovinu sv. Bonaventure

S poštovanjem pozdravljam predsjednika Vlade Republike Srpske g. Milorada Dodika i druge predstavnike vlasti koji su došli u njegovoj pratnji. Radosni smo što sudjelujete na ovoj svetkovini patrona sv. Bonaventure. Koristim prigodu da i ovdje ponovno prenesem zahvalanost Svete Stolice za pozornost s kojom ova Vlada slijedi hod Katoličke Crkve i nadamo se da naši odnosi mogu rasti i razvijati se i u budućnosti.

Prije završetka ove svečane Euharistijske liturgije, želio bih dodati dvije važne stvari onome što sam pokušao predložiti za razmišljanje, u homiliji.

a) Prvo, blagoslov koji ću za kratko podijeliti bit će **papinski blagoslov**, i to znači dajem ga u ime Svetog Oca. I njemu je pridržan **potpuni oprost**.

b) Drugo, Poglavari Svete Stolice su me overlitali da danas objavim važnu odluku Njegove Svetosti, koja će biti također istovremeno objavljena u Rimu. A to znači Sveti Otac je prih-

vaćajući podnjetu zamolbu Mons. Komarice, odlučio imenovati **Pomoćnog biskupa za Banjalučku biskupiju**.

Prije svega želio bih pojasniti motiv ove odluke. On je vrlo jednostavan. Više puta sam vam rekao s kojom duhovnom blizinom, s kolikom suosjećanjem, s kolikom ljubavlju Sveti Otac slijedi hod ove Biskupije. On dobro poznaje poteškoće naslijeđene od nedavne prošlosti, i zauzetost kojom vaš Biskup i njegovi suradnici pokušavaju odgovoriti na današnje izazove. Između ostalog, Om mi je rekao da misli ubrzo prihvatiti podnjetu zamolbu Mons. Komarice za dodjelu Pomoćnog biskupa koji bi mu pomagao u njegovim teškim odgovornostima, također jer su do njega doprijeli glasovi o nekim Biskupovim zdravstvenim problemima, zbog prevelikih obveza. Zatim, Nedavno je Mons. Komarica ponovno izabran za Predsjednika Biskupske konferencije; i - nasuprot povećanih Biskupovih obveza – Papa je smatrao da je došao moment za pris-

tupiti ovom imenovanju.

Na koga je pao izbor Svetog Oca, između kandidata koje je Mons. Komarica predložio? Na osobu kvalificiranu i jednostavnu; na crkvenjaka kojeg dobro poznajete, i koji je uvijek bio voljen od svih, gdje god je obavljao svoju službu. Dakle imam čast objaviti da je Sveti Otac imenovao Pomoćnog banjalučkog biskupa Velečasnog fra **MARKA SEMRENA**, O.F.M., Gvardijana Franjevačkog samostana u Livnu, dodjeljujući mu naslovno sjedište Abaradira.

Zasigurno biskupsko imenovanje fra Marka je **važan** događaj ne samo za Banja Luku, nego i za Crkvu u Bosni i Hercegovini. Važan je za *biskupiju* i za Mons. Komaricu, iz poznatih motiva. Ali važan je također i za *Biskupsku konferenciju*, koja će imati novog člana; i što više redovničkog člana, kao znak priznanja za ulogu koju su redovnici – a posebno Franjevci – imali i imaju u životu Crkve u Bosni i Hercegovini. Osim toga, ovo imenovanje je važno također i za sve Redovnike i Redovnice u Zemlji. Prisjetit ćete se da sam često spominjao poštovanje, zahvalnost i priznanje Svete Stolice glede pastoralne revnosti i primjera koji nam oni daju, skrbeći za tolike odgovornosti povjerene redovnicima i redovnicama u Crkvi. Sad se nadamo da biskupsko imenovanje fra Marka Semrena može pridonijeti i

također dati novi poticaj za *mutuae relationes* između dijecezanskih i redovničkih institucija, o kojima sam govorio u homiliji.

Fra Marko je prihvatio ovo imenovanje s malo ljudskog straha, kako se to obično i događa onima koji su pozvani pripadati Zboru Apostolskih Nasljednika; i to više jer ovo za njega znači promijeniti u potpunosti navike i ritam života, kojeg je imao do sada u franjevačkoj zajednici. Ali je odmah izrekao svoju spremnost, bez oklijevanja, jer je smatrao svojom obvezom – on koji je također bio odgojitelj dugi niz godina – reći svoju potpunu poslušnost i bezuvjetnu vjernost Namjesniku Kristovu, Svetom Ocu Benediktu XVI. Ovo je na čast fra Marku, i potvrda svega dobrog koje je o njemu uvijek rečeno.

Draga moja braćo i sestre, pozivam vas da zahvalimo Bogu za ovaj veliki dar kojeg je Sveti Otac danas učinio Banjalučkoj biskupiji i Crkvi u Bosni i Hercegovini; i povjerimo moćnom zagovoru Svetog Bonaventure biskupsku službu fra Marka. Kao on, Otac Serafico, neka i on zasja – u Banjalučkoj biskupiji i univerzalnoj Crkvi – u mudrosti i razboritosti, odanosti službi i ljubavi prema jednoj Kristovoj Crkvi. Amen.

(kta)

PRILOZI

Propovijed na Veliku Gospu

Stup, 15. kolovoza 2010.

Draga braćo misnici, draga braćo i sestre!

Poznato nam je svima da je danas dan kad se vjernici okupljaju najviše na molitvu, danas su mise najposjećenije, danas sigurno veliki broj pristupa sakramentu pomirenja. Zanimljivo je to kako Gospa privlači svoju djecu. Jer upravo danas svetkujemo njezino uznesenje na nebo, proslavu u vječnu slavu, otajstvo ljubavi Trojedinog Boga. Njena proslava započela je onog trenutka kad je Bog odlučio po njoj doći na zemlju. Bog je došao osloboditi čovjeka od grijeha. Marija je već tada počela sudjelovati u tom otajstvu. Grijeh je ušao u ovaj svijet. Znamo kriviti Adama i Evu, ali više od njih griješimo. Svatko je od nas postao grešnik

jer je prekršio Božju zapovijed, okrenuo Bogu ponekad leđa. I upravo oslobađanje od grijeha, Isus je donio i ono se ostvaruje, na poseban način Marijinim posredovanjem. Pod njenim okriljem rastao je kao dijete, pratila ga na križnom putu i pod križem postala je naša Majka. Krist je pobijedio smrt i ona je pobjednica kad ju je Krist dušom i tijelom uzdignuo u slavu Presvetoga Trojstva. Uzimam sliku današnjeg čitanja Krist je to sunce, Marija je ta žena obučena u sunce, a odraz tog sunca na mjesec jesmo svi mi na svoj način, jer što god u nama sja od dobrote i plemenitosti jeste Božji dar. A zvjezdice male jesu naši sveci. I svatko od nas može biti ta zvijezda dobrote, plemenitosti i ljubavi, postati dionik tog sunca kojim je

PRILOZI

Marija obučena. Sveti Pavao kaže da Krist treba smrt do kraja pobijediti, on jest pobijedio svojim uskrsnućem, ostalo je na nama da pobijedimo. On je pobijedio grijeh, ali ga mora i u nama pobijediti. Mi moramo surađivati da taj grijeh pobijedimo. Zato želimo se osloboditi ropstva grijeha. Pobjeda Kristova nam se ostvaruje, upravo kroz ovo učvršćivanje u vjeri. Čovjek je tijelo i duh, to je Božji dar. Marija je upravo to tijelo imala ali je bilo bezgrješno, i u tome tijelu imala je duh. Bila je puna milosti, zato ju je Bog i uzeo da ona prva od nas pobijedi i grijeh i smrt. Mi nju slavimo kao jednu nadu, i upravo to mi želimo postići. Nadu pobijede nad zlom i smrću. Zato u vjerovanju ispovijedamo vjerujem u uskrsnuće mrtvih i život vječni, i tako se jačamo u vjeri. Danas smo se okupili da nas ona kao Majka učvrsti u toj vjeri. U susretu s Marijom moramo doživjeti promjenu u našem životu. Ta vjera treba biti čitljiva u našem vladanju, u našem govoru i ophođenju s ljudima, da svi u nama prepoznaju da računamo s vječnošću. Hodamo ovom zemljom ali računamo s Bogom, s riječju Božjom. Marija nas uči slušati, čuti Božju Riječ i živjeti. Ali što se događa među nama? Čovjek je sposoban sve oskvrnuti, zlopotrijebiti. Vi vidite da to zlo uništava ljudsku savjest, srce. Zato čovjek postaje sposoban da sve obeščasti. Gledajte, majčinstvo je divan dar, na poseban način gledajući Mariju. Jer Bog je htio po majci doći na ovaj svijet kao Božje dijete. I mi smo svi došli po majci koja nas rodila. Zato molimo da se vrati dostojanstvo majčinstva. Nažalost danas smo u ime slobode srozali i ponizili majčinstvo. Čovjek se zastidi kad otvori časopise kad vidi kako se trguje sa ženskim tijelom, drugi je kao roba za uživanje. Sjetimo se da ta žena kojom se trguje da je ona Božje stvorenje. Kršćani, katolici žele probuditi upravo to dostojanstvo ljudskoga tijela, da nije tijelo roba za manipuliranje, uživanje i trgovinu. Čovjek je postao takav da sve trguje. Moramo si vratiti svijest dostojanstva djeteta Božjega, dostojanstvo ljudskoga tijela. Naše tijelo je hram Duha Svetoga. U nama se nastanilo Presveto Trojstvo. Kako nas je samo boljelo kad smo ovu župnu crkvu doživjeli spaljenom, obeščaćenom i urušenom. Sjećam se potresnog trenutka kad sam pod zapaljenim gredama s nekoliko vjernika slavio misu, a granate pa-

daju. Župnik mi javio kad je ova crkva gorila. Obeščaćena je jedna zgrada koja je svetište. Ljudi moji, ljudsko srce je najveće svetište. Ni jedna zgrada ne vrijedi koliko ljudsko srce. Današnjim svetkovanjem u nama se mora vratiti vrednovanje ljudskoga tijela i osobe. Čovjek u tom tijelu putuje i sprema se da jednog dana uskrsne, da vječnost doživi. Ali moramo znati da tijelo ima i svoje sklonosti, strasti. Zato je tu duh da gospodari tijelom. Danas nažalost imamo tako strašne vijesti. Nakon pogledanog dnevnika čovjek ima osjećaj evo propast svijeta. Toliko zala se događa. Strašne su činjenice koje se događaju. Zašto? Zato što je čovjek izgubio odgovornost za darove Božje. Čovjek je dobio to tijelo kao dar da izradi u sebi dostojanstvo. Da bi to mogao Bog mu je dao savjest, razum, volju, milost. Danas više ništa nije sveto. Znae, počinje ono prvo od prvog naravnog stida, kad čovjek to pogazi onda počinje pokvarenost. Naravni stid kad se pogazi onda je čovjek sposoban sve pogaziti. Ništa mu nije sveto. Zato su nam danas uprte oči u Marijino uznesenje na nebo. Gledati na to nebo shvaćajući dostojanstvo tijela i dara Božjega. Ako u srcu vlada istinski osjećaj svetoga i plemenitoga taj zrači onim što nosi u srcu. Mi zračimo onim što u sebi nosimo. Ako je čovjek otrovan zrači otrovom. Plemenit zrači plemenitošću. Danas smo došli Mariji. Gospo, Majko naša, daj da budemo dostojna tvoja djeca. Da ovom zemljom tako hodimo da Bogu budemo zahvalni za dar koji imamo. Možda će netko reći kardinale govoriš nam o tome, a koliko problema imamo u svijetu. Probleme treba prvo riješiti u srcu. Sjećam se jednog partizanskog filma gdje otac kaže sinu smiri se u sebi pa ćeš biti u miru i s nebom i zemljom. To je problem zašto je danas problem u društvu. Problem je jer čovjek nije čovjek. Čovjek je uklonio Boga iz svoje sredine, a kad Boga uklonimo onda ništa nije sveto, sve je dozvoljeno, i krađa i oskvrnuće i laž. Trebamo shvatiti da je naše dostojanstvo u daru Božjemu, ja sam otkupljeno stvorenje i posvećeno. Vratiti se kući s osjećajem da s Bogom trebam računati i surađivati. Božju čuti i poslušati. Tada ćemo početi mijenjati ovaj svijet. Kad netko kaže da vjeruje u Boga, a drugog mrzi, laže. Jer Bog je ljubav i uči nas ljubavi. Pogotovo još u ime Boga zlo činiti, to je zločin. Zato ovdje u ovoj sredini gdje mi

živimo različiti i po kulturi, vjeri i narodnosti ne moramo upirati prstom u druge kakvi oni trebaju biti. Mi budimo pravi, koji vjerujemo u Isusa Krista, koji Gospu molimo, svjedočimo dostojanstvo čovjeka, koji ovdje živi a nebu se nada. Potrebno je Božji zakon poštovati, onda dostojanstvo čovjeka i odgovorno živjeti. Pa ćemo tako mijenjati situaciju u kojoj živimo. Mijenjati tako što će biti prepoznatljivo da je svaki čovjek vrijedan poštovanja i da ima jednako dostojanstvo. Zato tebe Gospe molimo, vrati majkama dostojanstvo majki, ženama dostojanstvo žena, muževima dostojanstvo muževa. Vrati čovječanstvu dostojanstvo čovjeka, da mi s Bogom surađujemo i odgovorno društvo izgrađujemo. Tada ćemo shvatiti

ovom zemljom nam je hoditi ali vječnost postići. Svi mi znamo da ova zemlja ne daje sreću, njena sreća je škrta, ona nas razočara. Pođimo doma s pouzdanjem u Boga. Bog je onaj koji nas može usrećiti. Ma da cijeli svijet imamo ako ljubavi Božje nemamo, nesretni smo ljudi. Gospe, izmoli nam tu milost, pouzdanje u Boga da nikad ne klonemo duhom unatoč svim situacijama koje proživljavamo. Ne vodi ovaj svijet ni politika ni svjetska sila nego Božja ruka. U Božju se pouzdajmo, neka nas ona čvrsto vodi da vjeru svjedočimo, po vjeri živimo i istinski s Bogom surađujemo. Amen!

Vinko kardinal Puljić,
nadbiskup vrhbosanski

PRILOZI

Propovijed pod Misom za poginule sestre SMI

Čardak kod Modriče, 20. kolovoza 2010.

Nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić predslavio je, 19. kolovoza u župnoj crkvi žalosne Gospe u Čardak kod Modriče Svetu misu za tri sestre Služavke Malog Isusa Provincije Bezgriješnog začeca BDM Sarajevo koje su 17. kolovoza poginule na pružnom prijelazu u mjestu Donji Kladari kod Modriče: sestru Mariju Filipu Pušeljić, s. Mariju Matejku Jozinović i s. Mariju Martu Rošić.

Draga braćo u biskupstvu, hvala vam na vašoj prisutnosti i zajedništvu u ovoj boli, a na poseban način za zajedništvo u ovoj molitvi i slavlju Euharistije. Draga braćo misnici, i vama hvala što ste se danas okupili da zajedno prikazemo ovu svetu misu za duše naših pokojnih sestara. Došli ste s teritorija Vrhbosanske nadbiskupije i iz drugih biskupija jer želite izraziti blizinu i suosjećanje sestrama i rodbini povodom ove tragične smrti. Na poseban način vama, sestre Služavke Malog Isusa i druge sestre, želimo na osobit način biti blizu i hrabriti u ovoj boli, ali i buditi nadu da s vjerom ispratimo poginule sestre. Također želimo izmoliti nove nasljednice koje će doći na njihova mjesta i nastaviti tamo gdje su one stale. Na poseban način s vama, draga rodbino, dijelimo vašu bol u ovom zajedništvu svete mise i

želimo vas hrabriti u vjeri i nadi uskrsnuća mrtvih. Draga braćo i sestre koji, okupljeni na ovoj sprovodnoj Misi, svojom prisutnošću želite sudjelovati i moliti te ispratiti zemne ostatke naših pokojnih sestara.

Stojimo pred tajnom na koju ne znamo odgovoriti. Prvo, ljudski govoreći, svaka smrt je tajna. Na nju odgovara jedino uskrsli Krist svojim uskrsnućem. Samo iz vjere možemo odgovoriti na tajnu smrti; iz vjere koja nas hrabri, kako reče i čitanje, da svoj život s Kristom živimo. S Njime umiremo, da bi s Njime uskrsnuli. S Njime umirati znači nositi vjerno i revno svoj svagdanji križ iz ljubavi prema Kristu. Na poseban način, to je smisao jednog redovničkog života. Zato sam i rekao, u svojoj pisanoj riječi sestrama, da je to znak koji trebamo čitati; znak na koji ne znamo odgovoriti, ali koji možemo čitati da nam bude poticaj za zdušno surađivanje s milošću Božjom. Život nam je samo jedan put darovan. Valja ga živjeti cjelovito i zdušno, kako nas i potiče riječ Božja - živjeti u suradnji s Kristom suobličujući se kroz Njegov križ, kako bi mogli biti suobličeni u času uskrsnuća. I to je, zapravo, jedini izvor utjehe. Sve druge riječi u času smrti su prazne; one ne mogu utješiti. Samo Kristova riječ nas može tješiti; samo Kristova riječ može nam otvoriti nadu. Zato nam je tako lijepo pr-

PRILOZI

ogovorio: "Svi vi koji ste umorni i opterećeni, dođite k meni i ja ću vas odmoriti" (Mt 11,28)..

Mi smo došli Kristu u ovoj svetoj misi, umorni i opterećeni pred ovom tajnom smrti, želeći od Njega doživjeti odmor i utjehu, ali i hrabrost da se suočimo sa životnom stvarnošću. Nikad ne znamo kad će nas Gospodin pozvati. I ova smrt kao da nam kaže: budite pripravnici, ne znate ni dana ni časa. I ove smrti, s kojima smo suočeni, kao da kažu: valja biti spreman svaki dan; valja s milošću Božjom surađivati. To nas potrese, ljudski je to. Prodrma nas to tako duboko da čovjek stoji pred tom tajnom i pomalo traži odgovor. I dobro je da se zamislimo jer valja ozbiljno život prihvatiti, valja ozbiljno s Kristom surađivati. „Učite se od mene“, poziva nas Krist. Želimo od njega učiti nositi svoj križ; želimo od njega učiti biti predani u ruke Božje. "U ruke Tvoje, Gospodine, predajem duh svoj", tako je On molio s križa; tako i mi molimo u ovom svom životnom bolu kako bi mogli nositi svoj svagdanji križ.

Opraštajući se od zemnih ostataka naših sestara, sigurno primjećujemo činjenicu da su njihova mjesta ostala prazna i postavljamo ono ljudsko pitanje, kako i tko će popuniti ta njihova mjesta. Mi smo po ljudski onda smo zabrinuti, a posebno njihova provincijalna poglavarica koja mora pokušati organizirati da ta mjesta budu popunjena. Ovdje na poseban način pozivamo i pokojne sestre i nas sve na zajedničku molitvu: Bože, čim prije pozovi mlade koji će zauzeti njihova mjesta. Izmolimo njihove nasljednice kako bi ta mjesta ne bi ostala prazna odnosno kako bi se našle djevojke koje će reći: Isuse, evo me, mene pošalji; ja ću umjesto nje; ja ću nastaviti tamo gdje su oni stali. Drugom riječju, ova Sveta misa nije samo molitva za ove pokojne sestre, nego je

i molitva: Bože, daj nam duhovnih zvanja.

Želim vas, drage redovnice, hrabriti. Prisutnost nas biskupa i svećenika jest znak poštovanja prema službama koje vršite, prema vašem zvanju i vašem poslanju. Također je to i izraz naše blizine i spremnosti da zajedno molimo: Bože, daj nam revnih i vjernih redovnica na polju ove nadbiskupije i biskupija jer su nam potrebne revne duhovne majke. Također, želim rodbini dati poticaj i ohrabrenje da istinski s vjerom ovo prime iz ruke Božje. Ljudski ne možemo na to odgovoriti, ali s vjerom možemo jer Božja ruka vodi naš životni put. Hrabrim vas: imajte pouzdanja u Boga; pouzdajte se u Božju ruku; vjeruj u Onoga koji je sam smrt pobijedio. On je grijeh i smrt pobijedio, a to je isto učinio i sa svojom Majkom uznijevši je na nebo, što smo slavili na Veliku Gospu. Danas još jasnije shvaćamo: i pred nam stoji taj put, put pobjede grijeha i pobjede smrti, ali samo u Isusu Krstu. U Njemu leži tajna pobjede grijeha i pobjede smrti.

Zato otvorimo svoja srca Kristu, Njegovoj riječi, Njegovoj milosti! Neka nam bude i snaga i utjeha u ovom životnom godu. Kao vrhbosanski nadbiskup želim ovdje reći: hvala!. U svoje vrijeme sve tri poginule sestre djelovale su na području nadbiskupije, ali i u samoj zgradi Nadbiskupskog ordinarijata vrhbosanskog. Hvala im za njihovo služenje. Nije moje da procjenjujem kvalitete; to Bogu predajem. Bože nagradi ih za svaku ljubav, za svaku žrtvu ugrađenu u ovu mjesnu Crkvu i opću Crkvu gdje god su služile. Ono ljudsko i slabo oprostite im. Nema nikog na ovoj zemlji da nije krhko i slabo stvorenje. Zagrlite ih, Bože, u svom zagrljaju vječne božanske ljubavi i daruj im vječnu svjetlost, Amen!

Propovijed u Udbini

11. rujna 2010.

Na početku ove propovijedi želim uputiti pozdrav domaćinu ovog slavlja gospićkom biskup Bogoviću!

Draga braćo u biskupstvu, draga braćo misnici! Dragi braćo i sestre, dragi hodočasnici!

Pozdravljam sve nazočne općinske i državne dužnosnike, časnike, dočasnike, reda-

rstvenike, predstavnike raznih udruga, te znanstvene i kulturne djelatnike i sve vas koji nas pratite putem elektronskih medija.

I. Na spomen Crkvi svih hrvatskih mučenika

Dragi biskupe na početku tebi želim zahvaliti što si me ugostio i dao mi vrlo lijepu sobu,

ali u sobi rudnik tvojih povijesnih knjiga koje sam listao prije spavanja. Sad mi je jasno zašto ti je došla ova ideja gradnje crkve hrvatskim mučenicima, jer si dosta toga proučio i proniknuo. Čestitam na ovoj ideji koja se ostvarila ovom gradnjom, kao i okupljanjem na ovom slavju.

Danas smo se okupili oko ove spomen crkve, Hrvatskim mučenicima. Ovo zdanje želi sačuvati sjećanje i pamćenje na one koji su prije nas živjeli i svoje živote položili, na čijoj baštini mi danas živimo.

Kako živimo vrijeme u kojem nas guše informacije, te nije moguće sve prebirati, a još manje pamtit. Elektronika nas je dovela dotle da ostavlja opranu pamet, jer sve možemo naći preko interneta. Još više nas tuše te crne kronike i sumorna situacija, koja ubija nadu. Oni koji izgrađuju javno mnijenje, ne daju nam više misliti svojom glavom.

Sve je manje onih koji čuvaju pamćenje i prenose na buduća pokoljenja, jer je tradicija počela zamirati. Svi su okrenuti sutrašnjici, kukajući na današnjicu.

U toj situaciji Katolička Crkva želi biti čuvarica pamćenja, ne samo pisanim dokumentima, koje brižno čuva u svom krilu i prenosi na generacije. Također želi uklesati u kamen, što vatra ne može progutati. Barut može srušiti, ali pismo na kamenu jamči da sve nije zaboravljeno.

Zato ova spomen Crkva želi u nama probiti svijest i odgovornost poštovanja i poštivanja prema onima koji svoju krv proliše „za krst časni i slobodu zlatnu“. Ne mogu stati uz taj križ da ne vidim kako je taj Kristov križ opstao u ovom hrvatskom narodu, mom narodu, kako je utkan i u moj život.

1. Mučenici za koje Crkva jamči: to su oni za koje su se vodili procesi i dokazano je da su blaženici ili se vode procesi pa su nam proglašeni svjedoci vjere ili kao sluge Božje: Sv. Nikola Tavelić, Sv. Marko Križevčanin, Bl. Alojzije Stepinac i dr. Njih ne samo da želimo zapamtiti, nego u njih se želimo ugledati i Bogu zahvaljujemo za te hrabre svjedoke vjere, jer su nas zadužili; tu svetu vjeru u kojoj i za koju su živote položili valja istinski danas svjedočiti i na buduća pokoljenja prenositi. Mi nismo narod koji znamo vrednovati te svijetle likove i primjere. Olako se zatrpamo svagdašnjicom zaboravljajući prošlost na kojoj treba graditi budućnost.

2. Sada dolazimo na tolike koji su bez imena i o kojima se nije vodio nikakav proces za proglašenjem blaženih, ali su istinski svjedoci vjere. Ostadoše postojani i vjerni te svoje živote položili na grudi za svetu vjeru. Njihova krv je tu grudu posvetila. Tko će nabrojiti kroz povijest cijelu plejadu mučenika, koji su istinski bili mučenici i svjedoci vjere. Spomenuti bitku na Krbavi, te one stradale nevine u Prvom svjetskom ratu, a pogotovo između dva svjetska rata, pa strahote u Drugom svjetskom ratu, a možda još više po svršetku tog rata za vrijeme oslobođenja, kada su oslobođeni prava i života. Kako ne spomenuti tolike koji svoje živote položili u ovom Domovinskom ratu. Kako ne spomenuti svećenika Burika, svećenika Lukendu i sestru Ceciliju, koje sam poznao; ali ovim nisam htio nabrojati nego samo spomenuti, jer nije moguće to u ovoj propovijedi nabrojiti. Toliki su istinski heroji vjere. Tko će upoznati sve muke koje su izdržali i vjerni ostali. Samo sam nešto uspijevao dotaknuti kroz svoj svećenički život o komunističkim torturama u zatvorima ili onom mučenjima nakon rata u križnom putu. Neke sam osobno slušao, kao o onoj strašnoj priči u Podgradcima kod Bosanske Gradiške u kolovozu 1945. Ne mogu razumjeti što se nikada do kraja nisu uspjeli popisati sve nevine žrtve bez obzira koji uzročnik ubojstva? Vjerujem da ćemo ovim zdanjem barem mali znak poštovanja izraziti i zahvalni spomen činiti.

3. Kako ne spomenuti sve one koji su za ovu grudu krv svoju dali jer su je voljeli. Smatrali su slobodu i obranu doma i Domovine svetinjom i vrijednom od vlastitog života. Ta krv je posvetila ovu grudu. Tu grudu treba znati voljeti i izgrađivati. Zato smo zbunjeni kako se olako rasprodaje i bez rata otuđuje. Svi narodi imaju pravo poštivati svoje pokojne i stradale, kao i poginule branitelje za ovu grudu. Zašto hrvatski narod ima kompleks stida prema svojoj grudi, svojim pokojnima koji tu zemlju posvetiše krvlju predaka. Nema cijene kojom se može procijeniti znoj, suze i krv natopljena u tu grudu. U ovoj propovijedi ne mislim iznositi povijest i podatke, cilj mi je probuditi svijest i odgovornost, zahvalnost i spremnost.

II. U školi Križa Kristova

U našoj povijesti svu našu kulturnu baštinu je prozeo taj znak i sadržaj Kristova križa.

Ovi svjedoci vjere su svršili tu školu Kristova križa. Ta škola daje svjedodžbu, diplomu i titulu svjedoka vjere. Mi dižući ovaj spomen obilježje vežemo uz Kristov križ. Tadašnji biskup, a sadašnji nadbiskup Želimir Puljić na početku svoje propovijedi 2008. je rekao kako je ova crkva „zamišljena kao svetište zahvalnosti“ i „učionica povijesti“. Svaki naš dolazak ovdje bit će hod u učionicu: učiti ćemo našu prošlost, izgrađenu u školi križa Kristova.

1. Križ Kristov nije samo znak nego i sadržaj života. Nije moguće nešto ostvariti, ako nismo spremni cijenu platiti. Nije moguće u životu uspjeti, ako se nismo spremni žrtvovati. Nije moguće Krista slijediti, a križ ne uzeti. Zar mislimo se ponositi s našim velikanima prošlosti, a bježati od onoga za što su živote davali? Što bi nam rekli mučenici koje molimo, ako ne znamo za tu vjeru trpjeti i u život ugrađivati? Što bi nam rekli toliki nevini koji takve i tolike žrtve podnesoše, a vjerni ostadoše. Bojim se da bi mnogima odzvanjalo u ušima riječ *kukavice!* Što bi nam rekli oni koji su za taj dom i Domovinu ginuli, kada vide kako je volimo i kako je izgrađujemo. Posebno kada vide kako je interes važniji od svih svetinja, ili toliki koji bi htjeli daljinskim izgrađivati i upravljati ovom Domovinom.

2. Križ očituje kolika je naša cijena bila u Otkupljenju. Koliko nas Bog voli, kada je bio spreman toliku cijenu platiti za svakog od nas. Zašto tolika depresija i kukanje, zašto tako malo kršćanske radosti među nama? Zašto našim ulicama hode toliki sumorni i tužna lica? Gdje nam je kršćanska radost? Ne smijem zanemariti svijesti Bog me ljubi, križ nam to očituje. Zašto strah pred životom ako je naša snaga u Kristovu križu? To je bila hrabrost naših predaka. Zar ćemo mi danas stati pred križ i kukati ili ćemo hrabro život tvoriti.

3. Križ je škola ljubavi i praštanja. U kući ga imamo, na raskršća ga stavljamo. Oko vrata nosimo, mnogi ucrtavaju u kožu; posebno je to bilo važno u tursko vrijeme kad je to bio znak raspoznavanja. Taj križ obvezuje, ne smijem biti čovjek mržnje. Zato mi povijest pišemo ne iz mržnje, nego iz ljubavi prema svojim korijenima, činjenicama koje govore. Ne smijemo se zavesti prema onima koji mitologijom i ideologijom pišu povijest i na lažima grade budućnost. Mi slijedimo Krista koji je istina naša, Krista raspetoga. Zato ponosno i dostojanstv-

eno stanimo uz ovaj križ; istinu volimo i istinu slijedimo jer u ljubavi povijest čuvajmo i u ljubavi povijest pišemo. Često puta moramo se zacrveniti kad vidimo koliko je mržnje u nama katolicima. Krista slijedimo, Kristov križ nosimo. Počevši od obitelji, po kućama, onda po svim sredinama, nema svetinje koja nije izrugana i psavana. Hrvatski narod mora iskorijeniti psovku iz svoje sredine. To je sramota naša. Zato danas želimo ući u školu križa da gradimo zdravu budućnost. Temeljito za one koji će nas nasljedovati. Zašto mržnja, svađa i podijeljenost. Ovo zdanje se gradi kao simbol križa. Ali mora postati i stvarnost s kojeg učimo praštati, učimo izgrađivati pomirenje i život u ljubavi. Gdje nam je stid da se zacrvenimo kada čujemo kako u ovom narodu sve manje je osjećaj za sveto. Sve se smije izrugivati, psovati. To je naša sramota. Ako želimo zasvjedočiti da smo potomci tih dičnih predaka, na nama je poći u školu križa učiti i praštati, učiti ljubiti, ne pamet brisati. Valja nam graditi zdravu budućnost za one koji će nas naslijediti. Tko u životu nije naučio ljubiti promašio je smisao života.

4. Čujemo Kristovu molitvu na križu: U ruke Tvoje Oče, predajem duh svoj. Ovdje pod križem spomena ove crkve hrvatskim mučenicima čitajmo tu važnu lekciju: pouzdanja u Boga. Odavde se želimo vratiti s osjećajem nutarnjeg mira. Odali smo dužno poštovanje onima koji su nam u baštinu ostavili, vjeru, hrvatsko ime, kulturu, jezik i ovu grud. Ovdje smo učili čitati knjigu života na kojoj su oni položili ispit, a to je knjiga Kristova križa. Želimo to iskustvo pamćenja na čemu smo iznikli prenijeti budućim pokoljenjima. Nemamo mi potrebu imati kompleks pred velikim silama i bogatim moćnicima, s njima želimo biti partneri i njima ponijeti svoju kulturnu baštinu i svetu vjeru. Ovdje zavjet učinimo da se naši preci ne stide svojih potomaka. Nema ovdje kutka zemlje gdje ne leže kosti naših predaka. Molimo ih da ostvarimo s ponosom i vjerno pouzdanje u Boga i istinska ljubav prema ovoj grudi, svome narodu i Crkvi u kojoj se ostvarujemo kao djeca Božja. Amen!

Vinko kardinal Puljić,
nadbiskup vrhbosanski

Popis sjemeništara - Školska godina 2010./2011.

I. RAZRED

Josip ANTUKIĆ, *Lug-Brankovići-SA*
 Marin BABAIĆ, *Maglaj-SA*
 Marin ČUTURIĆ, *Fojnica-SA*
 Josip DEDIĆ, *Prozor-SA*
 Tomislav DUSPARA, *Broćanac-MO*
 Tunjo ĐORDIĆ, *Oštra Luka-Bok-SA*
 Sandro JUREŠIĆ, *Sv. Josip-Zenica-SA*
 Boško KAURIN, *Sasina-BL*
 Frano MARIJANOVIĆ, *Vukanovići-SA*
 Dinko PAVLOVIĆ, *Vukanovići-SA*
 Mate PEHAR, *Katedrala-Mostar-MO*
 Josip ŠIRIĆ, *Maglaj-SA*
 Marcel TUNJIĆ, *Vukanovići-SA*
 Danijel ZADRIĆ, *Prozor-SA*

II. RAZRED

Tomislav BATINIĆ, *Bistrica-SA*
 Tomislav ČIVČIJA, *Uskoplje-SA*
 Goran GALIĆ, *Gromiljak-SA*
 Mario JURKOVIĆ, *Studenci-MO*
 Ivan KAPETANOVIĆ, *Fojnica-SA*
 Davor KRAJINOVIĆ, *Zavidovići-SA*
 Zoran MEDAR, *Brčko-SA*
 Nikola NIKOLIĆ, *Sk. Gračanica-SA*
 Ilija PEŠA, *Dolac-SA*

Ivan ŠIMUNOVIĆ, *Prozor-SA*
 Tomislav ŠIMUNOVIĆ, *Jajce-BL*

III. RAZRED

Vladimir BILIĆ, *Sk. Gračanica-SA*
 Mario JURIŠIĆ, *Pećine-SA*
 Dario MARTIĆ, *Žepče-SA*

IV. RAZRED

Josef BIJELIĆ, *Kopanice-SA*
 Ivan BILIĆ, *Sk. Gračanica-SA*
 Slaven BOBAN, *Mostar-MO*
 Ivan DUSPARA, *Broćanac-MO*
 Ivan GRABOVAC, *Sk. Gračanica-SA*
 Marijan JOZIĆ, *Oštra Luka-Bok-SA*
 Anto JURIĆ, *Prozor-SA*
 Ivica KOLAKUŠIĆ, *Uzdol-SA*
 Marin KREŠIĆ, *Mostar-MO*
 Bernard LAUC, *Studenci-MO*
 Valentini PANDŽA, *Mostar-MO*
 Robert PEJANOVIĆ, *Vukanovići-SA*
 Robert PERIĆ, *Buna-MO*
 Jakov SUŠILOVIĆ, *Bistrica-SA*
 Ante VRHOVAC, *N. Travnik-SA*
 Marko ŽUPARIĆ, *Kopanice-SA*

Podatke dostavio preč. Marijan Pejić, rektor

PRILOZI

Bogoslovi 2010. – 2011.

Ime	Prezime	Nad - biskupija	Župa	Tečaj	Datum rođenja
1. Petre	Angelov	SKOP	Sv. Ilija	I.	13. 1. 1991.
2. Kristijan	Divović	VB	Sv. Mihovil, Ovčarevo	I.	1. 8. 1991.
3. Ivan	Ivančević	VB	Presv. Srce Isusovo, Prozor	I.	1. 11. 1991.
4. Boris	Jorgić	BL	Sv. Josip, Drvar	I.	9. 12. 1991.
5. Zvonimr	Jurišić	VB	Presv. Srce Isusovo, Pećine	I.	17. 11. 1991.
6. Petre	Kalev	SKOP	Uznesenje BDM, Nova Mala	I.	30. 9. 1991.
7. Dražen	Kustura	VB	Sv. Josip, Zenica	I.	14. 3. 1991.
8. Ivica	Lekić	VB	Sv. Juraj, Vitez	I.	5. 7. 1985.
9. Branimir	Mišetić	VB	Sv. Jeronim, Kaštel Kambelovac	I.	1. 9. 1988.

PRILOZI

10. Tvrtko	Pavlović	VB	Presv. Srce Isusovo, Prozor	I.	12. 12. 1988.
11. Ilija	Petković	MO -DU	Presv. Srce Isusovo, Studenci	I.	6. 1. 1992.
12. Anto	Pranjkic	VB	Sv. Franjo asiški, Zovik	I.	1. 11. 1972.
13. Marko	Slišković	VB	Sv. Ivan Krstitelj, Lug-Brankovići	I.	17. 6. 1991.
14. Ljubo	Zadrić	VB	Presv. Srce Isusovo, Prozor	I.	6. 4. 1991.
15. Anto	Zubak	VB	Sv. Petar i Pavao, Kulina	I.	12. 11. 1991.

16. Josip	Čule	MO - DU	Kruševo	II.	22. 2. 1990.
17. Stjepan	Didak	VB	Turbe	II.	15. 8. 1989.
18. Željko	Matijević	VB	Radunice	II.	19. 5. 1990.
19. Ivan	Puljić	VB	Brestovsko	II.	21. 8. 1990.
20. Marin	Skender	MO - DU	Potoci	II.	16. 3. 1986.
21. Ljubo	Zelenika	VB	Prozor	II.	6. 7. 1990.
22. Ivan	Zlatunić	VB	Uzašašće Gosp., N. Travnik	II.	18. 1. 1987.

23. Branimir	Birčić	VB	Zavidovići	III.	19. 10. 1989.
24. Ante	Čarapina	MO - DU	Sv. Matej, Mostar	III.	19. 2. 1987.
25. Nikola	Galić	VB	Gromiljak	III.	1. 7. 1989.
26. Bojan	Ivešić	VB	Zavidovići	III.	17. 3. 1990.
27. Oliver	Jerković	VB	Rostovo	III.	4. 5. 1988.
28. Gabrijel	Jukić	VB	Žepče	III.	25. 9. 1974.
29. Tomislav	Kljajić	BG	Sv. Josip Radnik, Beograd	III.	30. 10. 1988.
30. Andrej	Lukanović	VB	Lukavac	III.	27. 8. 1989.
31. Boris	Ljevak	BL	Sv. Josip, Drvar	III.	10. 10. 1988.
32. Marko	Škraba	VB	Bistrica kod Uskoplja	III.	22. 11. 1989.
33. Vlado	Vrebac	VB	Stup	III.	12. 8. 1989.

34. Ivan	Bijakšić	MO-DU	Manja Majka Crkve, Mostar	IV.	20. 2. 1989.
35. Ivan	Butum	VB	Uzašašće Gosp., N. Travnik	IV.	21. 6. 1988.
36. Predrag	Ivandić	BL	Ljubija	IV.	17. 10. 1988.
37. Marko	Jukić	VB	Lug - Brankovići	IV.	9. 2. 1989.
38. Branko	Jurić	VB	Prozor	IV.	8. 10. 1988.
39. Dražen	Livajušić	VB	Gomji Vakuf, Uskoplje	IV.	14. 10. 1988.
40. Mann	Marić	VB	Otinovci, Kupres	IV.	29. 8. 1987.
41. Stjepan	Mostarac	VB	Kandija	IV.	12. 10. 1988.

42. Boris	Sošić	VB	Pećine	IV.	1. 1. 1989.
43. Damir	Vrbešić	VB	Kuševac, Đakovo	IV.	7. 1. 1985.

44. Miodrag	Brkan	VB	Presv. Trojstvo, N. Travnik	V.	29. 10. 1986.
45. Josip	Budimir	VB	Uzašašće Gosp., N. Travnik	V.	28. 3. 1988.
46. Ivan	Karača	VB	Prozor	V.	6. 1. 1988.
47. Aleksandar	Kovačević	BG	Bezgrešno zač. BDM, Vrbas	V.	9. 11. 1984.
48. Ivan	Soldo	VB	Skopaljska Gračanica	V.	24. 06. 1988.
49. Ante	Vidović	BL	Vidoši	V.	17. 09. 1984.

50. Siniša	Jozić	VB	Oštra Luka – Bok	VI.	3. 3. 1986.
51. Ilija	Marković	VB	Oštra Luka – Bok	VI.	22. 11. 1986.
52. Ivan	Rako	VB	Uzašašće Gosp., N. Travnik	VI.	26. 12. 1987.

Bogoslovi koji su na pauzi: Zlatko Stojanov III. godina, Zlatko Matić IV. Godina, Želimir Tomašević VI. godina

*Vicerektor Don Stipe Gale,
Sarajevo – 5. listopada 2010.*

PRILOZI

Era Marko Semren imenovan banjolučkim pomoćnim biskupom

Banja Luka, 15. srpanj 2010

Sveti Otac Benedikt XVI. imenovao je 15. srpnja člana Franjevačke provincije Bosne Srebrene fra Marka Semrena te aktualnog docenta Franjevačke teologije u Sarajevu i gvardijana Franjevačkog samostana Gorica/Livno pomoćnim biskupom banjolučkim dodjeljujući mu naslovnu biskupiju Abaradira. Ovu odluku Svetog Oca objavio je apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup mons. Alessandro D'Errico na kraju redovitog zasjedanja Biskupske konferencije BiH te svečanog misnog slavlja u banjolučkoj katedrali, 15. srpnja na svetkovina sv. Bonaventure, zaštitnika banjolučke biskupije i katedrale.

„Zasigurno biskupsko imenovanje fra Marka važan je događaj ne samo za Banja Luku, nego i za Crkvu u Bosni i Hercegovini. Važan je za biskupiju i za mons. Komaricu, iz poznatih motiva. Ali važan je također i za Biskupsku konferenciju, koja će imati novog člana; i što više redovničkog člana, kao znak priznanja za ulogu koju su redovnici – a posebno franjevci – imali i imaju u životu Crkve u Bosni i Hercegovini. Osim toga, ovo imenovanje je važno također i za sve redovnike i redovnice u Zemlji. Prisjetit ćete se da sam često spominjao poštovanje, zahvalnost i priznanje Svete Stolice glede pastoralne revnosti i primjera koji nam oni daju, skrbeći za tolike odgovornosti povjerene redovnicima i redovnicama u Crkvi.“, kazao je apostolski nuncij D'Errico zaželjevši da i fra Marko zasja – u Banjalučkoj biskupiji i univerzalnoj Crkvi – u mudrosti i razboritosti, odanosti službi i ljubavi prema jednoj Kristovoj Crkvi.

Fra Marko Semren rođen je 9. travnja 1954. godine u župi Bila kraj Livna u Banjolučkoj biskupiji. Osnovnu školu završio je u Bilju (1961.-1964.), Guberu (1965.-1966.) i Livnu (1966.-1969.), Franjevačku klasičnu gimnaziju u Visokom (1969.-1973.), novicijatu na Humcu/Ljubuški (1973.-1974.), filozofsko-teološki studij na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu (1975.-1981.). Vojsku je služio u ondašnjoj JNA (1974.-1975.) u Danilovgradu, u Crnoj Gori.

Nakon položenih svećanih zavjeta 13.

travnja 1980. godine zaređen je za svećenika 29. lipnja 1981. godine. Nakon toga studirao je na Papinskom Sveučilištu Antonianum u Rimu gdje je magistrirao 1985. godine, a potom i doktorirao 1986. godine iz područja franjevačke duhovnosti na temu „*Il Francescanismo vissuto nelle regioni croate di Bosnia ed Erzegovina (fino al 1517)*“.

Službe i dužnosti koje je obnašao:

- Kapelan u Docu (1981.-1982.);
- Profesor na Franjevačkoj teologiji od 1985. godine do danas;
- Drugi meštar bogoslova (1985.-1988.);
- Provi meštar novaka u novicijatu na Bistrici/Sarajevo (1988.-1992.) i u Monopoliju (1992.-1994.);
- Drugi meštar novaka u Monopoliju (1994.-1995.) i u Belmonetu (1995.-1997.);
- Provi meštar bogoslova u Neđarićima/Sarajevo (1997.-2000.);
- Vikar na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu (2001.);
- Župnik i dekan u Livnu (2001.-2003.);
- Drugi meštar novaka u Livnu i ekonom u samostanu Gorica (2003.-2006.);
- Duhovnik bogoslova u Neđarićima/Sarajevo (2006.-2009.);
- Gvardijan Franjevačkog samostana Gorica/Livno od 2009. do danas.

Obnašao je također i druge dužnosti: provincijski definator (1997.-2000.), tajnik generalnog vizitatora (1998.), generalni vizitator za Franjevačku provinciju sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu (Republika Hrvatska) (2001./2002.), član Odbora za dolazak Svetog Oca u Banja Luku (2002.), član je Vijeća za ustanove posvećenog života i družbi apostolskog života Biskupske konferencije BiH sve do 2009. godine, član različitih međuprovincijskih franjevačkih odgojnih povjerenstava, tajnik za odgoj i obrazovanje pri Južnoslavenskoj konferenciji provincijala na razini Reda (1996.-2001.).

Dobro poznaje talijanski jezik, a služi se njemačkim i španjolskim.

Objavio je nekoliko knjiga znanstvenog i pučkog sadržaja te nekoliko članaka u crkvenim časopisima, posebno franjevačkim, zanimajući se posebno za franjevačku prisutnost u

Bosni. Sudjelovao je na mnogim simpozijima i kongresima franjevačke formacije.

(kta)

BILJEŽIMO

Grb pomoćnog biskupa banjolučkog mons. Marka Semrena

Banja Luka, 4. rujan 2010.

Mons. Marko Semren, kojeg je Sveti Otac Benedikt XVI. 15. srpnja imenovao naslovnim biskupom Abaradire i pomoćnim biskupom banjolučkim, dao je izraditi svoj biskupski grb.

Grb mons. Marka Semrena podijeljen je na dva polja: gornje crveno i donje srebrno. U središtu crvenog polja je franjevački grb koji obuhvaća i sv. Bonaventuru zaštitnika banjolučke katedrale i banjolučke biskupije. Crvena boja izražava Božju dobrostivost. Na prijelazu iz crvenog u srebrno polje nalazi se zelena boja (boja nade) s vrhovima dinarskog gorja – vrhova Troglava oznaka biskupova rodnog mjesta (župa Bila/Livno). Srebrna boja označava franjevačku provinciju Bosnu Srebrnu kao i samo prezime Semren, a simbol evanđe-

liste Marka, biskupovo ime, simbol je krilatog lava koji naglašava kraljevsko dostojanstvo Isusa Krista „Lava iz koljena Judina“ i uskrslog Krista koga je propovijedao.

Biskupsko geslo „Adsum Dei benignitate“ (Po dobrostivosti Božjoj evo me) naglašava dobrostivost Božju sadržanu u franjevačkom grbu u raspetoj ljubavi koja povezuje Krista i sv. Franju i po Franji sve franjevce s Kristom kao i mučenike banjolučke biskupije, ali i spremnost na vršenje volje Božje u poevanđeljenju svijeta. Križ crvene boje (Uzvišenje sv. Križa zaštitnik je Bosne Srebrene) povezuje sve dijelove u jednu cjelinu i usmjerava na uskrsnuće – život vječni po križu.

(kta)

Mons. dr. Marko Semren zaređen za pomoćnog biskupa banjolučkog

Banja Luka, 18. rujan 2010.

U subotu, 18. rujna u katedrali sv. Bonaventure zaređen je mons. dr. Marko Semren za pomoćnog biskupa banjolučkog. Svečano Minsno slavlje predslavio je glavni zareditelj mons. dr. Franjo Komarica, biskup banjolučki i predsjednik Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, u zajedništvu sa suzarediteljima kardinalom Vinkom Puljićem, nadbiskupom metropolitom vrhbosanskim, i apostolskim nuncijem u Bosni i Hercegovini nadbiskupom

Alesandrom D'Erricom te s još 12 biskupa iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Slovenije i Srbije : mons. Ratkom Perićem, biskupom mostarsko-duvanjskim i apostolskim upraviteljem trebinjsko-mrkanskim, mons. Perom Sudarom, pomoćnim biskupom vrhbosanskim, mons. Marinom Srakićem, nadbiskupom i metropolitom Đakovačko-osječkim i predsjednikom Hrvatske biskupske konferencije, mons. Stanislavom Hočevarem, nadbiskupom

BILJEŽIMO

beogradskim i predsjednikom Međunarodne biskupske konferencije Sv. Ćirila i Metoda; mons. Francom Krambergerom, nadbiskupom i metropolitom mariborskim, mons. Marinom Barišićem, nadbiskupom i metropolitom splitsko-makarskim, mons. Želimirom Puljićem, nadbiskupom zadarskim, mons. Janošem Penzešom, biskupom subotičkim, mons. Antunom Škvorčevićem, biskupom požeškim, mons. Đurom Gašparovićem, biskupom srijemskim, mons. Vladom Košićem, biskupom sisačkim, i mons. Valentinom Pozaićem, pomoćnim biskupom zagrebačkim i izaslanikom zagrebačkog nadbiskupa i metropolite Josipa kardinala Bozanića.

Biskup Komarica pozdravio je i oko 150 svećenika koncelebriranih među kojima na osobit način „fra Lovru Gavrana, provincijala drevne i zaslužne franjevačke provincije Bosne Srebrene, koja je Banjolučkoj biskupiji u osobi ređenika Marka darovala svoga najbližijeg člana za nasljednika apostola“. Pozdrav je uputio i ostalim provincijalima i provincijalnim poglavaricama kao i izaslanicima spriječnog banjolučkog episkopa gospodina Jefrema ocu protojereju stavroforu Veselinu Mijatoviću i jereju mr. Draganu Grujiću, te efendiji Edhemu Čamdžiću, muftiji banjolučkom i njegovoj pratnji. Dobrodošlicu je zaželio i predsjednici Federacije BiH Borjani Krišto, koja je rodnom iz iste župe odakle i ređenik biskup Marko, te drugim predstavnicima državnih, entitetskih, županijskih, gradskih i općinskih vlasti iz oba bosansko-hercegovačka entiteta kao i nazočnim članovima diplomatskog zbora. Biskup Komarica je pozdravio i brojne sestre redovnice iz različitih družbi na čelu s predsjednicom Konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica s. Ivankom Mihaljević, bogoslove, redovničke novake, sjemeništarce, redovničke pripravnice, sve drage Kristove vjernike te, posredstvom radio i TV prijenosa - rodnu župu Bila i cijeli livanjski dekanat kao i sve izbjegle i prognane članove svoje Banjolučke biskupije, rasutim po svim kontinentima, te sve bolesnike i sve slušatelje i gledatelje.

Nakon navještenog evanđelja provincijal fra Lovro, zajedno s generalnim vikarom Banjolučke biskupije mons. dr. Antom Orlovcem, dopratio je mons. Semrena do oltara te proprioćio biskupu Komarici da „Sveta Majka Crkva katolička ište da prezbitera Marka zaredi za

odgovornu službu biskupstva“ nakon čega je kancelar Banjolučke biskupije preč. mr. Pero Ivan Grgić pokazao bulu imenovanja i pročitao apostolski nalog.

Usljedila je prigodna homilija u kojoj je biskup Komarica istaknuo da kršćani povijest Kristove Crkve po cijelom svijetu i u pojedinoj biskupiji promatraju i tumače u svjetlu vječnosti, a ne u svjetlu raznovrsnih povijesnih događanja. Kazao je da je u dramatičnoj povijesti Banjolučke biskupije bilo te da i danas ima je uvijek Kristovih vjerodostojnih suradnika - svećenika, redovnika i laika te istaknuo da je ređenje mons. Semrena jedinstven događaj u povijesti Banjolučke biskupije. „Na poziv Kristov po njegovoj Crkvi Ti si, dragi brate Marko, bez oklijevanja napustio svoj - uglavnom zaštićeni - samostanski i redovnički život, u kojem si skoro dva i pol desetljeća slavio Boga i posvećivao se studiranju te poučavanju svoje mlađe redovničke subraće, kako bi od sada, zajedno sa mnom i mojim suradnicima-svećenicima, dijelio žtetet brige za čitav ovaj narod' (Br 11,11b) ali i odlučnost oko nužne duhovne i materijalne obnove mnogih, ratom opustošenih i rastjeranih župnih zajednica u našoj biskupiji. Naši vjernici i njihovi vjerni neposredni duhovni pastiri - svećenici zahvaljuju Bogu i Crkvi za dar Tvoje osobe i Tvoja spremnost na nesebično služenje svima“, kazao je biskup Komarica ističući da Crkva poziva i šalje mons. Semrena da zajedno sa svojom subračom u biskupskoj službi, urešen puninom sakramenta sv. Reda, od danas dijeli brigu i obvezu sijanja Kristova Evanđelja, posvećivanja vjernika i uspješnog liječenja još uvijek mnogih nezarađenih ratnih rana na tijelu Crkve u Banjolučkoj biskupiji i Vrhbosanskoj metropoliji.

Poslije homilije uslijedio je čin biskupskog ređenja na početku kojeg je mons. Semren obećao sve do smrti vršiti službu što mu je od apostola povjerena, vjerno i ustrajno propovijedati Kristovo evanđelje, čuvati čistim i cjelovitim poklad vjere, graditi i trajno ostati u Kristovoj Crkvi i u jedinstvu sa zborom biskupa pod vlašću nasljednika blaženog Petra apostola, biti poslušan Svetom Ocu, brinuti za sveti Božji narod te biti ljubazan i milosrdan prema siromasima i tuđincima i prema svima koji oskudijevaju. Dok je ređenik Marko ležao prostrt na tlu pred oltarom, biskupi, svećenici, redovnici, redovnice i sav puk pjevali su Lita-

nije svih svetih. središnji čin ređenja bilo je polaganje ruku glavnog zaređitelja biskupa Komarice na glavu ređenika Marka što su potom učinili i suzaređitelji kardinal Puljić i nuncij D'Errico kao i svi nazočni biskupi. Tijekom molitve ređenja nad glavom ređenika držan je otvoreni evanđelistar. Potom je biskup Komarica pomazao glavu ređenika Marka svetom krizmom te mu predao evanđelistar i na ruku stavio biskupski prsten, a na glavu solideo i mitru i predao mu pastirski štap kao znamenja biskupstva. Na kraju obreda ređenja biskup Semren izmijenio je poljubac mira sa svim nazočnim biskupima dok je zbor, pod ravnanjem s. Damjane Kovačević, pjevao skladbu pod geslom novozaređenog biskupa: Adsum Dei benignitate! (Po dobrostivosti Božjoj, evo me!)

Na kraju Euharistijskog slavlja biskup Marko je, u pratnji svojih suzaređitelja kardinala Puljića i nuncija D'Errica prošao kroz katedralu podjeljujući svoj biskupski blagoslov. U svom govoru je ponajprije zahvalio Bogu na darovima kojima ga je obdario i pozvao u svoju službu, a potom svojim pokojnim roditeljima kao prvim svjedocima Božje dobrote, te užoj obitelji, bližjoj rodbini i prijateljima, a na osobit način Franjevačkoj provinciji Bosni Srebrenoj koja ga je primila u svoje krilo i po braći franjevcima odgajala duhovno i intelektualno. Posebno je zahvalio Svetom Ocu papi Benediktu XVI. na iskazanom povjerenju te glavnom zaređitelju biskupu Komarici i suzaređiteljima kao i svim nadbiskupima i biskupima, provincijalima, provincijalkama, svećenicima, redovnicima i redovnicima, bogoslovima, novacima, sjemeništarcima, pjevačima, sredstvima društvenog priopćavanja, brojnim sunarodnjacima iz svih livanjskih župa kao i članovima livanjskih zajednica iz Zagreba, Osijeka, Vinkovaca i drugih krajeva. Zahvalio je političkim, diplomatskim i vjerskim predstavnicima kao i onima koji su Misu i ređenje pratili preko radija i televizije.

„Služenje franjevaca u Crkvi očituje se u strpljivom i upornom izvršenju apostolskog poslanja. Potrebe Crkve te zahtjevi papa i biskupa da se Manja braća izravnije uključe u dušobrižništvo doveli su do toga da su 50 franjevaca Bosanske vikarije te poslije provincije Bosne Srebrene vršili biskupsku službu u Katoličkoj crkvi od 1340. do 2010. od kojih sam ja 50. U svom biskupskom služenju želim biti lijepo,

dobro, istinito, pravedno i sveto lice Crkve. U mojoj biskupskoj službi Crkvi i čovjeku oslonac mi je Dobrota Božja, zagovor Blažene Djevice Marije, sv. Franje, sv. Bonaventure te molitve svih vjernika, kazao je biskup Semren.

Nakon Misnog slavlja uslijedio je druženje za zajedničkim stolom pored katedrale tijekom kojeg su upućene brojne čestitke novozaređenom biskupu Marku.

Biskup Marko Semren rođen je 9. travnja 1954. godine u župi Bila kraj Livna od roditelja Joze i Mare r. Barać. Osnovnu školu završio je u Biloj, Guberu i Livnu, Franjevačku klasičnu gimnaziju u Visokom, novicijat na Humcu/Ljubuški, filozofsko-teološki studij na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu. Služio je obvezni vojni rok. Franjevačko odijelo obukao je 15. srpnja 1973. Godinu dana novicijata proveo je na Humcu u Hercegovini. Jednostavne zavjete položio je 10. srpnja 1974. u Sarajevu, a svečane 13. travnja 1980. u Dubici, u bosanskoj Posavini. Za đakona je zaređen 14. prosinca 1980., a za svećenika 29. lipnja 1981., oboje porukama nadbiskupa Marka Jozinovića u Sarajevu. Nakon toga studirao je na Papinskom Sveučilištu Antonianum u Rimu gdje je magistrirao 1985. godine, a potom i doktorirao 1986. godine iz područja franjevačke duhovnosti. U svom svećeničkom vijeku obnašao je razne dužnosti: kapelan u Docu, profesor na Franjevačkoj teologiji, prvi i drugi meštar te duhovnik bogoslova i gvardijan Franjevačkog samostana Gorica/Livno od 2009. do imenovanja biskupom. Bio je i provincijski definitor i generalni vizitator. Sveti Otac Benedikt XVI. imenovao ga je 15. srpnja 2010. pomoćnim biskupom banjolučkim, dodjeljujući mu naslovnu biskupiju Abaradira u današnjem Tunisu. Ovu odluku Svetog Oca objavio je apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup mons. Alessandro D'Errico na kraju svečanog misnog slavlja u banjolučkoj katedrali, 15. srpnja na svetkovinu sv. Bonaventure, zaštitnika banjolučke biskupije i katedrale.

Ovo je bilo prvo biskupsko ređenje na teritoriju Banjolučke biskupije koja je osnovana je 5. srpnja 1881. bulom pape Leona XIII. „Ex hac augusta“. Popis (nad)biskupa koje je Banjolučka biskupija dala općoj Crkvi od svoga osnutka je slijedeći: fra Alojzije Mišić (1859.-1942.), biskup mostarsko-duvanjski, Guido kard. Del Mestri (1911.-1993.), papinski diplomat, Alfred

Pichler (1913.-1992.), biskup banjolučki, dr. Severin Pernek (1924.-1997.), biskup dubrovački, dr. Franjo Komarica (r. 1946.), biskup banjolučki, Vinko kard. Puljić (r. 1945.), nadbiskup vrhbosanski, mr. Berislav Grgić (r. 1960.), biskup Tromso-a (Norveška), dr. fra Marko Semren (r. 1954.), pomoćni biskup banjolučki. Banjolučkom je biskupijom od njezina utemeljenja upravljalo do sada sedam biskupa (neki od njih kao apost. upravitelji). To su kronološkim redom (u zagrađama godine upravljanja biskupijom): dr. Josip Stadler, ap. upravitelj (1882.-1884.), fra Marijan Marković, ap. upravitelj

(1884.-1912.), fra Jozo Garić, rezidencijalni biskup (1912.-1946.), dr. Smiljan Franjo Čekada, ap. upravitelj (1946.-1951.), dr. Dragutin Čelik, ap. upravitelj (1951.-1958.), Alfred Pichler, rezidencijalni biskup (1959.-1989.), mons. dr. Franjo Komarica, rezidencijalni biskup, od 1989. Najodličniji član ove biskupije je blaženik Katoličke crkve, uzoran katolički laik dr. Ivan Merz (1896.-1928.), rođen i odgojen u Banjoj Luci, kojega je blagopokojni papa Ivan Pavao II. 22. lipnja 2003. proglasio blaženim u ovom gradu koji je tom prilikom pohodio.

(kta)

Kardinal Vinko Puljić na proslavi 100. Dužijance

Subotica, 9. kolovoz 2010.

Posljednja manifestacija Dužijance održat će se 28. i 29. kolovoza kada će biti održano tradicionalno proštenje u Marijanskom svetištu na Bunariću

„Draga djeco i mladi! Vi ste radost i budućnost naša. Ulicama našega grada proći ćete danas u svojim prekrasnim nošnjama. Neka svaki Vaš korak i svaki Vaš smiješak slave Gospodina. I neka s Vašega lica sja ponos što ste sinovi i kćeri bunjevačke grane hrvatskoga naroda. Neka se sva ova ljepota, milina i ponos sliju u jednu jedinstvenu zahvalu Bogu za ovogodišnju žetvu, za kruh svagdašnji. Za ovaj predivni običaj Dužijance koji u ovom obliku traje već punih stotinu godina“, poručio je mons. Andrija Anišić, župnik župe sv. Roka, ispraćajući u nedjelju 8. kolovoza iz kolijevke Dužijance ovogodišnje nositelje svečanosti, bandaša Martina Matkovića i bandašicu Martinu Dulić, malog bandaša Igora Nimčevića i malu bandašicu Kristinu Matković, te bandaše i bandašice iz Bajmoka, Tavankuta, Ljutova, Đurđina, Žednika, Male Bosne, Sombora i Svetozara Miletića, kerske kraljice predvođene s. M. Jasnom Crnković te mlade odjevene u narodnu nošnju i okupljene vjernike. Time je ujedno započela centralna proslava Dužijance 2010.

Da je ovogodišnja, 100. po redu Dužijanica bila posebna, svjedoči i to da su bandaše i bandašice u kolijevci Dužijance svojim dolaskom po prvi puta počastili ovogodišnji gosti, vrh-

bosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić te domaći biskup Ivan Penzeš, u čijoj su nazočnosti bili župnik Andrija i predsjednik Organizacijskoga odbora Dužijance 2010. Davor Dulić koji su na bistu Blaška Rajića u predvorju crkve položili logotip Dužijance 2010.-2011. Naime, 1911. godine tadašnji župnik, mons. Blaško Rajić, u suradnji s Katoličkim divojačkim društvom, priredio je i proslavio prvu Dužijancu u crkvi. Izražavajući svoju radost ali i ponos zbog kardinalova sudjelovanja u slavlju Dužijance, a čiji dolazak 1996. godine na proslavu 100. obljetnice župe dobro pamte župljani ove župe, župnik Andrija rekao je kako ništa nije slučajno. „Božja providnost i Vaša ljubav prema Hrvatima Bunjevcima dovela Vas je danas ponovno u Suboticu ali i u ovu župu. Hvala Vam na toj ljubavi. Vaša prisutnost i zajedništvo s nama ohrabrit će nas da ustrajemo u vjernosti Bogu i svom narodu, usprkos svih poteškoća i brojnih prepreka koje nam postavljaju neprijatelji Crkve i našega naroda“, rekao je mons. Anišić. Tom je prigodom u ime svih Hrvata Bunjevaca zahvalio i domaćem biskupu Ivanu što je već 21. put kao biskup na Dužijanci.

Pozdravljajući biskupa Ivana, župnika Andriju i sve vjernike u crkvi sv. Roka, kardinal Puljić je čestitao jubilaru, 100. Dužijancu, rekavši kako je ovo i stoga divan dan jer su sačuvali običaj koji je nikao iz vjere. Pri tom je potaknuo vjernike da ne prestaju zahvaljivati

Bogu, jer onaj tko zna zahvaliti Bogu, zna isprositi milost.

Misno slavlje u katedrali predslavio je gost ovogodišnje Dužijance, kardinal Puljić zajedno s domaćim biskupom Ivanom, katedralnim župnikom Stjepanom te svećenicima Subotičke biskupije.

Čestitajući svima jubilaru Dužijancu, kardinal Puljić u svojoj je propovijedi istaknuo kako nas veže puno toga, u prvom redu Krv Kristova po sakramentu krštenja, ali i to da smo isti narod, jezik i kultura te da vučemo korijene s rijeke Bune s koje je došao i njegov otac. „Čestitam vam da ste se othrvali svim promjenama vremena, sačuvali ovu lijepu tradiciju koja je iznikla iz vjere – zahvaliti Bogu. Ona je na neki način prožela i izgrađuje vašu kulturu, hrvatskog naroda Bunjevaca na ovim prostorima“, rekao je propovjednik. Istući posebno važnost zahvalnosti, kardinal Puljić rekao je da onaj tko zna vrednovati dar jest zahvalan, jer što god čovjek radi, ako nema Božjega blagoslova nema ni uspjeha. „Zemlja je dar Božji povjeren čovjeku, on ju obrađuje, iz nje klija život od kojega beremo i od kojega živimo, a to je kruh naš svagdašnji. Ako rad nije blagoslovljen, čovjek neće imati što ubrati. Danas zahvaljujemo za taj dar od kojega živimo, i zato nije čudno da je čovjek zemlju nazvao majkom, jer ono što ona rađa Božje je davanje. Uvijek će zemlja kruh davati“, rekao je kardinal.

Upozoravajući na današnja „napredna vremena“ u kojima nikad nismo imali bolju tehniku i više učenih glava no što imamo danas, kardinal je ustvrdio kako u isto vrijeme moramo priznati da nismo nikad imali toliko laži, prijevara, nesigurnosti i ugroženosti čovjeka. „Čovjek nije svjestan dara pa zloupotrebljava dar života. Kad čovjek izgubi vezu s Bogom postaje ugrožen i kad izgubi svijest da je sve što ima i što jest dar Božji, ugroženi su i međuljudski odnosi. Toliko se mržnje sije, toliko je ratova i sukoba“, naznačio je. Govoreći o sve većem problemu gladi u svijetu, kardinal Puljić prisjetio se i riječi starih koji su upozoravali da mrvu kruha koja padne na zemlju ne treba pogaziti nego poljubiti i ostaviti. „Ali danas su kante pune kruha. Koliki umiru od gladi, a čovjek se rasipa i baca kruh. Koliko je samo znoja i žrtve utkano u njega, a još više to je Božji dar. Čovjek više ne zna cijeniti život, jer

vidimo da danas izglasavamo zakone da se smije ubiti dijete prije rođenja, da s smiju dijeliti pilule koje će ubiti začeto dijete. To je demokracija. Donijeli smo zakone da se smiju ubiti starac i starica prije prirodne smrti jer ne trebaju i ne koriste nam. A tako smo osuđivali sve onu fašizme i „izme“ koji su ubijali ljude, a mi demokratski donosimo zakone da se ljudi smiju ubijati. Čovječe, vrati se svom dostojanstvu, cijeni život – Božji je dar“, potaknuto je kardinal Puljić.

„S vama ovdje želim dijeliti radost Dužijance. Nikada ne zaboravite Bogu zahvaljivati za blagoslov rada ljudskoga, za dar kruha i života, da istinski zajednički gradimo solidarnost. Ako imaš više imaj srca za one koje nemaju. Ako nemaš, hrabro u život pa će Bog dati blagoslov da možemo preživjeti. Zato vas uz čestitku Dužijance koju 100. puta obilježavate, želim hrabriti - čuvajte svoje korijene, tradiciju i vjeru, istinski Bogu zahvaljujte, svoju grudu ljubite, kruh cijenite, božanskim se hranite kruhom da ovaj zemaljski život tako proživite da se u nebu nađemo u radosti, u kraljevstvu Božjem“, zaključio je kardinal Puljić na kraju svoje propovijedi.

Usljedio je prinos darova u kojemu su među ostalim bandašica Martina i bandaš Martin na oltar prinijeli hostije za misu zahvalnicu odnosno krunu ovogodišnje Dužijance koju je u tehničar slame izradila Jozefina Skenderović, a koja simbolizira 100. Dužijancu u čijem su središtu vijenac, kruna i križ. Misa zahvalnica završena je svečanom pohvalnicom „Tebe Boga hvalimo“ te euharistijskim blagoslovom. Pjevanje je i ove godine predvodio katedralni zbor „Albe Vidaković“ pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić.

Među brojnim gostima ovogodišnje Dužijance bili su predstavnici Gradske uprave, gradonačelnik Saša Vučinić, dogradonačelnik Pero Horvacki te ostali članovi Lokalne samouprave. U ime Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici nazočila je generalna konzulica Ljerka Alajbeg sa suradnicima, savjetnica u Velje poslanstvu RH Beogradu Svetana Božinović, iz Hrvatske matice iseljenika (Zagreb) Marija Hećimović te predstavnici pokrajinske Vlade i Skupštine kao i brojni gosti predstavnici županija i gradova iz Republike Hrvatske i Republike Mađarske te predstavnici državnih, društvenih, kulturnih i vjerskih institucija.

Svečana povorka u kojoj su ulicama grada najprije prošli ugledni gosti na čelu s kardinalom Puljićem, krenula je nakon euharistijskoga slavlja od katedrale do glavnoga gradskog trga. U povorci su među ostalim bila i kulturno-umjetnička društva iz Subotice, R. Mađarske, R. Hrvatske, R. Crne Gore i Poljske. U povorci su se među mnoštvom narodnih nošnja, mogli vidjeti raritetni primjerci bunjevačke narodne nošnje koja više nije uporabi te se može vidjeti samo na Dužijanci. Primajući iz ruku bandašice Martine kruh od novoga brašna i pokazujući ga na četiri strane grada, gradonačelnik Saša Vučinić rekao je kako je Dužijanca jubilej vrijednih, zahvalnih ljudi i blagdan zajedništva. „Zemlja se udružila sa znojem ovdašnjih risara i njihovim krvavim žuljevima, s nebom koje im je darovalo sunce i kišu i s Božjim blagoslovom. Potom su se risari udružili sa susjedima i prijateljima da se taj plod ubere i sačuva i tako osigura plodonosnu i bogatu godinu. Takva Dužijanca živjet će i narednih sto godina, dokle god bude ovih mališana koji su danas defilirali u povorci i koji to njeguju u svojem srcu“, rekao je gradonačelnik Vučinić.

U poslijepodnevnim satima bandaš i bandašica posjetili su u pratnji župnika župe sv. Roka mons. Anišića grob Blaška Rajića gdje su položili vijenac od žita.

Na prepunom gradskom trgu, u večernjim satima održano je tradicionalno Bandašicino

kolo. Kardinal Puljić u svojem je govoru istaknuo kako je skup u Bandašicinom kolu primjer globalizacije Dužijance. „Dužijanca je poniknula u obitelji kao znak zahvalnosti Bogu za završetak žetve i kruh svagdašnji, zatim je prenesena i u Crkvu i tako je dobila još dublju i širu dimenziju zahvale Bogu na najizvrsniji način u euharistijskom slavlju da bi se onda proširila i u svijet kulture i narodnoga veselja kakvo je i Bandašicino kolo“, rekao je kardinal. On je pozvao okupljeno mnoštvo da sačuvaju ono što su im u baštinu ostavili pradjedovi a to će moći učiniti ukoliko ostanu vjerni Bogu i svom narodu. Potaknuo ih je zatim da žive a ne uživaju život, jer samo živeći život moći će zaštititi ljudsko dostojanstvo i njegovati zajedništvo bez kojega nema ni opstanka ni napretka. Bandaš i bandašica u znak sjećanja na sudjelovanje u stotoj Dužijanci predali su kardinalu sliku izrađenu u tehnici slame koja prikazuje bunjevački salaš na kojem je Dužijanca, kao čin zahvalnosti Bogu za „ris“ te knjige o Dužijanci.

Posljednja manifestacija Dužijance održat će se 28. i 29. kolovoza kada će biti održano tradicionalno proštenje u Marijanskom svetištu na Bunariću. Nakon što je ove godine proslavljena 100. Dužijanca, sljedeće godine bit će svečano proslavljena i 100. obljetnica Dužijance.

(kta/Ž.Z.)

„Hodočašće povjerenja na zemlji“ u Sarajevu

Regionalni molitveni susret mladih u duhu ekumenske zajednice iz Taize-a u Francuskoj

U Sarajevu se od 3. do 5. rujna 2010, na poziv vrhbosanskog nadbiskupa Vinka kardinala Puljića i mitropolite dabrobosanskog Nikolaja, prvi put održao Regionalni Taizé susret na kojemu se, okupilo između 900 i 1.000 mladih iz različitih europskih država.

Osim sudionika iz: Francuske, Engleske, Mađarske, Hrvatske, Poljske, Italije, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Crne Gore, Rumunjske, Njemačke, Portugala, Španjolske i drugih europskih zemalja, susretu je nazočio i mladić koji je za tu prigodu u Sarajevo došao iz Hong Konga.

Prvog dana susreta, nakon dolaska u Sarajevo, mladi su se okupili u dvorani sportskog kompleksa Skenderija na jednosatnoj zajedničkoj molitvi i razmatranju na temu odlomka iz Lukinog Evanđelja koji opisuje susret Isusa i carinika Zakeja. U prigodnom nagovoru koji je prethodio radu u grupama brat Richard je, obraćajući se nazočnima, istaknuo kako je Zakej imao sve, ali je bio nezadovoljan svojim životom.

„Radost koja dolazi od susreta s Kristom, s Bogom ima snagu promijeniti ljudski život. želja je da svatko od nas ovdje u Sarajevu kroz molitvu, gostoprimstvo i sam susret pronade

tu radost koja će nam promijeniti život“, rekao je brat Richard, dodavši kako taj odlomak iz Evanđelja potvrđuje da su pozitivne promjene u ljudskom životu moguće.

Nakon molitve i razmatranja, koje je pjesmom pratio zbor mladih prigodno okupljen za ovaj susret, uslijedio je rad u skupinama na kojoj su mladi međusobno razgovarali dijeleći iskustva i osvrte na pročitani novozavjetni tekst te iznoseći prijedloge i svoje odgovore na pitanje kako aktualizirati u svojim životima ovaj evanđeoski tekst.

Nakon zajedničke večere u Skenderiji je održana večernja molitva i razmatranje na temu odlomka iz Markovog Evanđelja, na kojoj je nazočio i gosp. Valentin Inzko, visoki predstavnik u BiH, dok je prigodni nagovor održao brat Alois, prior ekumenske zajednice Taize. „Kao siromasi Evanđelja, mi kršćani ne tvrdimo da smo bolji od drugih. Ono što nas razlikuje je jednostavno izbor da pripadamo Kristu. Čineći taj izbor, želimo biti potpuno dosljedni. Biti dosljedan znači postati slugom. To znači, između ostaloga, prihvatiti svakoga kao što prihvaćamo dijete, dobrodušno. To također znači opraštati i primati opraštanje, vrlo jednostavno, vrlo ponizno. Svi mi možemo otkriti ovo: oprost primljen ili dan izvor je radosti. Znati da nam je oprašteno možda je jedna od najdubljih, najviše oslobađajućih radosti. To je izvor unutarnjega mira koji nam Krist želi prenijeti. A taj unutarnji mir će nas daleko odvesti; zračiti će drugima i svijetu“, istaknuo je brat Alois.

Drugog dana susret je započeo jutarnjom molitvom po sarajevskim župama i parohijama u kojima su mladi smješteni. Mladi su imali priliku sudjelovati u različitim radionicama koje su pripremili župski timovi mladih. Radilo se o posjeti bogomoljama na području jedne župe, upoznavanju s znakovima nade obzirom na suživot, a ostale radionice su uključivale glazbenu, likovnu i povijesnu sekciju.

U poslijepodnevnim satima, sudionici Susreta imali su priliku sudjelovati na radionicama različite tematike: *Posjet starom gradu* (Begova džamija, sinagoga, katedrala i pravoslavna crkva), *Preuzimanje odgovornosti za opće dobro* – razgovor s Ivom Komšićem, dekanom Filozofskog fakulteta i Christopherom Bennetom – zamjenikom Visokog predstavnika u BiH, *Umjetničkim i stvaralačkim radom pomagati*

suočavanju s bolnom prošlošću i doprinijeti budućnosti mira – razgovor s Jasmilom Žbanić, *Zašto međureligijski dijalog* s Međureligijskim vijećem, *živjeti u miru i suradnji s drugima i drugačijima* – razgovor s pomoćnim biskupom vrhbosanskim Perom Sudarom, *Specifičnosti islama u BiH* – radionicu održao gosp. Asim Zubčević s Fakulteta islamskih nauka, *Povijest židova u Sarajevu* – predavao istraživač i publicist Elias Tauber, *Vjera život i kultura pravoslavnih kršćana* (posjet Staroj pravoslavnoj crkvi i predstavljanje crkvenog pjevanja), *Hrvatski folklor BiH – pjesme, plesovi i običaji*.

Sve radionice bile su vrlo posjećene – vlada la je velika zainteresiranost i mladi su se teško mogli odlučiti na kojoj sudjelovati. Vrijeme predviđeno za radionice nije bilo dovoljno da se postave sva pitanja koja su se vrtjela u glavama sudionika. Zahvaljujemo se svim govornicima i skupinama koji su pridonijeli razumijevanju naših običaja, kulture, povijesti i trenutne situacije u BiH.

Mladi su u 18.00 sati nazočili liturgiji u Staroj pravoslavnoj crkvi, koja je jednostavno bila premala da primi sve koji su željeli doći i moliti zajedno. U večernjim satima u Skenderiji je održana konferencija za novinare na kojoj su sudjelovali vrhbosanski nadbiskup i metropolita Vinko kardinal Puljić, Vanja Jovanović, sarajevski paroh, u ime mitropolite dabrobosanskog Nikolaja, brat Alois iz Taizé zajednice te Ivana Vidović iz Centra za mlade vrhbosanske nadbiskupije Ivan Pavao II. Brat Alois je izrazio osobitu radost što se ove godine u Sarajevu održava regionalni susret. Naglasio je da mladi iz Bosne i Hercegovine u Taizé dolaze još od daleke 1986. „Mi smo kršćani različitih denominacija i želimo potaknuti mlade iz BiH da doprinose miru i napretku cijelog svijeta. Ovih 600 mladih dobro su primljeni u sarajevske obitelji, što pokazuje veliki potencijal za budućnost“, rekao je brat Alois te se zahvalio Kardinalu i Mitropolitu na zajedničkom pozivu koji su im uputili poziv za održavanje susreta u Sarajevu. U svom obraćanju medijima kardinal Puljić je istaknuo: „Dobro je da se u ovom gradu različitosti čuje kršćanska molitva nekoliko dana. To je molitva mladih iz različitih dijelova svijeta koja izgrađuje pozitivnu energiju u ovom društvu koje nudi većinom negativne vijesti i događanja“. Na kraju konferencije za nov-

BILJEŽIMO

inare Ivana Vidović je predstavila tijekom osebujnih priprema koje su počele mnogo ranije kako bi ovaj susret bio organiziran na najbolji mogući način. Osvrnuvši se na ovaj Susret, dr. Šimo Maršić, ravnatelj Nadbiskupijskog centra za mlade Ivan Pavao II. i povjerenik za mlade Vrhbosanske nadbiskupije je rekao: „Cilj ovog susreta je rađanje povjerenja između mladih, ali i obitelji koje su bez obzira što nisu znale koga primaju u kuću bile spremne primiti mlade.“ Vlač. Maršić je zahvalio svima koji su svojom potporom omogućili i podržali ovaj Molitveni susret, na poseban način mladima u Organizacijskom odboru, obiteljima koje su primili mlade i svećenicima u Sarajevu.

Nakon konferencije za novinare uslijedila je zajednička molitva na kojoj su, između ostalih, nazočili apostolski nuncij u BiH mons. Alessandro D' Errico, vrhbosanski nadbiskup Vinko kardinal Puljić, mitropolit dabrobosanski Nikolaj te braća Alois i Richard. Na kraju zajedničke molitve nazočnima su se obratili vrhbosanski nadbiskup Puljić, mitropolit dabrobosanski Nikolaj te brat Alois, izrazivši dobrodošlicu mladima i radost što došli u Sarajevo kako bi dalje nosili i širili povjerenje, mir i ljubav.

Treći dan susret je započeo misnim slavljenjima po župama u kojima su mladi smješteni, a nakon ručka po obiteljima, u crkvi sv. Josipa upriličena je zajednička završna molitva svih sudionika ovog susreta, čime je formalno i završeno Hodočašće povjerenja u Sarajevu.

Nekoliko stotina mladih molilo je s braćom iz Taizéa i pomoćnim biskupom vrhbosanskim mons. dr. Perom Sudarom uz pjesmu i veselje. Bilo je lijepo vidjeti župnu crkvu tako ispunjenu mladima ovom prilikom, koji su u nedostatku sjedećih mjesta posjedali na pod crkve. Pri završetku molitve okupljenima se obratio brat Alois te zahvalio na gostoprimstvu i iskazao zadovoljstvo organizacijom Susreta u Sarajevu. „Ovaj susret ohrabrenje je za nas iz Taizéa kao i za sve ostale“, zaključio je brat Alois te zaželio da budemo „bliski kako bi rane zacijelile“.

Mons. Sudar, pomoćni biskup je, obraćajući se mladima, istaknuo kako Bosni i Hercegovini nedostaje svjedočanstvo da je suživot moguć nakon rata.

„Zahvalan sam svima vama koji ste iz blizine i daleka došli u Sarajevo, u BiH. Ovoj zemlji treba sve. Puno toga nedostaje, ali nam najviše nedostaju svjedočanstvo da možemo biti zajedno kao različiti, da nas ono što dolazi od Boga uvijek više ujedinjuje i povezuje nego sve ono što dolazi od čovjeka, a razdvaja nas. Zato bih želio da, osim ovog lijepog iskustva koje ste doživjeli zajedničkim molitvama u susretima, ponesete i uvjerenje, naše krvavo iskustvo, da nikada nije dobro nikog isključivati ni nikoga mrziti“, kazao je mons. Sudar.

*Dr. Šimo Maršić,
povjerenik za pastoral mladih VN*

Poruka kardinala Vinka Puljića mladima

(Dvorana Skenderija, 4. rujna 2010.)

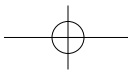
Večeras, nalazeći se među vama, od srca upućujem iskreni pozdrav svima okupljenima na ovom ekumenskom molitvenom druženju mladih Europe u gradu Sarajevu. Pozdravljam sve organizatore ovog Susreta i zahvaljujem svim volonterima, dobročiniteljima i obiteljima koje su primili mlade u svoje domove.

Uz iskrenu dobrodošlicu i pozdrav, želim uputiti nekoliko riječi od srca k srcu. Dragi mladi, radujem se vašoj prisutnosti ovdje u Sarajevu. Vi se nalazite na putu vlastitih traženja. Tražite sreću, smisao i ostvarenje svoje-

ga života.

Na putu je važan susret s drugim i drugačijim. A najvažniji je susret s Kristom. Dragi mladih, hrabrim vas, otvorite srce prema Onome koji se objavio kao: Put, Istina i život. To je Isus Krist. On još nikoga nije razočarao, prevario ili izdao. On nam daje sigurnost i smisao života.

Potrebna nam je zajednica koja zajedno putuje na putu vjere, na putu otvaranja srca svjetlu Kristovu. Stoga vas pozivam da se uključite u svoje kršćanske zajednice mlade-

načkim entuzijazmom i odvažnošću.

Dragi mladi, što znači večeras ovdje, u ovom ozračju, zajednički moliti: to znači osposobiti srce da čuje Božju Riječ, koja je svjetlo našoj savjesti smisao našem životu i putokaz našeg življenja. Molitva je disanje naše duše.

Poštujući različitosti, molimo se zajedno Isusu Kristu, u Njega stavimo svoj život i svoja traženja. Molimo ovih dana Isusa posebno

kako bismo imali snage ne umoriti se upoznavati druge koji su drugačiji od nas. Samo tako ćemo uistinu graditi međusobno poštovanje, razbijati predrasude i graditi povjerenje i iskren suživot gdje god se nalazili. S ovim mislima želim da i ovaj zajednički susret ovdje u Sarajevu za sve nas bude važna postaja „Hodočašća povjerenja na zemlji“. Bog vas blagoslovio!

BILJEŽIMO

Poruka mitropolita Nikolaja mladima

(Dvorana Skenderija, 4. rujna 2010.)

Srdačno pozdravljamo brata Aloisa, priora Kršćanske monaške zajednice u Taize-u, kao i njegovu subraću koji su danas ovdje s nama. Zahvaljujemo Vam što ste se odzvali zajedničkom pozivu Uзорitog kardinala Puljića i moje malenkosti da i u našem Sarajevu organizirate postaju „Hodočašća povjerenja na zemlji“ - neka Vam je od Boga blagoslovljen boravak ovdje.

Također, pozdravljamo sve sudionike ovog zajedničkog susreta – vas, mlade ljude iz svih krajeva Europe, koji ste došli upoznati svoje vršnjake, te vjeru, kulturu i način života svojih domaćina, želeći da svojim iskustvom doprinesete izgradnji mira, razumijevanja i ljubavi. Nadamo se da ćete odavde ponijeti samo lijepe dojmove, koje ćete podijeliti s vašim obiteljima i prijateljima.

Mi živimo u vremenu mnogih iskušenja i velikih stradanja u cijelome svijetu. U svemu

ovome, smatramo da je upravo vjera u Boga od presudnog značaja za izgradnju mira i dobre volje. Na nama kršćanima je još i veća odgovornost, jer imamo zapovijed našeg Spasitelja da „ljubimo svoje bližnje kao sebe same“ – što znači da moramo propovijedati ljubav među ljudima, koja je sveobuhvatna i u sebi sadrži i propovijed mira, razumijevanja, dobre volje, te danas toliko pominjane tolerancije.

Pored toga, u ovom vremenu, a pogotovu u višereligijskim sredinama poput Sarajeva, veoma je važno razumijevanje i uvažavanje aspekata vjere svih vjeroispovijesti i religija, kroz koje se stremi Bogu. To je jedini način da u miru i dobroj volji živimo jedni pored drugih i jedni sa drugima.

Još jednom iskreno pozdravljajući sve vas, učesnike ovoga susreta, želimo Vam od Boga blagoslov, a neka vas On i ubuduće nadahnjuje da govorite o miru i međusobnoj ljubavi.

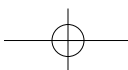
Poruka brata Aloisa mladima

Subota 4. rujna - Večernja molaitva

Ovih dana, na ovoj postaji našega hodočašća povjerenja diljem Europe i drugih kontinenta, pokušavamo otkriti znakove nade. Ovdje u Sarajevu, vidimo veliku velikodušnost srca. Stoljećima vi ste učili kako živjeti zajedno među ljudima koji pripadaju različitim religijama i etničkim skupinama. Iako to nije bez poteškoća i napetosti, to je znak nade u Europi, i mi želimo da se to iznese na vidjelo.

Kao kršćani, uvijek želimo uvažavati ljudsku nadu. U isto vrijeme, želimo pronaći svoju nadu u Bogu i ići na izvore naše vjere. Upravo smo čuli ovo Božje obećanje: „Vodit ću slijepca putem koji ne zna, okrenut ću tmine u svjetlo.“

Istina je da ponekad susrećemo poteškoće i nevolje; ne vidimo svjetlo i možemo biti poput slijepih ljudi koji ne znaju puta. Ako Bog postoji, zašto je zlo tako moćno? Čuje li Bog naše

molitve? Uslišava li ih?

Da bismo prošli kroz životna iskušenja, danas je važno pokušati i bolje razumjeti našu vjeru. Tko je Isus? Što nam je rekao o Bogu? Koju nadu nam daje njegovo uskrsnuće?? Ono što je u središtu naše vjere je Božja ljubav. Biblija pripovijeda cijelu priču ljubavi između Boga i čovječanstva. Ona počinje sa svježinom prve ljubavi, zatim dolaze zapreke i čak ljudska nevjernost. Ali Bog se ne umara od ljubavi, on uvijek nastavlja tražiti svoj narod. U svakoj ženi i muškarcu postoji želja voljeti i biti voljen, želja za ljubavlju koja traje zauvijek. Ova čežnja za „vječnošću“ pokazuje da je cijelo naše biće usmjereno prema Božjoj ljubavi.

Čak i ako razumijemo samo malo iz Evandjelja, možemo tražiti da razumijemo više, kroz nekoliko riječi koje ćemo prakticirati. I postupno ulazimo u jednostavno Isusovo povjerenje: shvaćamo da je Bog, koji je iznad svega što možemo pojmiti, prisutan, blizu nama. On sluša naše molitve. Po svom Svetom Duhu on nas prati, pokazuje nam put, čak i u tami.

Evandjelje koje smo čitali pripovijeda o ženi, Mariji Magdaleni. Ona je plakala, zbunjena, kao da je Isusova smrt zapečatila neuspjeh svih njezinih nada. Ipak je išla na grob. Zatim joj pristupa Isus, uskrsnuo od mrtvih. I na neočekivani način, ne trijumfalno, nego tako ponizno da ga ona ni ne prepoznaje; ona misli da je to vrtlar.

Isus je zove imenom, „Marijo“, i to će sve promijeniti. Marija u svom srcu prepoznaje Is-

usov glas. Ona se okreće prema njemu i uzvraća: „Rabbuni, Gospodine.“ Ona vjeruje da je Isus blizu, čak iako je njegova prisutnost sada drugačija. Zatim je Uskrsli Gospodin šalje: „Idi mojoj braći, reci im da sam uskrsnuo!“ Njezin život dobiva novo značenje, ona ima zadaću koju treba izvršiti.

Krist poziva i nas, poput Marije Magdalene, našim vlastitim imenom. On poznaje svakog od nas osobno. On nam govori: „Idi mojoj braći i sestrama; reci im da sam uskrsnuo. Prenesi moju ljubav svojim životom.“ U vremenu u kojem su mnogi mladi, i ne-tako-mladi ljudi dezorijentirani, važno je da neki od nas idu hrabro naprijed putem vjere i ljubavi. Hrabrost Marije Magdalene daje nam poticaj. Ona, žena potpuno sama, usudila se ići Isusovim apostolima reći im nešto nevjerojatno: „Krist je uskrsnuo!“ Ona je znala kako svojim životom prenijeti Božju ljubav. Svatko od nas može prenositi ovu nadu u Krista. Zato, kad bi bilo jasnije da je Crkva mjesto prijateljstva za sve! Kad bi naše zajednice, naše župe, naše skupine mladih mogle više i više postati mjesta srdačnosti i povjerenja! Mjesta gdje prihvaćamo jedni druge, gdje želimo razumjeti i podržati druge, mjesta gdje smo osjetljivi prema najslabijima, prema onima koji su siromašniji od nas.

I na ovaj način, kao što su mi dragi mitropolit Nikolaj i kardinal Puljić napisali u svom pozivnom pismu, moći ćemo otkriti ljepotu zajedništva i graditi budućnost mira.

Hodočašće vjernika iz Slavenskog Broda na grob Sluge Božjega Josipa Stadlera

Sarajevo, 2. listopada 2010.

Euharistijsko slavlje u sarajevskoj katedrali predvodio je kardinal Vinko Puljić

Petstotinjak vjernika iz svih slavnskobrodskih župa zajedno sa šest svećenika i pet redovnica te učenika, njihovih roditelja i djelatnika OŠ Hugo Badalić, šticićenika i odgojitelja Doma za djecu i mlade i članova Folklornog ansambla Brod hodočastili su u subotu, 2. listopada u Sarajevo. Po dolasku položili su svijeće i cvijeće i pomolili se na grobu sluge Božjega Josipa

Stadlera, prvog vrhbosanskog nadbiskupa.

Nakon pozdravnih riječi domaćina preč. Ante Meštovića, rektora katedrale i dr. Pave Jurišića, postulatora kauze za Stadlerovo proglašenje blaženim i dekana sarajevskog KBF-a koji su se kratko osvrnuli na povijest katedrale koju je sagradio i posvetio 1889. nadbiskup Stadler euharistijsko je slavlje uz desetak svećenika predvodio vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić. Govoreći o nadbiskupu Stadleru, kardinal je istaknuo da je u njegovim dje-

lima vidljiva Božja veličina i slava, te da mu je on uzor i poticaj da ne zastane i posustane u svojoj službi. Vidljivo dirnut tolikim brojem hodočasnika iz Stadlerova rodnog grada pohvalio je njihovo hodočašće koje, kako je rekao, obnavlja povezanost sa Bosnom te nadahnjuje na Stadlerovoj vjeri kojom je on hrabro stupio u Bosu i obnavljao Crkvu te ostavio divan primjer i nama da se ne samo nadahnjujemo nad njegovim životom i djelom nego i molimo da ga što prije ugledamo na čast oltara uzdignutog.

Nakon mise hodočasnici su posjetili i novčanim prilogom darovali Dom za nezbrinutu djecu, Egipat koji je osnovao nadbiskup Stadler, a danas je u njemu 20-ak štćenika o koji-

ma se brinu Služavke Malog Isusa. Prigodnu riječ u ime Slavnskobrodskog dekanata uputio je Ivan Lenić, župnik župe Gospe brze pomoći koji je i ove godine bio inicijator i glavni organizator hodočašća.

Na povratku iz Sarajeva u večernjim satima hodočasnici su pohodili župu Čardak. Na sestriškom groblju Dolorosa pomolili su se na grobovima triju nedavno poginulih redovnica Služavki Malog Isusa. Potom ih je u Čardačkoj crkvi Gospe žalosne domaći župnik Boris Salapić upoznao s poviješću te župe koja se nakon velikih razaranja u Domovinskom ratu, polako diže iz pepela.

(kta/ika)

BILJEŽIMO

Sa zasjedanja CCEE-a upućeno pismo Papi

Zagreb, 5. listopada 2010.

Papi Benediktu XVI. pismom su se s 40. plenarnog zasjedanja Vijeća europskih biskupskih konferencija obratili predsjedništvo Vijeća, kardinali Peter Erdö Josip Bozanić i Jean-Pierre Ricard

Papi Benediktu XVI. pismom se s 40. plenarnog zasjedanja Vijeća europskih biskupskih konferencija (CCEE), koje je od 30. rujna do 3. listopada održano u Zagrebu, obratilo predsjedništvo Vijeća, kardinali Peter Erdö kao predsjednik, te Josip Bozanić i Jean-Pierre Ricard kao potpredsjednici. U pismu su trojica kardinala zahvalila Papi za potporu kao i za pismo s blagoslovom koje je u Papino ime sudionicima zasjedanja poslao njegov državni tajnik kardinal Tarcisio Bertone. Također su izvjestili Svetoga Oca o temi plenarnog zasjedanja, demografiji i obitelji, istaknuvši da demografska istraživanja i istraživanja o obitelji jasno upućuju na "kulturnu i antropološku krizu".

Prenijeli su Svetome Ocu uvjerenje sudionika plenarnog zasjedanja da su "vrijed-

nost obitelji i životno svjedočanstvo tolikih kršćanskih obitelji dragocjeno bogatstvo za budućnost Crkve i za budućnost društva". U tom je kontekstu Predsjedništvo CCEE-a spomenulo Svjetski susret obitelji koji se na Papin poziv ima održati 2012. godine u Milanu, izvjestio je Tiskovni ured Zagrebačke nadbiskupije.

"Susret našeg zasjedanja završio je", stoji u pismu Papi, "svečanim euharistijskim slavljem u zagrebačkoj prvostolnici, gdje smo se spomenuli bl. kardinala Alojzija Stepinca, sina hrvatske zemlje.

Njegova ustrajnost, koja je resila i druge kardinale i biskupe njegovoga vremena, ojačala je veze zajedništva među nama te nas je ohrabrila da svoju službu živimo s istom velikodušnošću.

Njihov primjer i njihov zagovor zacijelo će djelotvornim učiniti naše biskupsko služenje u današnjoj Europi, na dobro Crkve i čitavoga društva."

(kta/ika)

BILJEŽIMO

YAD VASHEM

יד ושם

The Holocaust Martyrs' and Heroes' Remembrance Authority רשות הזיכרון לשואה ולגבורה

Jerusalem, 23 May 2010

Mrs. Ana Lebel
Židovski Prolaz 1
58000 Split
Croatia

Dear Mrs. Lebel,

Ref: Čekada Smiljan – Macedonia (11707)

We are pleased to announce that the Commission for Designation of the Righteous has decided to award the title of “Righteous Among the Nations” to Čekada Smiljan, for help rendered to Jewish persons during the period of the Holocaust at the risk of his life.

He is entitled to a medal and a certificate of honor which will be presented to his nearest relative in a ceremony organized by the Israeli embassy in Skopje, as soon as we receive an address.

For this purpose, we ask of you for your assistance in providing us with the address of the honoree's nearest relative.

In addition, his name will be inscribed on the Righteous Honor Wall at Yad Vashem. We should also appreciate receiving photos of Dr. Čekada, preferably of the wartime period.

Sincerely yours,

F/Irena Steinfeldt, Director
Righteous Among the Nations Department

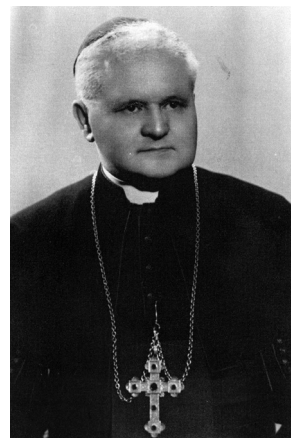
cc: Dr. Nisim Yosha – Glouskin14, Rehovot 76273 - Israel
Mr. Shaoul Getenue – Mevo Dakar 4, Hagiva Hatsorfatit, 11513 Jerusalem
Dr. Rachel Droumer – Vingate 5, Kiryat Ono - Israel
✓ Prof. Božo Odobašić – Josipa Stadlera 5, 71000 Sarajevo – Bosnia & Hercegovina
Mr. Marko Leopold Rohmes – Bregalnička 14, 11000 Beograd - Serbia
Mrs. Miriam Aviezer - Commission for the Designation of the Righteous
Ambassador David Cohen, Embassy of Israel – Skopje.(address In Israel: Ministry of Foreign Affairs, Sderot Itzhak Rabin 9, Jerusalem, 02-5303618)

Prof. Božo Odobašić
Josipa Stadlera 5
71000 SARAJEVO
Bosna i Hercegovina
Tel. 00387/33/236-830

Nadbiskupski ordinarijat

Sarajevo

Ovaj službeni dokument koji sam osobno primio iz Yad Vashema u Jerusalemu o uvrštavanju 'post mortem' dr. Smiljana Franje Čekade od najviših izraelskih institucija u 'Pravednike među narodima' dostavljam i Vama na uvid jer je on bio i naš nadbiskup.

Uz poštovanje

Božo Odobašić
Božo Odobašić

Sarajevo, 21. rujna 2010.

Sjednica Svećeničkog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije

(Sarajevo, 13. listopada 2010.)

U srijedu, 13. listopada t. g. održana je sjednica Svećeničkog vijeća Vrhbosanske nadbiskupije, kojom je predsjedao kardinal Vinko Puljić, nadbiskup metropolit vrhbosanski. Kardinal je na početku pozdravio sve vijećnike i naglasio potrebu svijesti o indiferentizmu kao novom načinu suvremenog ateizma i pozvao na promišljanje o novoj evangelizaciji na koju poziva papa Benedikt XVI.

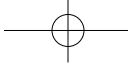
Nakon pročitano g zapisnika sa prošle sjednice u prvu temu naslova „Svećenička komunikacija“ uveo je fra Mirko Filipović, gvardijan samostana sv. Marka na Plehanu. Fra Mirko je temu podijelio u nekoliko cjelina. U prvom dijelu govorio je o komunikaciji sa sobom i komunikaciji s Bogom. Pretpostavke ove komunikacije su, prema fra Mirku, zrelost osobe, obrazovanost, psihološka stabilnost i duhovna orijentiranost. Komunikacija prema sebi treba biti otvorena, samokritična i prijateljski raspoložena, a prema Bogu prisna, konstantna

i temeljiti se na predanosti i odanosti. U drugom dijelu je fra Mirko govorio o komunikaciji sa zajednicom, koja svoj temelj ima u osjećaju pripadnosti zajednici i prihvaćenosti od zajednice. Ovdje je naglašena obveza komuniciranja u zajednici. U trećem dijelu teme Svećenička komunikacija, uvodničposobljenost, odgovornost i poštivanje pravila službe.

U diskusiji, koja je uslijedila, naglašena je potreba „davanja prostora“ Bogu u našim komunikacijama, važnost slušanja, jednakost kao temelj komunikacije, te zauzimanje za druge kao izvor i početak komunikacije. Kardinal je diskusiju zaključio potrebom pripreme teksta o Svećeničkoj komunikaciji Fra Mirka Filipovića za tisak u Vrhbosni, te organiziranjem radionica na temu vještine komunikacije na dekanatskim susretima svećenika u Ordinarijatu u veljači 2011. godine.

Drugu temu sjednice „Stabilnost pastorala i otvorenost prema novome“ priravio je vlč. mr.

BILJEŽIMO

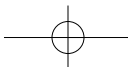

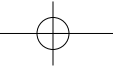
BILJEŽIMO

Luka Brković, župnik župe Sv. Josipa u Sarajevu. Vlč. Brković se u svojem uvodu u temu najprije zaustavio na aktualnoj crkvenoj i društvenoj stvarnosti koje su unijele promjenu u pastoralno djelovanje. Tu su u prvom redu promijenjene društvene datosti, zatim naglasci Drugog Vatikanskog koncila, te pojava novih duhovnih pokreta u Crkvi. Vlč. Brković je, zatim, progovorio o prednostima i opasnostima novih duhovnih pokreta u Crkvi, naglašavajući važnost župne zajednice u koju pokreti trebaju biti inkorporirani. Obzirom na konkretnu pastoralnu praksu uvodničar je istaknuo stabilnost pastoralnog osoblja, prostora, sadržaja

i vremena (termina). "Brinuti se o čovjeku u njegovom dostojanstvu bez obzira na standardnost i novost izazov je koji se nameće svakom crkvenom djelovanju", zaključio je vlč. Brković. U diskusiji koja je uslijedila naglašena je, kako važnost stabilnih projekata, tako i potreba osjetljivosti i otvorenosti za novo u crkvenom djelovanju, a posebno za crkvene pokrete koje treba pratiti i poučavati. Na koncu su vijećnici upoznati s prijedlogom Pastoralnog kalendara za 2010. godinu koji su i prihvatili.

Dr. Šimo Maršić, tajnik SVVN

Dr. Božidar Mrakovčić:

Pučki prijevod Svetog Pisma Ivana Evanđeliste Šarića

1. Pučki prijevodi Biblije kroz povijest

Prevođenje Svetog pisma ima dugačku tradiciju kako svjetsku, tako i hrvatsku. Najstariji prijevod Biblije, točnije Starog zavjeta, je takozvana Septuaginta, nastala tijekom 2. st. pr. Kr. ista u Aleksandriji, trgovačkom i kulturnom centru ondašnjeg Egipta. Mnogi židovi koji su živjeli u dijaspori nisu više poznavali jezike na kojima je izvorno napisan veći dio Staroga zavjeta, tj. hebrejski i aramjeski, pa je za njih Sveto pismo prevedeno na grčki jezik, tzv. *koine* koji je od 300. pr. Kr. do 300. po Kr. služio kao *lingua franca* za Istočno Sredozemlje i Bliski Istok. Nije to bio klasični grčki kojim je Homer pisao Ilijadu i Odiseju nego popularni grčki jezik svakodnevnog upotrebe. Dakle htjelo se prevesti Bibliju na jezik razumljiv običnom čovjeku.¹ Sam izraz *Septuaginta* znači sedamdesetorica. Prema predaji prvi prijevod Biblije nije učinio pojedinac nego je za taj zahtjevan posao bilo određeno čak sedamdeset prevoditelja. Septuagintom su se služili ne samo židovi u dijaspori nego kasnije i kršćanske zajednice izvan Palestine, sastavljene uglavnom od etnokršćana, tj. od kršćana poganske provenijencije. Dokaz zato su novozavjetni spisi koji su ušli u kršćansku Bibliju, a koji su svi napisani na istom *koine* grčkom jeziku. Naime kada Novi zavjet citira Stari onda to čini služeći se Septuagintom.

Kako se kršćanstvo širilo izvan prostora gdje se govorilo *koine* grčkim jezikom javljala se potreba daljnjeg prevođenja Biblije. Među najstarijim prijevodima spadaju svakako aramejska, sirijska, latinska, etiopska, koptska, gotska, georgijska i armenska verzija Biblije. Najveću važnost za Crkvu je svakako imala latinska verzija i to ne ona prva koju nazivamo

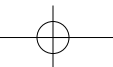
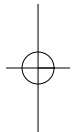
Vetus Latina, nego Jeronimov prijevod čitave Biblije, nastao krajem 4. i početkom 5. st. po Kr. Jezik Jeronimove Biblije nije Ciceronov i Virgilijev latinski nego latinski običnog puka (*vulgus*) po čemu je prijevod i dobio ime *Vulgata*.² *Vulgata* je s vremenom postala na Zapadu službeni prijevod Svetoga pisma, jedina verzija Biblije koja se koristila u zapadnoj katoličkoj liturgiji. Ipak ne apsolutno jedina. Na našim se prostorima liturgija slavila i na staroslavenskom jeziku pri čemu se koristila staroslavenska verzija Biblije koju su nam ostavili slavenski apostoli sv. Ćiril i Metoda u 9. st.

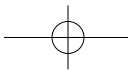
Tijekom srednjeg vijeka bilo je manjih pokušaja da se Biblija prevede na razne jezike kojima su pokršteni evropski narodi govorili. Ti su se jezici s vremenom sve više razlikovali i od latinskog i od staroslavenskog. Kvalitativni pomak u prevođenju Biblije na moderne evropske jezike označio je izum tiskarskog stroja i pojava protestantizma. Protestantizam si je za jednu od glavnih zadaća postavio prevođenje Biblije na narodnim jezicima. Najpoznatiji je svakako Luterov prijevod na njemački jezik. Martinu Luteru je trebalo deset godina da prevede Bibliju s izvornika (1522.-1532.). Njegov prijevod duboko je utjecao na razvoj modernog njemačkog jezika.³ Katolička Crkva reagirala je u 16. st. na protestantsko prevođenje Biblije na narodni jezik zabranom širenja i čitanja protestantskih prijevoda Biblije uz objašnjenje da se Svetim pismom na narodnom jeziku bez tumačenja postiže više zla nego dobra, izlaže većoj opasnosti nego što se postiže koristi. Ovakav stav treba gledati u povijesnom kontekstu šizmi i hereza onoga vremena. Čitanje prijevoda knji-

¹ Valja ovdje napomenuti da nakon babilonskog sužanjstva govorni jezik Židova više nije bio biblijski hebrejski, nego aramejski. Hebrejski se međutim i dalje koristio u hramskoj i sinagogalnoj liturgiji. Međutim, obični ljudi su ga sve teže razumjeli. Zato se s vremenom, i to već prije Krista, uvela praksa da se u sinagogi nakon što se pročita biblijski tekst taj isti tekst odmah usmeno i prevede na aramejski. Činili su to rabini koji se nisu ograničavali na čisti prijevod nego su odmah tekst i tumačili. Njihova tumačenja uz prijevod na aramejskom su kasnije zapisana i nama su poznata pod imenom targumi.

² Jeronim je najprije tri godine (od 382.-385.) radio na reviziji već postojećeg prijevoda Novog zavjeta na latinskom. Stari zavjet prevodi daljnjih dvadesetak godina najprije s grčkog, a potom prema vlastitim riječima sa hebrejskog jezika (*iuxta Hebraeos*). Stručnjaci tvrde da se sv. Jeronim nije bio baš najbolji poznavatelj hebrejskog pa se pri prevođenju najviše služio Origenovom *Hexaplom* (Biblija u 6 verzija, 4 grčka prijevoda - LXX, Teodozije, Simachus, Aquila - hebrejski i hebrejski tekst transliteriran na grčkom).

³ Slično možemo reći i za engleski prijevod *King James Version* iz 1611. na kojem je sudjelovalo 47 prevoditelja.

ga Staroga zavjeta moglo je po prosudbi biskupa biti dozvoljeno jedino učenim i pobožnim ljudima radi boljeg razumijevanja Svetoga pisma, odnosno kao pojašnjenje Vulgate. Dozvoljavali su se samo prijevodi Vulgate koju je Tridentinom proglasio jedinim „autentičnim“ prijevodom. Vulgatu se smatralo vjernijom izvornom tekstu od sumnjivog Erazmovog teksta Biblije na originalnim jezicima (tzv. *Textus Receptus*) prema kojima je Luter preveo Bibliju na njemačkom. Ipak valja reći da su se prvi protestantski prijevodi debelo služili i Vulgatom čiji se utjecaj nije mogao izbjeći.

Stav Katoličke Crkve prema Vulgati kao jedinom predlošku za prijevod Biblije na govorne jezike počinje se mijenjati u 19. st. sa razvojem biblijskih znanosti. God. 1862. njemački bibličar Tischendorf objavio je Sinajski kodeks, grčki tekst Staroga i Novoga zavjeta iz IV. st. po Kr. Tischendorf je otkrio ovaj dragocjeni kodeks u samostanu sv. Katarine na Sinaju. Stručnjaci su uočili da se taj kodeks gotovo u potpunosti slaže sa onim Vatikanskim, također iz IV. st. koji se čuva u Vatikanskoj biblioteci još od petnaestog stoljeća. Zahvaljujući ovoj spoznaji kao i otkriću nekih papirusa iz 2. i 3. stoljeća polako se iskristalizirao vjerodostojniji originalni tekst Septuaginte i Novoga zavjeta. Shvaćajući vrijednost ovih biblijskih znanstvenih dostignuća Papa Leon XIII. potiče bibličare u svojoj enciklici *Providentissimus Deus* od 1893. na proučavanje biblijskih jezika. Počinje se govoriti o potrebi revizije Vulgate. Dok se prije zahtijevalo da prijevodi Biblije na narodnim jezicima budu isključivo prijevodi Vulgate papa Pio XII. će u svojoj enciklici *Divino afflante Spiritu* od 1943. odrediti da predložak za moderne prijevode Biblije na narodnim jezicima ne bude više Vulgata nego originalni hebrejski i grčki tekst, dakle onaj tekst koji je napisao sam nadahnuti pisac.

Katolička će Crkva otvoriti širom vrata prijevodima Biblije sa izvornog teksta na narodni jezik na Drugom vatikanskom saboru koji u 22. točki Konstitucije o božanskoj objavi *Dei Verbum* kaže: „Kristovim vjernicima treba da bude širom otvoren pristup k Svetom pismu. Stoga je Crkva već od početka priznala kao svoj onaj grčki najstariji prijevod Starog zavje-

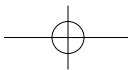
ta, koji se zove po Sedamdesetorici; a druge istočne i latinske prijevode, osobito onaj koji zovu Vulgatom, uvijek je držala u časti. A budući da Božja riječ mora svim vremenima biti na raspolaganju, Crkva se materinskom brigom skrbi da se prirede prikladni i ispravni prijevodi na različite jezike, prvenstveno iz izvornih tekstova Svetih knjiga. Ako se ti prijevodi, u danoj prilici i uz pristanak autoriteta Crkve, prirede zajedničkim trudom i s rastavljenom braćom, mogu se njima služiti svi kršćani“. Vulgata dakle nije više „povlašteni“ prijevod Biblije. Uz nju se cijene i poštuju i drugi istočni i zapadni prijevodi. Štoviše preporučuju se ekumenska izdanja Biblije kao prikladan način da se pridonesu jedinstvu kršćana. Osim toga nakon *Dei Verbum* jasno je da nije Vulgata, nego originalni biblijski tekst na hebrejskom i grčkom taj koji je neupitno nadahnut.

2. Hrvatski prijevodi Biblije

Pogledajmo sada kako se ovaj općeckrveni kontekst kroz povijest odrazio na prijevode Svetoga pisma na hrvatski jezik. Tih prijevoda i nije bilo previše. Najstariji je onaj isusovca Bartola Kašića koji je od 1622. do 1630., dakle za osam godina, u Dubrovniku preveo Vulgatu na hrvatski jezik. Međutim njegovo djelo ostalo je u rukopisu i dugo se čuvalo u Arhivu Vatikanske biblioteke. Objavljeno je tek pred desetak godina i to u Beču. Kašić je preveo Bibliju na hrvatski jezik da bi suzbio protestantski nepotpuni prijevod Biblije izdane u Urachu 1562.-1564. Međutim hrvatski kler onoga vremena bio je više za staroslavenski jezik koji je bio službeni jezik u liturgiji a koji je trebao povezivati Hrvate sa ostalim Slavenima. Zato Kašićev prijevod nije tada objavljen. Kašićev prijevod bio je vrlo dobar i da je tada objavljen sigurno bi značajno utjecao na razvoj hrvatskog jezika.⁴

Slijedeći prijevod Biblije na hrvatski jezik pojavljuje se tek u 19. st., kad se i navedeni crkveni kontekst počeo polako mijenjati. Prijevod je načinio franjevac Matija Petar Katančić. Opet se radi o prijevodu Vulgate. Prijevod je tiskan samo jedanput u Budimu 1831. Malo kasnije, točnije od 1858. do 1861., u Beču se tiska

⁴ Usp. Božo ODOBAŠIĆ, Neiscrpnno bogatstvo Biblije. Uz 50. obljetnicu Šarićeva prijevoda Svetoga pisma Staroga i Novoga zavjeta, u: *Napredak - Hrvatski narodni kalendar za 1993.*, Sarajevo, 1993., 146.

prijevod cijelog Svetoga pisma s Vulgate zardarskog svećenika Ivana Matije Škarića. Problem ovog prijevoda jest što nije na književnom hrvatskom jeziku nego u ikavštini i u bračkom narječju pa je teško mogao biti šire prihvaćen. I ovaj prijevod doživio je samo jedno izdanje.

Godine 1868. Britansko biblijsko društvo u Beogradu je izdalo prijevod Staroga zavjeta Đure Daničića i Novoga zavjeta Vuka Karadžića (1819) pod naslovom *Sveto Pismo Staroga i Novoga zavjeta*. Ovaj prijevod bio je protestantskog tipa bez deuterokanonskih knjiga. Jezično je također bio problematičan, jer je vrvio srbizmima. Ovaj se prijevod međutim na hrvatskom govornom području vrlo brzo širio, osobito zahvaljujući snažnom prodoru protestanata na prijelazu iz 19. u 20. st. Hrvatski biskupi su shvatili da je kao protumjera potrebno Sveto pismo u dobrom hrvatskom prijevodu. Dio ove zadaće odradio je vrhbosanski nadbiskup dr. Josip Štadler koji je kroz 12 godina od 1895. do 1907. priredio pučki prijevod Evanđelja i Djela apostolskih na temelju Vulgate. Djelo je u jednom svesku izašlo u Sarajevu 1912. Negdje u to isto vrijeme u Zagrebu prof. Valentin Čebuškin služeći se Vulgatom i nekim prijevodima sa živih jezika prevodi Stari zavjet, ali ne uspijeva djelo dovršiti.

Do kvalitativnog skoka u prevodenju Biblije na hrvatski dolazi tek sa dr. Franjom Zagođom koji je u Zagrebu 1925. priredio prvi prijevod Novoga Zavjeta prema grčkom izvornom tekstu. Zagodin prijevod je pozitivno ocijenjen i doživio je tri izdanja. Bilo je potrebno još kvalitetno prevesti Stari zavjet. Taj posao zagrebački nadbiskup dr. Antun Bauer povjerio je 1928. zagrebačkom bibličaru dr. Antunu Soviću. Sović je na prijevodu radio šest godina. Zadojen jugoslavenskom idejom o zajedničkom jugoslavenskom jeziku Sović je tri godine proveo u Šumadiji da ondje nauči jezik kojim je trebao prevesti Sveto pismo. Kad su hrvatski biskupi od njega zatražili da prijevod jezično popravi, osobito srpske inačice biblijskih imena (Samuel – Samuilo; Job – Jov; Jošua – Josuj; Danijel – Danilo; Boaz – Vojaz;

Baruh – Varuj; Estera – Jistera; Betlehem – Vitlajem itd.) on je to odlučno odbio. Sovićev prijevod zbog toga nije nikada objavljen.⁵

3. Šarićev prijevod Biblije

Hrvatski biskupi ipak nisu odustali od namera da se povodom 13-stoljetne obljetnice od pokrštenja Hrvata izradi kvalitetan prijevod čitavog Svetog pisma na hrvatskom jeziku. Zagrada je već bio preveo Novi zavjet. Trebalo je da još neko prevede Stari. Tu su zadaću 12. lipnja 1940. godine na konferenciji Poslovnog odbora katoličkog episkopata u Zagrebu povjerali sarajevskom nadbiskupu Ivanu Evandelisti dr. Šariću koji je biblijske discipline doktorirao još davne 1898. na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. U međuvremenu se okušao u literarnom, prevodilačkom i uredničkom poslu. Uređivao je mjesečnik *Vrhbosna*, u kojemu je objavljivao svoje pjesme i prozne radove te prijevode s latinskog, engleskog, njemačkog i francuskog. Nadbiskup Šarić je s radošću prihvatio ovu zadaću koja mu je ležala na srcu još od mladih dana kada je taj isti posao pokušao odraditi njegov predšasnik na biskupskoj stolici u Sarajevu dr. Josip Štadler. U odgovoru Biskupskoj konferenciji piše: ... Prihvatit ću se u ime Božje pučkog izdanja Sv. Pisma Staroga i Novoga Zavjeta u 3 sveska. Izdat ću i Novi zavjet, da imadnemo jednoliko cijelo Sv. Pismo".⁶ Čini se da Šarić nije imao mandat za prijevod Novoga zavjeta. Međutim on je smatrao potrebnim da prevede i Novi zavjet kako bi tekst čitavog Svetog Pisma bio ujednačen.

Preuzeti posao Šarić je zgotovio u rekordnih 2 godine. Ratne godine 1942. posao je bio u cijelosti gotov. Tri sveska izlazila su slijedećom dinamikom: I. Stari Zavjet: Povijesne knjige (u ožujku 1942.), II. Stari Zavjet: Poučne knjige (u veljači 1943.), III. Novi Zavjet (listopad 1943.) Sva tri sveska izašla su u izdanju Akademije Regina Apostolorum. U predgovoru III. sveska prevoditelj naglašava ono što je naveo i u naslovu svakog sveska da je prijevod priredio „iz izvornoga teksta“ ... „obazirući se na prijevod Vulgate“.⁷ Šarić je dakle učinio

5 Ipak će prevoditeljima Biblije Stvarnost iz 1969., koja je poznata i kao Zagrebačka Biblija, Sovićev prijevod poslužiti kao temeljni prijevod za tekst Staroga zavjeta (osim Petoknjžja i Psalama).

6 Vidi Karlo VIŠATICKI, Šarićev prijevod Svetog pisma i njegova izdanja (I. dio), u: *Obnovljeni život*, 62 (2007.) 3, 335. Citat Šarićeva pisma od 13. lipnja 1940. Višaticki preuzima iz tada neobjavljenog predavanja Mate Zovkića na temu "Nastanak i tri izdanja Šarićeva prijevoda Svetoga pisma".

7 *Novi zavjet. Iz izvornoga teksta preveo i bilješke priredio Dr. Ivan Evandelist Šarić. Svezak III.*, Sarajevo, 1942., 5.

više od onoga što su od njega tražili hrvatski biskupi i to u dvostrukom smislu: nije preveo samo Stari nego i Novi zavjet; u prijevodu nije kao primarni predložak imao Vulgatu nego izvorni tekst. Tako se barem dade zaključiti iz njegova predgovora.. Šarić u predgovoru prvog sveska priznaje da je konzultirao i pona-jbolje strane stručnjake prevoditelje Svetoga Pisma, a imao je pred sobom i prijevod Daničića i Vuka koje hvali zbog štokavskog narječja bosanskoga izgovora. Nadalje naglašava da je nastojao sačuvati karakteristike izvornoga teksta ali mu nije robovao, nego je nastojao „biti svoj“. U njegovom danonoćnom radu vodila ga je „samo čista ljubav k Bogu i Narodu svomu“.⁸ Šarić se nije ograničio na čisti prijevod teksta nego je napisao opširan uvod u svaki svezak kao i uvod u svaku knjigu Staroga i Novoga zavjeta. Tekst je popratio i brojnim i opširnim bilješkama. Iz svega ovoga se dade zaključiti da je htio Sv. Pismo učiniti što razumljivijim običnom puku kome je ovaj prijevod i bio namijenjen. Na kraju drugog sveska kojim završava Stari zavjet donio je i stvarno kazalo imena i pojmova te karte biblijskih zemalja. Donosi i objašnjenja biblijskih mjera, novca, vremena, rekonstrukciju jeruzalemskog hrama i sl. Na kraju trećeg sveska donosi i pregled za liturgijska čitanja „poslanice i evanđelja preko crkvene godine“.

4. Ocijene Šarićeva prijevoda⁹

Šarićev je prijevod izazvao u javnosti s jedne strane buru oduševljenja, a s druge strane kritiku nekih tadašnjih bibličara. Crkvena javnost primjećuje i hvali pučki jezik, stil i lakoću kojom se čita Šarićev prijevod. Stručna pak kritika bila je različita: s jedne strane imamo pozitivne kritike Škrinjara, Vlašića i Schütza, a s druge strane zamjerke Obreškog i Zagode.

Bibličar dr. Albin Škrinjar, profesor u ono vrijeme na visokoj teološkoj školi u Sarajevu

ocijenio je Šarićev prijevod vrlo pozitivno kao „vjeran, jasan i lijep“. Prema njemu Šarić pazeci na vjernost nije zanemario jasnoću, a radi ljepote nije se ogriješio o vjernost tekstu, a uspio je sačuvati i semitski kolorit. Škrinjar navodi da je prevoditelj u bilješkama birao lakša tumačenja, prema čemu se dade zaključiti da je imao na umu običan puk. Škrinjar osobito hvali Šarićev jezik: „Stil našega prevodioca kao rođenog pjesnika teče glatko, ritmično, meliodiozno“.¹⁰ Pozitivnim kritikama Škrinjara pridružuje se i bibličar, franjevac o. Petar Vlašić, profesor u Dubrovniku i prevoditelj Knjige Psalmama sa hebrejskog na hrvatski. On tvrdi da je pomno pregledao i usporedio Šarićev prijevod sa izvornikom i Vulgatom i uvjerio se u visoku kvalitetu prijevoda koji „vjerno prenosi smisao izvornika u čisti i lijepi hrvatski jezik“.¹¹

Profesor Biblije u Đakovu dr. Rudolf Schütz smatra Šarićev prijevod važnim događajem za sveopću kulturu u Hrvata. Šarićev jezik smatra biranim a njega jednim od najboljih poznavatelja hebrejskog jezika u našoj domovini. Naglašava pak je za prevoditelja važnije da dobro poznaje hrvatski jezik nego hebrejski ili grčki. Naime poteškoće hebrejskog izvornika „lako se mogu protumačiti pomoću prijevoda na druge žive jezike, dok za čistoću hrvatskog prijevoda nema takvih vanjskih pomagala“.¹²

Dr. Janko Obreški, bibličar i profesor Bogoslovnog fakulteta u Zagrebu bio je prema Šarićevu prijevodu najkritičniji. Obreški pohvaljuje Šarićev smionost, trud i ljepotu jezika njegova prijevoda. Hvali nadalje Šarića što je sveti tetragram prevodio ne sa Jahve nego sa Gospod. Primjećuje međutim da prijevod obiluje turcizmima, a da ima i nerazumljivih dijelova te mnogo *lapsus calami* i tiskarskih grešaka. Za bilješke kaže da su preopširne, nejasne, a često i netočne. Smatra dakle da bi se prijevod u mnogočemu trebao izgladiti i brižnije izraditi. Osvrćući se na drugi svezak Šarićeva prijevo-

8 *Stari Zavjet, iz izvornoga teksta preveo i bilješke priredio Dr. Ivan Evanđelist Šarić, nadbiskup vrhbosanski. Svezak I. Povijesne knjige*, Sarajevo, 1941., 5.

9 U ovom dijelu izlaganja podatke crpim iz pregleda ocjena Šarićeva prijevoda koji su priredili Višaticki i Odošić. Usp. Karlo VIŠATICKI, Predložak Šarićeva prijevoda Svetoga Pisma, u: *Crkva u svijetu*, 41 (2006.) 3, 282-288.; Božo ODOŠIĆ, Neiscrpno bogatstvo Biblije, 152-157.

10 Usp. *Vrhbosna*, (1942.) 5, 136-138.

11 Usp. *Vrhbosna*, (1942.) 7-8, 190-191.

12 Usp. Rudolf SCHÜTZ, Petoknjžje u novom hrvatskom prijevodu, u: *Glasnik biskupije đakovačke i srijemske*, 1943., 132-136.

da Obreški tvrdi da je usporedio Šarićev prijevod s izvornim hebrejskim i grčkim tekstom i ustanovio da se Šarić obilato poslužio njemačkim pučkim prijevodom Eugena Henne-a i to i u tekstu i u bilješkama.¹³ Budući da je Henne prevodio sa izvornika, za pretpostaviti je da je Šarić smatrao da se i njegov prijevod na nj oslonjen može takvim nazvati. Obreški zaključuje da je prijevod Svetog pisma tako važan da ga treba raditi «s mnogo većom kritičnošću i pomnjom, kako to zahtjeva reverentia erga Verbum divinum, pa makar posao išao i polaganije naprijed».¹⁴

Na sličan način Šarić je prevodio i Novi zavjet. Dr. Franjo Zagoda je u svojoj recenziji primijetio da se Šarić poslužio najraširenijim njemačkim pučkim prijevodom Konstantina Röscha koji je prevodio Novi zavjet s izvornog grčkog jezika od i da kao takav „dijeli i dobre i slabije strane Röschova prijevoda“. Zagoda primjećuje da Šarić Röscha uopće nije uvrstio u brojnu literaturu koju je naveo pa onda ispada da su njegove osobine zapravo Šarićeve.¹⁵ Odobašić zaključuje da se iz ovoga može zaključiti da Šarić nije poznao tako dobro hebrejski i grčki da bi mogao samostalno prevoditi sa izvornika. Taj nedostatak nadoknadio je međutim dobrim poznavanjem njemačkog i hrvatskog jezika. U svakom slučaju njegov prijevod može se ubrojiti među dobre pučke prijevode svoga vremena što je bila i njegova primarna svrha i zadatak sa strane hrvatskih biskupa.¹⁶

5. Madridsko i Čakovečko izdanje

Usprkos kritikama za Šarićev prijevod može se reći da je od klera i puka bio jako dobro prihvaćen i da je 10 000 primjeraka koliko je bila naklada bilo vrlo brzo razgrabljeno. Šarić je zbog svojih simpatija prema endehazijskoj vlasti morao već prije kraja rata napustiti Sarajevo. Otišao je najprije u Švicarsku a zatim u Španjolsku gdje se nastanio u Madridu. Svu

njegovu pisanu ostavštinu zaplijenile su narodne vlasti i proglasile ga državnim neprijateljem. Tako su nestali i njegovi rukopisi iz kojih bi se dalo još puno toga zaključiti o načinu njegova prevođenja. Jasno da u takvom okruženju drugo izdanje Šarićeva prijevoda u komunističkoj Jugoslaviji nije bilo moguće. Do drugog popravljenog izdanja Šarićeva prijevoda Svetog Pisma ipak dolazi u Madridu 1960. godine. Drugo izdanje bilo je namijenjeno prvenstveno Hrvatima u dijaspori. U predgovoru Šarić tvrdi da je ovo izdanje uspoređeno s najsuvremenijim prijevodima Svetoga Pisma te popunjeno suvremenijim mišljenjima i tumačenjima.

Za drugo izdanje najzaslužniji je Šarićev tajnik Luka Brajnović, svećenik iz Boke Kotorske koji je u Madridu završio studij svjetske književnosti. Služeći se tada najnovijim prijevodom Biblije na španjolskom prerađio je Šarićeve uvode i bilješke. Dotjerao je i Šarićev jezik tako što je izbacio turcizme i uskladio ga sa standardnim hrvatskim jezikom kasnih pedesetih godina. Brajnović ovako opisuje svoj rad: «Nakon pune dvije godine neprestanoga rada i silne borbe s gotovo nesavladivim materijalnim poteškoćama, brigama, žrtvama i prevarenim nadama, ali obdaren Božjom pomoći i potrebnim milostima, dovršio sam ovo djelo noseći neprekidno u srcu ljubav prema božanskoj Istini, sadržanoj u ovim svetim knjigama; ljubav prema dragom hrvatskom narodu, kojemu je ovo izdanje upućeno, i ljubav prema starcu Nadbiskupu, dru Ivanu Ev. Šariću, koji je s posebnom čežnjom čekao, da njegov prijevod Svetoga Pisma ugleda po drugi put svijetlo dana, prije negoli on zauvijek sklopi svoje umorne oči.»¹⁷ Znamo da je Šarić te iste godine i umro.

Nakon političkih promjena početkom devedesetih prošloga stoljeća Šarićev prijevod Svetoga pisma doživio je novo izdanje već 1998. ali ne sa

13 Višaticki je usporedio Šarićev prijevod sa Vulgatom, Škarićem, Daničićem, Čebušnikom, Henneom i zaključio da Šarić vjerno slijedi Henneov njemački prijevod. Usp. Karlo VIŠATICKI, Predložak Šarićeva prijevoda Svetoga Pisma, u: *Crkva u svijetu*, 41 (2006.) 3, 298.

14 Usp. Janko OBREŠKI, Sveto Pismo Staroga i Novoga Zavjeta, u: *Bogoslovska smotra*, 31 (1943) 153.

15 Usp. Franjo ZAGODA, Dr. Ivan Evandelist Šarić. Novi zavjet. Iz izvornoga teksta preveo i bilješke priredio. Sarajevo, 1942., Svezak III., u. *Bogoslovska smotra*, 32 (1944.), 171-185.

16 Usp. Božo ODOBAŠIĆ, Neiscrpno bogatstvo Biblije, 157.

17 Usp. Karlo VIŠATICKI, Predložak Šarićeva prijevoda Svetoga Pisma, u: *Crkva u svijetu*, 41 (2006.) 3, 298.

I ovaj citat Višaticki preuzima iz predavanja Mate Zovkića na temu "Nastanak i tri izdanja Šarićeva prijevoda Svetoga pisma".

strane Katoličke crkve nego iz protestantskih krugova. Radi se o piratskoj kopiji jer vlasnik autorskih prava nije niti obaviješten o izdanju, a kako li upitan za dozvolu korištenja teksta. Tiskana je u Čakovcu a izdavač je Croatian/Bosnian Bible Outreach Ministry. Identitet izdavača nemoguće je otkriti. Da se radi o protestantskom izdanju očito je i po tome što nedostaju deuterokanonske knjige, a uvedena je i terminologija tipična ha protestante u Hrvatskoj (Radosna vijest po Mt, Mk, Lk, Iv umjesto Evanđelje po Iv...). Ubrzo nakon prvog izdanja ove Biblije pojavljuje se još jedno. Izdavač je ovog puta „Braća i prijatelji od zapada“ čiji identitet ponovno nije moguće otkriti. Višaticki dobro primjećuje da je ipak pozitivna činjenica „da jedna kršćanska zajednica želi koristiti Šarićev prijevod Svetoga pisma“.¹⁸

6. Prvo popravljeno izdanje Šarićeve Biblije – Zagreb 2006.

Hrvatsko biblijsko društvo u Zagrebu na čelu s dr. Zvonimirom Kurečićem uzelo si je za zadatak izdati hrvatske prijevode Svetoga pisma «s ciljem širenja biblijske kulture u Hrvata i da se ne zaboravi dijelove vlastite kulturne baštine».¹⁹ S tom svrhom pokrenulo je u proljeće 2004. inicijativu za popravljeno domovinskim izdanjem Šarićeve Biblije. Inicijativa je bila prihvaćena sa strane Vrhbosanske nadbiskupije. Posla su se prihvatili bibličari iz Bosne i Hercegovine: Karlo Višaticki, Božo Odošić i Mato Zovkić.²⁰ Zadatak im je bio da Šarićev prijevod korigiraju imajući pred sobom znanstveno izdanje Biblije na hebrejskom, Septuaginte na grčkom i Novoga zavjeta na grčkom jeziku. Višaticki je preuzeo sve SZ-tne knjige na hebrejskom osim Psalama koje je popravio Odošić. Zovkić je revidirao sve SZ-tne knjige napisane na grčkom kao i čitav Novi zavjet. Višaticki je osim toga napisao u uvode u svaku grupu SZ-tnih knjiga, Odošić opširan uvod u Psalme, a Zovkić uvod u svaku knjigu Novoga zavjeta. Bilješke su također revidirali i sveli ih na razumnu mjeru. Sa jezične strane tekst je revidirao kroatist mr. Marko Alerić.

Njegov zadatak je bio da poštivajući u najvećoj mogućoj mjeri Šarićev jezik i stil, uskladi Šarićev hrvatski sa današnjim standardnim hrvatskim jezikom. Da bi tekst bio što čitkiji aoristi i imperfekti su ostavljeni samo tamo gdje je to bilo nužno potrebno. Tekst je osim toga očišćen od turcizama kojima je vrvjelo osobito prvo Sarajevsko izdanje. Osobna i geografska imena preuzeta su iz Zagrebačke Biblije.

Prvo popravljeno zagrebačko izdanje Šarićeve Biblije izašlo je god. 2006. Izdavač je Hrvatsko biblijsko društvo Zagreb, a suizdavači su Vrhbosanska nadbiskupija Sarajevo i Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima u Zagrebu (tvrdi uvez) odnosno Glas Koncila. Izdana je i verzija bez deuterokanonskih knjiga kako bi Šarićeva Biblija bila prihvatljiva i protestantima. Karlo Višaticki uspoređujući popravljeno izdanje Šarićeve Biblije sa Katančićem, Škarićem, Daničićem, Šarićem iz 1941, Šarićem iz 1960. Zagrebačkom Biblijom iz 1968, Martinjakom iz 1998, Martinjakom iz 1999. zaključio je da Šarićev prijevod ne odstupa od dosadašnjih hrvatskih prijevoda²¹. Zovkić je pak uspoređio dijelove Šarića iz 2006. i Zagrebačku Bibliju i zaključio da su «oba prijevoda vjerna i na svoj način lijepa. Razlike postoje i one su odraz prevoditeljevih i lektorovih odabira. Na čitateljima je da se odluče kojim se prijevodom žele služiti u moljenju i proučavanju riječi božje na hrvatskom, ako već ne mogu pribaviti oba. Onima koji nisu imali priliku učiti hebrejski i grčki kao jezik izvornika ostaje da usporedbom prijevoda dolaze do smisla svetoga teksta koji je riječ Božja u riječi ljudskoj».²² Ruben Knežević, hrvatski bibličar protestantske provenijencije, uspoređio je pak Šarićev prijevod Judine poslanice iz prvog popavljenog izdanja Šarićeve Biblije sa svim prijašnjim izdanjima Šarićeve prijevoda te sa izvornim grčkim tekstom NA27 i zaključio da revizija Hrvatskoga biblijskog društva, unatoč nekim nedostacima, doista ima karakter «1. popavljenog izdanja», jer su sve dosadašnje revizije uglavnom obavljale prepravke u manjem opsegu.²³

18 Karlo VIŠATICKI, Šarićev prijevod Svetog pisma i njegova izdanja (I. dio), 342.

19 Karlo VIŠATICKI, Šarićev prijevod Svetog pisma i njegova izdanja (II. dio), u: *Obnovljeni život*, 62 (2007.) 4, 478.

20 Mato ZOVKIĆ, Zahvati trojice bibličara na tekstu Šarićeve Biblije, u: *Vrhbosnensia*, 11 (2007.) 1, 149-151.

21 Usp. Karlo VIŠATICKI, Šarićev prijevod Svetog pisma i njegova izdanja (II. dio), 489.

22 Mato ZOVKIĆ, Usporedba Šarićeve i Zagrebačke Biblije, u: *Bogoslovska smotra*, 77 (2007.) 3, 676.

23 Ruben KNEŽEVIĆ, O revizijama Šarićevih biblijskih prijevoda s analizom postupka revizije prijevoda Judine poslanice, u: *Kairos* 1 (2007.) 1, 57.

7. Zaključak

U zaključku valja naglasiti da se prevođenje Biblije na hrvatskom nastavilo i nakon Šarićeva ratnog prijevoda i to ne samo zato jer se njegov prijevod u komunističkoj Jugoslaviji nije smio tiskati. Biblijska je znanost išla naprijed, radali su se i stasali novi bibličari koji su bili vrsni poznavatelji kako hebrejskog i grčkog tako i hrvatskog jezika, zaljubljeni u Božju riječ i željni da podare hrvatskom narodu nove, bolje prijevode. Spomenimo samo važnije: prijevod Novoga zavjeta Ljudevita rupčića iz 1961. (zapravo prerađen prijevod Gracijana Raspudića), Zagrebačka Biblija iz 1968., Novi zavjet u prijevodu Duda-Fučak iz 1973. (10 izdanja), Novi zavjet Gracijana Raspudića iz 1987. te dijelovi Novog zavjeta u prijevodu Tomislava Ladana (Luka 1985., Marko 1990.,

Otkrivenje 1992.). Spomenimo na kraju i prijevod Novog zavjeta Rubena Kneževića iz 2001. Trenutno je u tijeku prijevod čitave Biblije s izvornih jezika. U taj projekt uključeni su gotovo svi bibličari sa hrvatskog govornog područja bilo katolici, bilo protestanti. Cilj toga prijevoda je da bude još više pučki nego što su to bili svi dosadašnji prijevodi pa i onaj Šarićev, u smislu da bude razumljiv ne samo vjernicima, nego i onima koji Bibliju čitaju kao najplemenitiji dio svjetske kulturne baštine. A Šarićev prijevod koji danas imamo u popravljenom izdanju predstavlja vrijedan doprinos u nastojanju da se Riječ Božja što kvalitetnije približi našem običnom čovjeku kako bi taj čovjek čitajući Pismo otkrivao i upoznavo bogočovjeka Isusa Krista i njemu postajao sve sličniji.

Dr. Tomislav Jozić

Etički aspekti transplatacije

Sažetak

Očuvanje života i zdravlja bitno je povezano s različitim medicinskim postupcima koje nerijetko prate i etičke dileme. Jedno od područja koje je u tom smislu osobito osjetljivo je transplantacija. Ova grana medicine je toliko napredovala, da je u svojim složenim varijantama jednostavno neodvojiva od bioetičkih pretpostavki.

U članku se naglašava da to više nisu pitanja pojedinačnih slučajeva već se njima bave pluridisciplinarni forumi, upozoravajući na granice koje se ne mogu prelaziti. Razlog je u mnogostrukim oblicima transplantacije: od one na vlastitom organizmu do homologne, heterologne (uporaba životinjskih organa), do "stvaranja" matičnih stanica i fetalnog tkiva za presađivanje itd. Unutar ovih postupaka postoje kriteriji etičkih ograničenja: rizici, pristanak, određivanje trenutka smrti, pitanje osobnog identiteta kod nekih zahvata i sl.

Današnje biomedicinske vještine ne smiju stvarati mitove od znanosti, nego nasuprot "diktature relativizma" djelovati u okvirima

općeprihvaćenih etičkih normi, štiteći tako dostojanstvo ljudskoga života.

Uvodna pojašnjenja

Napredak bioloških i medicinskih znanosti povezan s tehnološkim inovacijama morao je kad-tad dovesti do pitanja o granicama zahvata u ljudski život i zdravlje. To je tipična bioetička tema s brojnim dilemama zbog rizičnih postupaka u slučajevima kada biološko poimanje čovjeka nije usklađeno s etičkim. Zato je ovdje temeljno pitanje vrednovanja ljudskog života: uvažavamo li čovjeka kao subjekt, po principu jedinstva tijela i duha, s njegovim dostojanstvom i pravima, ili ga prihvaćamo samo kao materijalno-biološku pojavu i objekt na koji se bezuvjetno primjenjuje znanje? Od odgovora na ova pitanja dobrim dijelom ovisi i odnos prema transplantaciji o kojoj je ovdje riječ.

S druge strane, čovjek je po svojoj prirodnoj sklonosti usmjeren na očuvanje života i zdravlja. Još su Rimljani koristili izreku da zdrav duh počiva u zdravu tijelu ("mens sana in corpore

sano"). U tom smislu *zdravlje je sklad tjelesnih i duševnih (psiho-somatskih) sposobnosti*.¹ Međutim, kako je etički relativizam, kao jedan od znakova našeg vremena, nesklon prihvaćanju osnovnih ljudskih vrednota, nerijetko su nastojanja oko očuvanja života i zdravlja u raskoraku s temeljnim etičkim načelima.² Dapače, "svaki pokušaj upozoravanja na očito kršenje tih načela nailazi na organiziran i žestok otpor onih koji sebe smatraju promicateljima napretka za dobrobit čovječanstva" - tvrde oni koji se bave područjem razvojne biologije.³

Problemi očuvanja života i zdravlja čovjeka nisu samo teorijski, ali im je teorija oslonac. Shvaćanja po kojima se čovjek kao objekt znanosti izjednačava s ostalim objektima istraživanja u prirodi, takva shvaćanja i jesu dovela čovječanstvo u katastrofalna događanja. Treba li neke potvrde za ovu tvrdnju, naći će je u *Nürnberškom procesu* iz 1947. god. na Međunarodnom vojnom sudu na kojemu je suđeno dvadeset trojici nacističkih liječnika u logorima Auschwitz, Dachau i Buchenwald. Oni su nad ljudima izvodili neljudske pokuse kao što je sterilizacija, eutanazija, ispitivanja izdržljivosti na smrzavanje i na elektrošokove, testiranje vakcina na umjetno zaraženima, genetički pokusi i sl. Tako je Josef Mengele kao "anđeo smrti" postao simbol zloporabe znanosti i nemedicinskih interesa.

Iako je na *Nürnberškom procesu* formuliran povijesni *Nürnberški kodeks* sa sažetim etičkim načelima o kliničkim istraživanjima, a kasnije na njegovim temeljima i detaljna *Helsinška deklaracija* (1962.), znanstvena zajednica ni do danas nije naučila lekciju iz Nürn-

berga, jer se u pojedinim biomedicinskim krugovima još uvijek događaju slični ili još perfidniji, često komercijalni pokusi. I danas se "pod okriljem medicine još uvijek izvode zahvati koji po svojoj etičkoj neprihvatljivosti nimalo ne zaostaju za onima zbog kojih je prije pola stoljeća suđeno nacističkim liječnicima."⁴

Stvaranje negativne atmosfere o vrijednosti ljudskog života i zdravlja i tehnološki razvoj u medicini doveli su do nastanka *Bioetike* u drugoj polovici 20. stoljeća. Početak bioetike se obično pripisuje osnivanju prvog *Bioetičkog komiteta (Povjerenstva)* u Seattlu koji je odabirao pacijente za priključak na aparat za dijalizu, usavršen šezdesetih godina 20. stoljeća, dok je prvi izraz *bioetika* naveo američki onkolog nizozemskog porijekla, Van Rensselaer Potter, 1970. godine. Za njega je bioetika nova disciplina koja *povezuje biološko znanje sa znanjem o vrijednosnim sustavima*, tj. znanost kao multidisciplinarna ili interdisciplinarna integracija.⁵

U raspravu o bioetičkim pitanjima ide i govor o presađivanju organa i tkiva. Na ovom mjestu nije moguće razmotriti sve dileme oko transplantacije, nego više ukazati na načelni etički pristup njenim raznim oblicima. Osim toga, bioetički problemi su tim veći što je područje transplantacije u stalnom napredovanju, a manipulacije i zloporabe i u tom pravcu društvo ne može uvijek djelotvorno kontrolirati.

Pojmovi i klasifikacija transplantacije

Dosada postignuti uspjesi u humanoj transplantaciji znače velik znanstveni napredak u kir-

- 1 Usp. A. VAN KOL, *Theologia moralis I*, Herder, Barcelona, 1968., br. 804 ss. - Službena definicija zdravlja *Svjetske zdravstvene organizacije* (WHO): "Zdravlje je stanje potpunog fizičkog, mentalnog i socijalnog blagostanja, a ne samo odsutnost bolesti i iznemoglosti", prema: V. POZAIĆ, *Život dostojan života*, FTI, Zagreb, 1985., str. 47.
- 2 Etički relativizam u području ljudskog života i zdravlja potvrđuje se i mišljenjem A. Kurjaka i S. Kupešić iz prenatalne medicine; oni tvrde da se "ne može ustanoviti nezavisni moralni status fetusa." Odatle se lako zaključuje da prema humanom fetusu "ne mogu postojati obveze na osnovi autonomnosti", pa se "sposobnost za samostalan život... ne može shvaćati kao prirođeno vlasništvo fetusa", tj. njime se može raspolagati: usp. A. KURJAK-V. SILOBRČIĆ (ur.), *Bioetika u teoriji i praksi*, NZ Globus, Zagreb, 2001., str. 41-42.
- 3 A. ŠVAJGER, *Spisi medicinske etike*, Centar za bioetiku, FTI, Zagreb, 2004., str. 71.
- 4 Isto, str. 33; - Švajger na stranicama ove knjige (str.31-35) navodi i konkretne slučajeve koji su se događali nakon suđenja u Nürnbergu, ali i medicinske zahvate koji se danas prakticiraju. Radi se o današnjoj "atmosferi" koja dopušta ubojstva u različitim područjima humanog istraživanja. Slično je i kod postupaka u embrionalno-fetalnom području o kojima piše A. Kurjak (usp. bilj. 2), a još više o aferi vezanoj za njegovo ime oko konkretnih zahvata u prenatalnoj medicini u Zagrebu.
- 5 V. R. POTTER izraz "bioetika" navodi u *Journal of Religion and Science*, 5/1970.; te godine piše i članak u kojem spominje isti neologizam u reviji *Perspectives in Biology and Medicine*, 14 (1970) 120-153, a slijedeće godine piše knjigu *Bridge to the Future*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, 1971. - Usp. V. VALJAN, *Bioetika*, Svjetlo riječi, Sarajevo-Zagreb, 2004., str. 13-16; A. ČOVIĆ, *Etika i bioetika*, Pergamena, Zagreb, 2004., str. 113-116; R. P. CRAIG-C. L. MIDDLETON-L. J. O'CONNEL, *Etički komiteti*, Pergamena, Zagreb, 1998., str. 15-23; T. MATULIĆ, *Bioetika*, Glas Koncila, Zagreb, 2001., str. 37-44.

urškom umijeću. U ovisnosti od vrste i važnosti zahvata, za pacijente primatelje to znači funkcionalno i psihološko olakšanje i poboljšanje životne kvalitete. Postoje međutim i druga pitanja kod ovakvih medicinskih postupaka koji nisu uvijek bez zdravstvenih i etičkih rizika.

Za potpunije etičko vrednovanje transplantacijskih zahvata potrebno je poznavanje osnovnih bioloških pojmova i sadržaja. Prije svega u pitanju je pojam transplantacije koji nema istu važnost kod svih oblika ovih zahvata. Pod transplantacijom se načelno podrazumijeva *kirurški postupak kojim se u organizam primatelja prenosi organ donora, njegov dio ili tkivo*. Ova uopćena definicija uključuje mnoga medicinska i etička pitanja koja izviru iz vrsta i načina transplantacije.⁶ Stoga je korisno imati na umu njene varijante i rizike kako bi se i etički problemi lakše uočili.

U postupku transplantacije od donatora se mogu koristiti male zone tkiva, dijelovi kože, rožnica (cijela); zatim dijelovi organizma uzeti iz koštane moždine, iz kosti, isječci nadbubrežne žlijezde; nervna i vaskularna presađivanja (krvne žile), te konačno i cijeli organi: bubreg, srce, jetra, gušterača.⁷

U pogledu vrsta transplantacije u pitanju je prije svega *autotransplantacija*, tj. zahvat na istoj osobi. Postupak je poznatiji kao plastična ili reparativna kirurgija, najčešće kao prenošenje dijelova kože s jednog na drugo mjesto kao korektivni zahvati na pojedinim dijelovima tijela. Pri ovom presađivanju vitalnim ostaje najveći dio tkiva koje se prilagodi zbog biološke kompatibilnosti. Današnje medicinske mogućnosti ove vrste transplantacije su veoma uznapredovale.

Daljnja vrsta zahvata je *homologna transplantacija* organa, tkiva ili drugih dijelova, koja može biti dvostruka: uzimanje transplantata od

žive osobe na drugu osobu (*ex vivo*), uz zakonske i etičke uvjete; te sa mrtve na živu osobu (*ex mortuo, post mortem*), tj. kadaverična transplantacija. Transfuzija krvi ide u područje transplantacije tkiva. Osnovno medicinsko pitanje homolognog presađivanja je biološko prihvaćanje transplantata na organizmu primatelja. Imunološka reakcija organizma može rezultirati odbacivanjem implantata kao "stranog tijela" zbog biološke inkompatibilnosti koja ovisi od posebnih stanica ili "antitijela" stimuliranih antigenima. Odbacivanje se ne događa u slučaju transplantacije kod jednojajčanih blizanaca, a kod krvnih srodnika taj problem je olakšan. S druge strane, imunologija je uspjela otkriti i primijeniti niz učinkovitih sredstava kojima se potiskuje odbacivanje i olakšava prihvaćanje transplantata (npr. ciklosporin, Cy).⁸

Uspjesi u transplantaciji dobrim dijelom ovise i od organizacije i suradnje *donorskih mreža* za prikupljanje organa s lokalnim i međunarodnim transplantacijskim centarima. Bolnička jedinica za transplantaciju pristupa eksplantaciji tek po utvrđenoj smrti. Kriterij za određivanje smrti danas je cerebralna smrt, pri čemu se misli na potpuni prestanak funkcija svih dijelova mozga uključujući i moždano deblo. Uz prestanak na donaciju, što ovisi i od zakonskih opcija, mogu se potom uzeti organi za transplantaciju. Pritom je potrebna i tipizacija tkiva donora radi biološke kompatibilnosti s primateljem kao i test na zarazne bolesti, npr. hepatitis, AIDS ili sifilis. Brzo određivanje prikladnosti transplantata je osobito važno kod organa koji se mogu čuvati neko vrijeme: bubreg do 48 sati, jetra do deset sati, srce i pluća do šest sati, te gušterača 6-8 sati. U cijelom postupku dobro je imati na umu da "dok su primatelji uvijek u žurbi, donori i njihovi rođaci to *nikada* nisu."⁹

6 Usp. L. ROSSI-A. VALSECCHI (ur.), *Dizionario enciclopedico di teologia morale*, Ed. Paoline, Roma, 1976. (4), str. 1162-1171, 1162.; F. COMPAGNONI i dr. (ur.), *Nuovo Dizionario di teologia morale (dalje: NDTM)*, San Paolo, Cinisello Balsamo (Milano), 1994. (3), str. 1383-1391, 1383.; B. HÄRING, *Etica medica*, Edizioni Paoline, Roma, 1973., str. 226-239.

7 Usp. C. PALLIS-D. H. HARLEY (hrv. izd. ur. I. POVRZANOVIĆ), *Osnove smrti moždanog debela*, Medicinska naklada / Hrvatska donorska mreža, Zagreb, 2002. (2. izd.), str. 83., gdje autori kao mogući "cilj transplantacije" spominju još i: srčane zaliske, pluća i koštano srž.

8 Usp. F. COMPAGNONI (i dr.), *Nuovo Dizionario...*, str. 1383.

9 PALLIS-HARLEY-POVRZANOVIĆ, *Osnove smrti moždanog debela...*, str. 92. - Trenutak ljudske smrti danas se općenito prihvaća kao prestanak cerebralnih funkcija, ne samo moždane kore nego i drugih dijelova. U tom smislu "gotovo svi razumni ljudi prihvaćaju pojam smrti moždanog debela... Svi bi neurolozi, po našoj spoznaji, danas prihvatili prijedlog da se smrt osobe može dijagnosticirati na neurološkim osnovama, čak i kada se srčana akcija održava umjetnom ventilacijom" (str. 85); usp. osobito I. POVRZANOVIĆ (ur.), *I. tečaj za transplantacijske koordinate*, Minist. zdravstva RH / Hrv. donorska mreža, Pula, 2003.; Isti, *Transplantacija. Uloga javnosti u presađivanju organa*, Hrv. donorska mreža / Hrv. Crveni križ, Ježitisak, 2006.

Pod *heterolognom transplantacijom (ksenotransplantacija)* se pod- razumijeva presađivanje životinjskih organa na ljude. Pokušaji presađivanja ove vrste već su poznati, ali bez značajnih uspjeha. Obično su u pitanju organi od majmuna i svinje, a radi se uglavnom o eksperimentiranjima, ali i mogućim zloporabama. Kod ksenotransplantacije je u pitanju ne samo velik rizik odbacivanja organa, problem imunološke funkcije, prijenos uzročnika infekcija sa životinje na čovjeka i sl., nego i o ozbiljnim moralnim i kulturološkim pitanjima.¹⁰

Stalni razvoj medicinskih znanosti i srodnih disciplina predstavlja velik izazov i u transplantaciji. Unatoč koristi od napretka ove vrste, u isto vrijeme otvaraju se i brojne bioetičke dileme u praktičnoj primjeni dostignuća, a događaju se i pogreške na ovom području s posljedicama koje se ne mogu uvijek ni predvidjeti. I to je razlog koji upućuje na poštivanje temeljnih etičkih kriterija.

Etičko vrednovanje zahvata

Pretpostavka svake "etike poziva" (deontologije) je opće uvjerenje po kojem je čovjek, pored ostalog, i moralno biće. Bez ove kvalifikacije čovjeka, život u zajednici bi bio otežan, jer sama prisila zakonima ne rješava uvijek ljudske odnose i moralna pitanja. Njih određuje i savjest kao nutarnja norma djelovanja, bez obzira je li savjest shvaćena kao naša primarna antropološka stvarnost koja upućuje na ono što treba činiti (I. Kant), je li savjest ontička usmjerenost na dobro i na vrednote (M. Scheler) ili je pojačana religijskim i teološkim opredjeljenjem. To vrijedi za svaku "etiku poziva", pa i za medicinsku etiku ili bioetičko područje u pitanjima presađivanja organa, počevši još od Aristotelove *Nikomahove etike*.¹¹

Uspjesi u presađivanju organa proteklih nekoliko desetljeća teško se mogu uspoređivati s današnjim uspjesima na tom području. Pomaci u tom pogledu su značajni, jer stalni napredak medicine i novih metoda pogo-

du su smanjenju rizika kod transplantacije. Tome su doprinijele ne samo bolje transplantacijske tehnike, nego i anesteziologija, reanimatologija, intenzivna medicina, imunologija, nefrologija, kardiologija, biokemija i dostignuća drugih područja srodnih medicini kojima se olakšava dijagnoza i liječenje ljudskog organizma.

Protivno očekivanju, pojedini etički problemi nastali iz znanstvenog napretka se čak povećavaju i postaju složeniji. Kad je riječ o transplantaciji, razloge tome treba tražiti, pored ostalog, u sve složenijim tehnologijama, u povećanoj potražnji organa, manjku darovatelja, u kvaliteti transplantata, pa i u opasnostima od trgovanja organima i crnog tržišta. Zbog svega toga su i moralna pitanja oko transplantacije postala zahtjevnija za rješavanje. Ovdje je riječ samo o osnovnim deontološkim normama kod pojedinih oblika transplantacije.

Transplantacija na vlastitom organizmu

Kad se radi o presađivanju na istom organizmu, nema osobitih etičkih dilema.¹² Osnovni princip koji dopušta ovu vrstu zahvata je *princip totaliteta (ili integriteta)*. To znači da su pojedini dijelovi organizma u službi cjeline kojoj su povrgnuti i koja im daje definitivni smisao. Osim toga, kod transplantacije nije u pitanju samo fizička funkcionalnost organizma, već i psihofizičko zdravlje, psihosomatska ravnoteža ljudske osobe. Organi i njihove funkcije su stoga podređene dobrobiti cjeline, pa i onda kad postanu opasnost za život i zdravlje, te se u tom slučaju upravo radi dobra cjeline organizma moraju odstraniti (etički je nedopustivo osakaćenje radi izbjegavanja službe u vojsci). Razumije se da reparativna i estetska kirurgija pretpostavlja povoljan medicinski sud o zahvatu koji mora biti utemeljen na ozbiljnim i racionalnim razlozima. Oni su tim lakši što je biološka kompatibilnost kod autotransplantacije potpuna.

¹⁰ Usp. V. VALJAN, *Bioetika*, str. 271, 272; K. PAVELIĆ, Bioetički izvori u genetici i molekularnoj medicini, u: A. KURJAK-V. SILOBRČIĆ, *Bioetika u teoriji i praksi*, str. 20; R. CALNER, *Organs from animals. Unlikely for a decade*, British Medical Journal, 307 (1993) 306-307.

¹¹ Usp. N. SKLEDAR, *Bioetika, etika i antropologija*, u: KURJAK-SILOBRČIĆ, *Bioetika u teoriji i praksi*, str. 96-112; 98, 99.

¹² Usp. A. VAN KOL, *Theologia moralis I*, Herder, Barcelona, 1968., str. 686-688; B. HÄRING, *Etica medica*, Paoline, Roma, 1973., str. 337; A. GÜNTHÖR, *Chiamata e risposta III*, Paoline, Alba, 1977., str. 609-611.

Homologna transplantacija

1) Presađivanje organa *ex vivo* prate etička pitanja koja se ni ovdje ne mogu zaobići. Prije svega radi se o fizičkom smanjenju funkcionalnosti organizma, pa stoga uzimanje organa žive osobe ili dijela organa ne smije značiti *ozbiljan rizik* ili ugrožavanje života donora. To znači da mora postojati razmjer između negativnih posljedica za donora i koristi koju od presađivanja ima primatelj. U tom smislu "moralno je neprihvatljivo izravno izazvati onesposobljujuće osakaćenje ili smrt ljudskoga bića, makar to bilo za odgodu smrti drugih osoba."¹³ Nekada je eksplantacija bila ozbiljan medicinski i etički problem, dok je današnja medicina u stanju zaštititi zdravlje donora novim metodama i tehnikama, pa je i etičko pitanje time olakšano.

Osim toga, za etičku dopuštenost uzimanja organa *ex vivo*, donor mora dati svoj pristanak. Drugim riječima, "presađivanje organa moralno je neprihvatljivo ako davalac ili njegovi koji na to imaju pravo nisu dali svoj izričit pristanak."¹⁴ Pristanak je slobodan ako je to *obaviješteni (informirani) pristanak*, tj. ako je donor upoznat s rizicima koji nastaju od davanja organa.

Za daljnju usklađenost transplantacije s bioetičkim principima, u pitanju je i prihvaćanje organa sa strane primatelja, te u tom smislu mora postojati utemeljena *sigurnost u uspjeh* implantacije (koja je uspješnija s organom srodnika). U tu svrhu se i obavljaju testovi biološke kompatibilnosti donora s primateljem. Pored toga, problemi oko transplantacije *ex vivo* su etički olakšani današnjim shvaćanjem da je to čin humanosti i solidarnosti među ljudima. Darivanje vlastitog organa postaje djelo ljubavi i duboke osjetljivosti za druge. U

tom smislu, ovdje je opravdanije govoriti o ljudskoj vrlini, nego se pitati o etičkom dopuštenju. Uz razmjernu sličnost, darivanje organa se može usporediti s opasnošću skoka u rijeku radi spašavanja utopljenika, jer je riječ o istom vrijednosnom načelu.

2) Uzimanje organa i tkiva *post mortem* može značiti etički osjetljiviju dilemu nego u prethodnom slučaju, osobito ako ne postoji izričit pristanak prije smrti o davanju organa. Gledano čisto juridički, u pojedinim zemljama danas se primjenjuje tzv. *pretpostavljeni pristanak (consensus praesumptus)* iako u moralnom smislu to nije sasvim jednostavno rješenje. Postoje, naime, mišljenja da se organi umrle osobe mogu uzeti za presađivanje uz pretpostavljeni pristanak, tj. ako se subjekt nije za života tome izričito protivio, negdje čak i uz pismeno izjašnjenje (npr. u Hrvatskoj).¹⁵ Kao podloga za takav stav obično se navodi *princip općeg dobra* ili *društvene solidarnosti*, pogotovo ako se radi o hitnim slučajevima spašavanja nečijeg života ili oslobađanja produžene patnje. Tada se, prema nekima, može pristupiti eksplantaciji i bez pristanka srodnika, jer mrtav čovjek nije "osoba" i nema "subjektivnih prava."¹⁶ Međutim, makar se više ne radi o živoj osobi nego o tijelu koje nestaje, ipak se moraju poštivati stanja psihološkog odnosa prema srodnicima, određeni moralni stav prema tijelu pokojnika kao i moralni integritet uvjerenja i nazora koje je netko imao prije smrti.

U svakom slučaju, da bi se izbjegle moguće zloporabe u ovako osjetljivom pitanju, važan je stav po kojem je "presađivanje organa (je) moralno neprihvatljivo ako davalac ili njegovi koji na to imaju pravo nisu dali svoj izričit pristanak."¹⁷ U razvijenim zemljama rješavanju ovih dilema doprinose centri za transplantaciju i mreža donorskih kartica za davanje organa "post mortem".¹⁸

¹³ Katekizam Katoličke crkve (KKC), HBK, Zagreb, 1994., br. 2296.

¹⁴ Isto, 2296.

¹⁵ Usp. PALLIS-HARLEY-POVRZANOVIĆ, *Osnove smrti moždanog debla*, str. IX.- Sam dr I. Povrzanović (predsjednik Hrvatske donorske mreže) nije za uzimanje organa bez pristanka obitelji unatoč pretpostavljenom pristanku; usp. *Slobodna Dalmacija*, Split, 26.2.2006., str. 17.

¹⁶ Usp. G. PERICO, *Trapianti umani*, in: NDTM, str. 1388 -1390.; V. VALJAN, *Bioetika*, str. 268-269.

¹⁷ KKC, 2296.

¹⁸ Donorska mreža BiH je osnovana 2002. god., ali nije sasvim zaživjela (upisanih oko 1000). Od 1200 (1750) registriranih bubrežnih bolesnika na dijalizi, oko 900 ih je za transplantaciju. Transplantacije se obavljaju *ex vivo* u Sarajevu i Tuzli gdje je prva i obavljena 1999. - Podaci: iz sarajevskog dnevnika *Oslobođenje*, 28.1.2006., str.22. i 16.2.'06., str. 64.; podaci u zagradama: *Oslobođenje*, 24. 2.'06., str.10. (U Sarajevu je od kraja 70-ih godina obavljano presađivanje bubrega od leševa /prof. Bošković/, ali sada više ne, jer nema kadaveričnih prikupljanja - pismena informacija dr-a Povrzanovića iz Pule upućena mi 26.3.'06.).

Kod uzimanja organa post mortem, ipak je od najveće bioetičke važnosti prethodno *utvrđivanje trenutka smrti*. To je važno i radi toga da bi se izbjegli "pokriveni oblici eutanazije" koji bi se mogli dogoditi "bez poštivanja objektivnih i odgovarajućih kriterija ustanovljenja smrti darivatelja."¹⁹ Dok je nekada klinička smrt značila kraj života prestankom rada srca i disanja, danas je odlučujuće smrt cijeloga mozga uključujući i moždano deblo. Naime, "nepovratno oštećenje moždanog debla" dovodi do nepovratnog gubitka svijesti i nepovratnog prekida spontanog disanja, što se označava kao "točka bez povratka."²⁰ Ako je predviđena eksplantacija organa, primjenjuje se umjetna ventilacija (pasivno disanje mehaničkim respiratorom), zatim parenteralno (vensko) davanje tekućina i lijekova kao i drugi potrebni postupci, kako bi se organi održali u odgovarajućoj funkciji. Dakako, ovdje nije cilj ukazati na ukupan medicinski protokol, već načelno ukazati na etičko razrješenje problema, prihvaćajući prestanak svih cerebralnih funkcija kao definitivnu smrt.

Ono što je pri transplantaciji post mortem etički još osobito važno odnosi se na zahtjev o potpunoj odvojenosti eksplantacijskog tima koji je zainteresiran za organe od tima koji ustanovljuje smrt. Time se izbjegava i primisao na nešto što bi ličilo na moguće zloporabe.²¹

3. Posebno etičko pitanje kod homologne transplantacije predstavlja pitanje *promjene osobnog identiteta i individualnosti* pri presađivanju nekih organa.²² Riječ je o presađivanju ovarija i testisa (gonada), te i endokrinih žlijezda s važnošću za hormonalnu i biopsihičku ravnotežu (npr. hipofiza).

Treba naglasiti da nije uvijek problem u biološkom identitetu primatelja, jer uobičajeni implantati preuzimaju čisto organsku funkciju (bubreg, srce i sl.); radi se o onim organima koji bi promijenili individualnost i osobnost subjekta. To se prije svega odnosi na pretpostavljeno presađivanje mozga koji bi najvjerojatnije sačuvao osobnu memoriju, svijest, osjećaje i iskustva ranijeg ljudskog tijela. Takva

bi kirurška kombinacija, sve kad bi tehnički i bila jednostavna, u sebi imala malo ljudskog obilježja i etički bi bila nedopustiva. Zasad se vrše ispitivanja na životinjama (psima i čimpanzama) i teško je zamisliti da bi se primjenjivala i na humano područje.

Pitanja sa sličnim dilemama predstavlja i transplantacija *fetalnog moždanog tkiva* (namjerno pobačenog fetusa) u mozak bolesnika radi liječenja Parkinsonove bolesti. Moždano tkivo uzima se s prednjeg dijela fetalnog mozga (ventralni mesencephalon) i to vakuuskom ekstrakcijom fetusa u raskomadano stanju. Tkivo je najprikladnije za transplantaciju između 8. i 12. tjedna trudnoće. Nakon pokusa na životinjama, prvi zahvat na čovjeku izveden je 1982. god. u SAD-u. Međutim, iskazane su znanstvene sumnje u učinkovitost ovakvih zahvata. Što se tiče etičkog stava, on je jasan već i iz same činjenice da je "izvor fetalnog tkiva za presađivanje redovito *inducirani pobačaj*." Odavde je jasno da najprije treba usmrtiti ljudski fetus kako bi se pokušalo liječiti bolest nekog pacijenta, što je medicinski i etički apsurd.

Na sličan način nije dopustivo uzimati organe u raznim varijantama od anencefalne novorođenčadi. Nema sumnje da anencefalno biće znači ljudski individuum, iako u deformiranom tijelu. Osim toga, kod anencefalnog fetusa ili novorođenčeta, cerebralno oštećenje je djelomično, jer ne uključuje strukture moždanog debla. Stoga su vitalne funkcije ostale samostalne bar za neko vrijeme. Određena analogija u oba ova slučaja bi se mogla povući s osudom nacističkih liječnika na Nürnberškom procesu. Oni su izjavili da su mozgove ubijenih židova "samo" koristili za istraživanja kao "već postojeći materijal"²³ - tamo židovi, a ovdje fetalno moždano tkivo namjerno pobačenih fetusa.

Što se tiče reproduktivnih organa (ovariji, testikuli), etička zabrana slijedi analogiju prethodnih slučajeva. Ovdje se međutim ne radi o presađivanju u svrhu spašavanja života kao kod srca ili bubrega, već jednostavno o

19 *Evangelium vitae*, 15.; usp. B. HÄRING, *Etica medica*, str. 222-225; A. GÜNTHÖR, *Chiamata e risposta III*, br. 535.

20 PALLIS-HARLEX-POVRZANOVIĆ, *Osnove smrti moždanog debla*, str. 3, 5, 15, kao i 16, 18, 46, 85, 86.

21 Usp. KURJAK-SILOBRČIĆ, *Bioetika u teoriji i praksi*, str. 51; B. HÄRING, *Etica medica*, str. 224.

22 Usp. G. PERICO, *Trapianti (umani)*, u: L. ROSSI-A.VALSECCHI (ur.), *Dizionario enciclopedico di teologia morale*, Edizioni Paoline, Roma, 1976 (4. izd.), str. 1164, 1169-70.

23 A. ŠVAJGER, *Spisi medicinske etike*, str. 70-90, 72, 75, 83; usp. V. VALJAN, *Bioetika*, str. 273.

liječenju neplodnosti. Tim se razlogom zahvat ne može etički opravdati, jer su kod presađivanja reproduktivnih organa u pitanju ne samo psihološke smetnje u identitetu primatelja, nego i o biološkom identitetu potomstva, jednostavno kao i kod heterologne oplodnje. Stoga, "Karta zdravstvenih djelatnika" i usvaja načelo po kojem se iz presađivanja "isključuju mozak i gonadi koji osiguravaju osobni i prokreativni identitet osobe, organi po kojima posebno tijelo ulazi u jedincatost osobe."²⁴

U svim ovim primjerima teško je zaobići važnost bioetičkih povjerenstava (komiteta) koja moraju imati svoju ulogu u medicinskim centrima. Jednako tako potrebna je i nastava bioetike u formiranju budućeg medicinskog osoblja.²⁵

Heterologna transplantacija

Iako je znanost danas nezaobilazna u liječenju ljudskih bolesti, ipak njena nekontrolirana primjena kod nekih intrigantnih zahvata u medicini izaziva strah radi mogućih zastrašujućih posljedica. Toj vrsti dilema pripada i *heterologna transplantacija (ksenotransplantacija)*, postupak kojim se životinjski organi presađuju na ljude.²⁶ Nedostatak humanih organa je glavni razlog istraživanjima u ovom području. Još 1984. god. bio je poznat pokušaj presađivanja srca majmuna jednoj djevojčici (Baby Fae), a potom bubrega i jetre od svinje i čimpanze odraslim osobama. Javnost je reagirala, jer nije bila naviknuta na takve događaje, a očito je da su postojali problemi i medicinske i moralne naravi.

Brojni su medicinski razlozi koji ne idu u prilog ksenotransplantaciji. Prije svega na pacijenta se mogu prenijeti životinjski uzročnici infekcija (mikroorganizmi); lijekovi koji se daju protiv odbacivanja stranog tijela povećavaju infektivnu mogućnost, narušavaju imunološku funkciju čovjeka, a postoji i opasnost za one

koji su u kontaktu s primateljem; nadalje, ako u implantatu postoji neki virus, on može mutirati u ljudskom genomu i postati opasan i za ljude i životinje; te napokon, velik je rizik umiranja zbog nefunkcionalnosti presađenog organa.²⁷

Etičke dvoumice, povezane s medicinskima, također govore protiv ove vrste transplantacije. Doduše, čini se da nema osobitih ontoloških razloga koji bi bili protiv ove vrste presađivanja, poštujući dakako općenitu podčinjenost životinjskog svijeta ljudskim vrijednostima. Međutim, u pitanju su i zlorabe, kao u slučaju Baby Fae, pri čemu nije bio etički problem presađeno srce od pavijana; nije to bio ni terapijski zahvat, već se radilo o čistom eksperimentiranju koje je bilo samo sebi cilj.

Uz mišljenja u opravdanost istraživanja²⁸, u praksi se radi o akutnom odbacivanju organa životinjskog porijekla, kao što je slučaj u svim pokušajima dosada. Poznate su npr. i opasnosti od preko 60 izoliranih infektivnih agenasa kod svinje koji mogu biti patogeni za čovjeka primatelja (ksenozoonoze). Slično tome, u DNA svinje se aktivira sekvenca za retrovirus PERV (Porcine Endogenous RetroVirus) s opasnošću šire epidemije.²⁹ Osim toga, kod heterolognog presađivanja javljaju se i pitanja eventualne alteracije osobnosti čovjeka. Još više od toga, u pitanju su i psihološki i kulturalni problemi vezani za život sa životinjskim organom. U svakom slučaju, prije sigurnih i znanstveno dokazanih rezultata, bilo bi prerano i etički neopravdano obavljati eksperimente ove vrste na čovjeku.

Transplantacija i genetički inženjering

Sadržaj ovoga dijela se ne odnosi izravno na pitanja transplantacije organa kako je to prikazano na prethodnim stranicama. Ipak, ovdje navedeni biotehnoški zahvati u ljudski život i zdravlje imaju srodnu problematiku i upotpunjuju bioetičku sliku o današnjim ten-

24 Usp. Pontificio Consiglio della pastorale per gli operatori sanitari, *Carta degli Operatori sanitari*, Città del Vaticano, 1995., br. 88; prema V. VALJAN, *Bioetika*, str. 268.

25 O ovim temama usp. R. P. CRAIG-C. L. MIDDLETON-L. J.O'CONNELL (prev. M. Turudić), *Etički komiteti*, Pergamena, Zagreb, 1998.; NADA GOSIĆ, *Bioetička edukacija*, Pergamena, Zagreb, 2005.

26 Usp. V. VALJAN, *Bioetika*, str. 271-273.

27 Usp. K. PAVELIĆ, Bioetički izvori u genetici i molekularnoj medicini, u: KURJAK-SILOBRČIĆ, *Bioetika u teoriji i praksi*, str.15-24; 16, 20. - (Ukupni ljudski genom sadrži "pisma" od 3 milijarde "slova" u oko 100.000 gena).

28 Usp. Pontificio Consiglio della pastorale per gli operatori sanitari, *Carta degli Operatori sanitari*, br. 87; usp. V. VALJAN, *Bioetika*, str.271/2.

29 Usp. A. ŠVAJGER, *Spisi medicinske etike*, str.168,169,171. - O etičkim aspektima ksenotransplantacije dokument je izdala Papinska akademija za život (26.09.2001), *Prospects for xenotransplantation*.

dencijama u području medicine. Naime, opasnosti od zloraba u suvremenoj biotehnologiji moguće su kroz genetički inženjering. Jedna od pojava u tom području koja je izazvala velike senzacije i zabrinutost je kloniranje. Prvo kloniranje izvedeno je 1996. na životinjama i to od stanice odrasle ovce³⁰, a vijest o prvom kloniranom čovjeku pod kraj 1998. došla je iz J. Koreje, iako je eksperiment prekinut i embrij usmrćen nakon drugog dijeljenja (4 stanice).³¹

Kako bi se izbjegle terminološke i stvarne nejasnoće oko kloniranja, valja definirati ovaj pojam u dvije osnovne varijante. Najprije, u pitanju je *reprodukcijско kloniranje*, koje znači presađivanje jezgre somatskih stanica (SCNT - Somatic Cell Nuclear Transfer).³² Na taj način dobivena je prva klonirana ovca. Metoda se sastoji u uzimanju jezgre bilo koje prikladne somatske (nespolne) stanice od jedinke koja se želi klonirati (nespolna reprodukcija). Dobivena stanična jezgra se potom prenosi u jajnu stanicu druge jedinke kojoj je prethodnim postupkom "poliranja" tj. nuklearnim zračenjem odstranjena vlastita jezgra (*enukleirana oocita*). Prepravljena oocita se potakne na diobu i uzgaja *in vitro*. Tu se uzgaja do embrionalnog stadija (*blastocita*), te se kao "umjetna" blastocita unosi u rodne putove gdje se razvija kao nova cijela klonirana jedinka. Ovaj postupak transplantacije jezgre somatske stanice u enukleiranu oocitu ustvari i nije pravo kloniranje, nego samo po analogiji. Primjena ove metode transplantacije jezgre na čovjeka etički je nedopustivo bez obzira na konačni cilj, reprodukcijски ili terapijski. To je namjerno protuprirodna reprodukcija protivna ljudskom dostojanstvu.

Drugi postupak je *terapijsko kloniranje* koje je donekle nalik reprodukcijskom, što stvara zabunu. Naime, ako se iz humane blastocite izoliraju stanice embrioblasta (manji dio blastocite, tj. embrionalni čvorić iz kojeg se razvija

embrij), ove stanice omogućuju umnažanje *in vitro*, te od njih nastaju nediferencirane *matične stanice* - i to je pravo kloniranje. Matične stanice se daljnjom obradom u svrhu liječenja mogu unijeti u drugu jedinku kako bi diferencijacijom zamijenile oštećene ili odumrle stanice u oboljelim organima. Budući da umnožavanje humanih izoliranih stanica *in vitro*, radi dobivanja embrionalnih matičnih stanica (ESc - Embryo Stem cells) u terapijske svrhe, podrazumijeva uništavanje embrija (inducirani pobačaj), bez obzira na način dobivanja, i ovo tzv. terapijsko kloniranje je nedopustivo, jer predstavlja moralni paradoks. Naime, "nemoralno je proizvoditi ljudske zametke s namjerom da budu iskorišteni kao raspoloživi žbiloški materijal."³³ Protiv humanog kloniranja govori i *Preporuka Vijeća Europe* iz 1986. god, kao i *Rezolucija Parlamenta Europe* 1989.

S druge strane, istraživanja *matičnih stanica odraslih* organizama (ASC - Adult Stem Cells) pokazuju da mnoga tkiva kod odraslih sadrže matične stanice koje mogu proizvesti stanice identične samo vlastitom tkivu. Kao autologni transplantat samo za pacijenta od kojega i potječu, matične stanice se mogu izravno unijeti u oboljeli organ "bez prethodnog induciranja diferencijacije *in vitro*."³⁴ Prema tome, eksperimentalno područje molekularne biologije ukazuje na mogućnost "uvođenja željenih gena u matične i nasljedne stanice koje su, nakon implantacije, sposobne nadomjestiti posebne funkcije povrijeđenih tkiva." Već su potvrđene mogućnosti "korištenja *matičnih stanica odraslih* za postizanje istih ciljeva koji se žele postići matičnim stanicama zametka." To pokazuje da je taj put "najrazboritiji i najhumaniji način za ispravan i valjan napredak na tome polju istraživanja i u terapijskoj primjeni koje ono obećava."³⁵ Prema tome, matične stanice odraslog organizma predstavljaju nadu za oboljele i njihovoj primjeni nema etičkih prigovora.

30 J. Vilmot i K.H.S. Campbell su 1996. god. u Edinburgu (Škotska), u Roslin institutu, klonirali kopiju ovce koja je kasnije uginula (Dolly). Vijest o kloniranju je objavila revija *Nature*, 27.2.1997.

31 Usp. *Science*, 283 (1999) 16f, od 1.1.1999., te 283 (1999) 618f, od 29.1.1999.; usp. i W. B. LINDEMANN, *Erstmals Menchen geklont*, u: *Theologische katholische Monatsschrift*, Siegburg, 8 (1999) 415 - 418.

32 O ovome opširnije usp.: A. ŠVAJGER, *Spisi medicinske etike*, str. 24-25, 157-167; T. JOZIĆ, *Društvena teološka etika*, VKT, Sarajevo, 2000., str. 110-115.

33 *Donum vitae*, I, br. 5; usp. *Evangelium vitae*, 63.

34 A. ŠVAJGER, *Spisi medicinske etike*, str. 164.

35 PAP. AKADEMIJA ZA ŽIVOT je izdala 25.8.2000. god. dokument pod nazivom *Deklaracija o proizvodnji te znanstvenom i terapijskom korištenju matičnih stanica ljudskog zametka*. Prvi navod spomenut na ovom mjestu je iz dijela Deklaracije s naslovom *Matične stanice odraslih*, a druga dva iz *Zaključka*. - Cijeli tekst *Deklaracije* usp. u: T. JOZIĆ, *Društvena teološka etika*, VKT, Sarajevo, 2000., str. 116-125.

Završni osvrt

Očuvanje ljudskoga života i zdravlja predstavlja vrhunac i cilj medicinskih zahvata na ljudskom organizmu. Tome je od početaka težila medicinska vještina što potvrđuju i najraniji etički kodeksi koji traže poštivanje dostojanstva života - *Non nocere (Ne noceat)*. Još je Aristotel ustvrdio: "Jedino je ljudima svojstveno da imaju osjećaje dobra i zla, pravde i nepravde i druga osjećanja istoga reda."³⁶

Uspon biomedicinskih istraživanja i ostalih znanosti doveo je do začuđujućih mogućnosti liječenja od mnogih bolesti. U tome se osobito ističe područje molekularne biologije, mikrokirurgije, embriologije... Ono, međutim, što pritom sve više zabrinjava nisu sami uspjesi - njih kao takve treba načelno pozdraviti - nego stvaranje mitova o znanstvenim

uspjesima i mitova umišljenosti do te mjere, da se znanost nerijetko pretvara u svoju suprotnost, u uništavanje života. U kliničkim centrima svijeta to je danas svima jasno. Na taj način znanstveni i etički neoliberalizam pogoduju "kulturi smrti." Ljudske sposobnosti moraju negdje imati svoju granicu, jer u protivnom čovjek radi protiv sebe. I tu vrijedi pravilo da nije etički sve dopušteno što je moguće izvesti. Stavovi i zahvati koji to ne prihvaćaju pogoduju "diktaturi relativizma" (Ratzinger), što očito ne ide u prilog čovjeku.

Što bude više govora o vrednotama života koje se racionalno ne mogu osporiti, lakše će se doći do sigurnosti i povjerenja i u samu medicinsku znanost. Ako je tako, onda bi tome možda moglo doprinijeti i bolje poznavanje problema o kojima je ovdje bilo riječi.

³⁶ ARISTOTEL, *Politika*, HSN, Zagreb, 1992.,1253a.

Drago Župarić

Svećenička solidarnost

Zanimanje za temu solidarnosti danas je značajno poraslo, kako unutar kršćanskog svijeta, tako i izvan njega. Solidarnost je nedvojbeno kršćanska vrlina, koja ima dodirnih točaka s ljubavi, a svoje porijeklo ima u božanskom trojstvenom životu. Ako teološki promišljamo o kršćanskoj zapovijedi ljubavi prema Bogu i bližnjemu, nema sumnje da smo na području solidarnosti. Ova kršćanska zapovijed, treba se konkretizirati i u različitim oblicima kršćanske solidarnosti, o kojoj se, možda, više pretpostavlja, nego što se raspravlja i teološki promišlja. Ljubav koja proizlazi iz božanske suštine kao dar Duha spušta se na članove mističnog Tijela Kristova. Bog i nas želi povezati s tom stvarnošću zajedništva, pa stoga Isus moli: „da svi budu jedno“ (Iv 17,21). Današnje vrednovanje solidarnosti, sve više kvalificirano i prošireno, znak je vremena.

Solidarnost kao kršćanska duhovnost

U objavi je pokazana solidarnost vjernika po sličnosti. Isus je preporuča u prisposobi kroz opis veze koja postoji između trsa i loze (Iv 15,5). Tajna uspjeha sastoji se u tome da se uzdrži stalno zajedništvo s Isusom, a to znači ustrajati u ljubavi koju su od njega primili. Pavao, međutim, govori o vjerničkoj solidarnosti kroz sliku Kristova tijela (1 Kor 12,13: *Ta u jednom Duhu svi smo u jedno tijelo kršteni, bilo židovi, bilo Grci, bilo robovi, bilo slobodni...*). To jedinstvo nadilazi sve eventualne različitosti. U svim kršćanima isti Duh djeluje u najdubljim kucima njihove ličnosti.

Solidarnost među vjernicima u Kristu potrebna je zbog svjedočenja u crkvenoj zajednici u pogledu međusobnih službi (Rim 12,4-8, Ef 4,7-16). Ako je prvobitna Crkva izrasla na židovskim zasadama, kako bi se „složili“, čak i u zajedništvu vlastitih dobara (Dj 2,44-55), sukladno tomu preferira se međusobna solidarnost konsolidirana u obliku kolekte (Dj 11,28-30; 24,17). Kada je kršćanstvo postalo bitno povezano s društvenim i građanskim životom, pokušalo se uspostaviti solidarnost svih u

korist općeg dobra. Prakticirana je dobrotvorna solidarnost s potrebitima kao nužnost za održavanje kristijaniziranog javnog reda.¹

2. Mnogostruke usmjerenosti svećeničkog „zajedništva“

Drugi vatikanski sabor promatra svećeništvo u dva smjera: a) u odnosu na biskupstvo; b) govori o svećeničkom služenju koje je povezano sa sakramentom Reda. Svećenik je službenik Krista, sluga i pastir, za izgradnju njegova Tijela - Crkve. Ovu službu ne vrši u svoje ime, nego u zajedništvu s biskupima i ovisno o njima, kao „suradnik“, „pomagač i sredstvo“.²

Kristovo svećeništvo proteže se na sve članove Crkve kao zajedničko svećeništvo; na biskupe, svećenike i đakone, kao zaređene služitelje. Isti je put kojim su došli do ove službe: sakrament Svetoga reda koji, unatoč svojem bitnom jedinstvu, priznaje različite stupnjeve sudjelovanja na jednom Kristovom svećeništvu. „Zajednički“ život svećenika u okviru sakramenta Reda proteže se u četiri pravca:

- „zajedništvo“ cjelokupnog klera ili prezbitarija jedne biskupije ili partikularne Crkve sa svojim biskupom;
- „zajedništvo“ svih svećenika s biskupskim zborom, uključujući i Papu;
- „zajedništvo“ svećenika među njima;
- „zajedništvo svećenika s trajnim đakonima“.

Ovo unutarne „zajedništvo“, ukorijenjeno u zajedničkoj ministerijalnoj milosti, mora se ogledati u stvarnom životu unutar crkvene zajednice, u odnosima koji se uspostavljaju na različitim razinama, s različitim stupnjevima zaređenih služitelja. U ovom slučaju, saborski dokumenti govore o „hijerarhijskom zajedništvu“, kako bi istaknuli raznolikost stupnjeva u sudjelovanju zaređenih službenika, otkriva mnoštvo darova i službi kojima Duh Sveti obogaćuje Crkvu, te ne smije doći do gubitka energije, nego do spajanja snaga u izgradnji Kraljevstva Božjeg.

¹ Usp. T. GOFFI, „Solidarietà“, *Dizionario enciclopedico di spiritualità*, Città Nuova Editrice, Roma 21992., 2340.

² Usp. LG 28b.

3. Podrijetlo riječi solidarnost

U današnje vrijeme često se priziva i poštuje vrлина solidarnosti. Malo ih je koji se trude definirati je ili objasniti, budući da svi pokazuju smisao za razumijevanjem njezina značenja i za primjenu u svakodnevnom životu. U teološkom rječniku riječ *solidarnost* je mlađeg datuma, iako je njezin bitni sadržaj star koliko i čovjek, označujući međusobnu odgovornost između pojedinca i društvene grupe, odnosno među pripadnicima unutar grupe. Izraz je pravnog života starih Rimljana, kada je pravni jamac, u slučaju da svi drugi zakažu ili umru, u cjelokupnom iznosu *in solido*, a ne samo u postocima, trebao isplatiti iznos.³

Latinski pridjev „*solidus*“ znači nešto čvrsto, tvrdo, cijelo, čiji su sastavni dijelovi tako spojeni, da čine jaku cjelinu, koja je kadra opirati se razornim silama i u sebi uzdržavati. Preneseno za zajednicu, znači da će biti čvrsta ili solidna, ako su njezini članovi solidni, tj. ako se osjećaju sastavnim dijelovima jedne te iste cjeline. U 19. stoljeću ovaj izraz poprima u francuskom jeziku oblik pridjeva *solidaire* sa sličnim značenjem. Ovako shvaćena solidarnost temelji se na teološkoj antropologiji koja u svom korijenu ima Božju ljubav u Isusu Kristu. *Solidarnost* postaje vrлина koja se proteže izvan svih grupa, na cijeli svijet i na sve elemente ljudskoga života (usp. *Mt* 10, 40-42; 20, 25; *Mk* 10, 42-45; *Lk* 22, 25-27).

U vrijeme Francuske revolucije, s prijelaza iz 18. u 19. stoljeće, po prvi se puta pojavljuje pridjev *solidaire*, odn. imenica *solidarité*, – kao izvedenica iz latinskoga *solidus* da bi odatle prešla u sve druge europske jezike, pa tako i u hrvatski jezik.⁴ Nema sumnje da je imenica (*solidum*) latinskog podrijetla ušla u suvremeni kolokvijalni i znanstveni govor preko francuskoga iz vremena revolucije.

Grupa njemačkih teologa isusovaca, (Heinrich Pesch, Gustav Gundlach i Oswald von Nell-Breuning), teološki je razradila pojam *solidarnosti*, tražeći neko srednje načelo društvenoga ustroja između liberalizma i komunizma. Međutim, *solidarizam* koji su oni zastupali nije prihvaćen za sinonim kršćanskog socijalnoga nauka Crkve⁵, kao što su se nadali⁶, budući da Crkva za svoj nauk ne drži da je ono neki „treći put“⁷, iako ostaje da je solidarnost jedno od njegovih osnovnih i konstitutivnih načela, sa značenjem: *složnost, jednodušnost, jednako mišljenje; zajednica interesa, uzajamna odgovornost, svijest o potrebi zajedničkoga djelovanja*.⁸ Zdušna solidarnost (*alacris animorum coniunctio*) kako je naziva Ivan XXIII. u enciklici *Pacem in terris* (1963. god.) (*Ench. Vat.* 2,32) priziva osobito ideju aktivnog jedinstva (uzajamništva) u razmjeni situacije s drugima, osjećaja odgovornosti u poteškoćama koje pogađaju druge osobe, i ukazivanja učinkovite pomoći.

4. Ljubav kao solidarnost

„U svjetlu vjere - piše papa Ivan Pavao II. - solidarnost teži da samu sebe nadiđe, da poprimi *specifično kršćanske* razmjere posvemašnje dobrohotnosti, praštanja i pomirenja. Tada bližnji nije samo ljudsko biće sa svojim pravima, biće koje je u svojoj srži jednako svima drugima, već ono postaje *živa slika* Boga Oca, otkupljena krvlju Isusa Krista i podvrnuta trajnom djelovanju Duha Svetoga. Bližnjega treba ljubiti, pa kad je i neprijatelj, istom onom ljubavlju kojom ga ljubi Gospodin. Za njega treba biti spreman podnijeti i najveću žrtvu: „*život položiti za braću*“ (usp. *1 Iv* 3,16).⁹ To je bit ljubavi. To je dragovoljno žrtvovanje samog sebe, kako je to savršeno učinio Isus Krist i što bi se moralo očitovati u njegovom narodu.

Kao članovi jednog tijela, koje je Crkva, kršćani – pa, dakle, i svećenici - ne mogu zanem-

3 O ovoj temi nešto više u članku na koji se referiram u ovom podnaslovu: Š. MARASOVIĆ, „Porijeklo i sadržaj pojma „solidarnost“, Split, *Bogoslovska smotra* 74 (2004.), br. 2, 353-376.

4 Usporedi, primjerice: B. KLAIĆ, *Veliki rječnik stranih riječi*, Zora, Zagreb 1966., 1248.

5 Joseph kard. HÖFFNER, *Christliche Gesellschaftslehre*, Butzon & Bercker, Kevelaer, 1997., 47-48.

6 Enciklika Ivana Pavla II. *Sollicitudo rei socialis*, solidarnost definira kao: „... čvrstu i postojanu odlučnost zauzeti se za opće dobro, to jest za dobro svih i svakoga, jer svi smo mi uistinu za sve odgovorni.“ (SRS 38).

7 „Socijalni nauk Crkve nije neki 'treći put' između liberalističkoga kapitalizma i marksističkoga kolektivismu, a ni neka moguća alternativa za neka druga rješenja koja nisu tako oprečna: on je jednostavno zasebna kategorija – *Sollicitudo rei socialis*, 41.

8 Usporedi, primjerice: B. KLAIĆ, „solidarnost“, *Rječnik stranih riječi*, Nakladni zavod MH, Zagreb 1990., 1248.

9 Ivan Pavao II, enciklika *Sollicitudo rei socialis*, 30. prosinca 1987, br. 40, u: *Dokumenti 89*, KS, Zagreb 1988., 65.

ariti ovu zajedničku pripadnost. Svi bi se trebali osjećati odgovornima i podržavati jedni druge. Trebali bi znati razbiti oklop ravnodušnosti, koji prijete zatvaranjem u sebičnost i izolaciju, i postati važna karika u preuzimanju odgovornost za potrebe drugih, birajući put dijeljenja, što je konkretan znak solidarnosti. U stvari, dijeliti znači ući u odnos s drugima, kako bi im se pod vidom besplatnosti dalo dio svoga slobodnog vremena, svoje profesionalne kompetencije, svojih darova uma i srca, kako bi im se pomoglo u prevladavanju teške situacije s kojima se susreću.¹⁰

Dijeljenje se može također odnositi na materijalna dobra. I tu se dotičemo problema suviška i potrebnoga. Kada ljudi budu više imali ljubavi za najpotrebniju braću, time će više shvatiti da, oni koji nisu u potrebi, trebaju višak staviti na raspolaganje potrebitima. Prava ljubav ne podnosi nejednakost i nepravde. Poznato je načelo kršćanskog društvenog nauka:

„Dobra ovoga svijeta su *proobitno* namijenjena svima. Pravo na privatno vlasništvo je *opravdano i nužno*, ali ono ne poništava vrijednost toga načela: na njemu, zapravo, počiva 'socijalna hipoteka', to jest, u njemu se kao unutrašnja kvaliteta prepoznaje socijalna funkcija, koja se temelji i ima svoje opravdanje upravo na općem određenju dobara.“¹¹

Zauzetost za solidarnost, bila bi sterilna kada se ne bi nje govala nova kultura, koja, reagirajući na rašireni individualistički pristup, produbljuje u svijesti osjećaj pripadnosti i uzajamništva. Konsolidacija solidarnosti u našem društvu ne ovisi samo o pravednijoj strukturalnoj provedbi, nego još radikalnije od nutarnje obnove, percepcije zajedničke sudbine na koju je čovječanstvo pozvano, a time i uključivanje svih u izgradnju "civilizacije ljubavi".¹²

5. Solidarnost s braćom u svećeništvu

Drugi vatikanski sabor, kada govori o svećenicima uvijek govori u množini, jer namjerava ist-

aknuti zajedničarsku dimenziju svećeništva i odnose „zajedništva“, koji iz toga rezultiraju¹³. Svećenikom se postaje ulaskom u red svećeništva:

„Svi svećenici, ređenjem uključeni u red prezbitarata, međusobno su povezani najtežnjim sakramentalnim bratstvom“; stoga „napose pak oni u jednoj biskupiji, čijoj su službi pod vlastitim biskupom dodijeljeni, sačinjavaju jedan prezbiterij“.¹⁴

„Zajedništvo“ svećenika se temelji na objektivnim razlozima, koji su ukorijenjeni u samoj stvarnosti svećeništva. Milost ređenja proizvodi i zahtjeva „bratstvo“ sakramentalnog porijekla svećenika među sobom, kao i „hijerarhijskim zajedništvom“, odn. s biskupom u jednom prezbiteriju, koje ujedinjuje sve svećenike, dijecezanske i redovničke, pojedine mjesne Crkve pod vodstvom svojih pastira, obavlajući bilo koji posao¹⁵.

5.1. Teološko-duhovni razlozi

Odnose se na zajednički poziv u svećeništvo i posebno prisličenje Kristu sudjelovanjem na njegovom svećeništvu i jedinstvenom poslanju. Ove pretpostavke prethode bilo kakvim podjelama zadataka ili razdiobama pastoralnih zaduženja, čineći zajedništvo braće u prezbiteriju, potaknutih istim idealima da naviještaju spasenje ljudima i želi da se ti učinci prenesu putem zajedničkih struktura. U obavljanju različitih zadataka nitko ne može polagati pravo da je svećenik više od drugoga, jer različiti zadaci usmjereni su ipak ka **zajedničkom cilju** širenja evanđeoske istine. *Teološke pretpostavke*, koje predsjedaju svećeničkim bratstvom, zahtijevaju da se svaki svećenik osjeća u jedinstvu s ostalim članovima prezbiterija „povezan posebnim vezama apostolske ljubavi, službe i bratstva“¹⁶. To jedinstvo je već od davnih vremena liturgijski izraženo time što su prisutni svećenici polagali ruke na novog izabranika i što su jednodušno koncelebrirali svetu Euharistiju¹⁷. To znači da

¹⁰ Usp. A. FAVALE, *Il ministero presbiterale*, LAS – Roma 21991., 196.

¹¹ Ivan Pavao II, enciklika *Sollicitudo rei socialis*, 30. prosinca 1987, br. 42, u: *Dokumenti 89*, KS, Zagreb 1988., 70-71.

¹² Usp. G. PIANA, „**Solidarietà**“, *Nuovo Dizionario di Teologia Morale*, Edizioni San Paolo, Cinisello Balsamo (Milano) 31994, 1263-1271, 1271.

¹³ Usp. LG 23a.

¹⁴ Usp. PO 8a.

¹⁵ Usp. PO 8a.

¹⁶ Usp. PO 8a.

¹⁷ Usp. PO 8a.

svaki svećenik mora živjeti u zajedništvu s braćom „u vezu ljubavi, molitve i bezuvjetne suradnje“¹⁸, svjedočeći jedinstvo koje povezuje Krista s Ocem, da svijet uzvjeruje da ga je on poslao (usp. *Iv* 17,21).

Ovim teološko – duhovnim razlozima, koji izgrađuju i očituju komunitarnu dimenziju svećeničkog zajedništva, mogu se dodati i drugi, koji su operativno-pastoralne prirode, psihološko-prijateljske i egzistencijalne.

5.2. Operativno-pastoralni razlozi

Na *operativno-pastoralnoj* razini Crkva osjeća potrebu da usklađuje različite pastoralne inicijative kako bi postale učinkovitije. Pastoralne aktivnosti pojedinaca, iako motivirane najboljom namjerom, mogu podbaciti. Stoga, biskupijska razina traži pastoralno planiranje, koje mogu provesti samo svećenici, potaknuti istinskim duhom zajedništva, uz potporu laika i članova pastoralnog vijeća. Pastoralno djelovanje, pripremljeno od onih koji moraju nositi projekt, treba voditi računa o specifičnom znanju u raspodjeli posla.

Potruga za istinom, pastoralno djelovanje i kontakt s ljudima u svijetu koji je podlozan stalnim promjenama, suočava nas s novim situacijama u kojima nije uvijek lako pronaći najbolji put. Različita stajališta u mjesnim Crkvama, unutar istih pastoralnih inicijativa, potiču nas na razmišljanje i istraživanje, te potiču samokritiku. Upravo u slobodnoj razmjeni ideja i mišljenja, nastaje problem odnosa među svećenicima različite dobi, formacije i mentaliteta. To i ne bi trebalo nazvati sukobom, nego susretom koji pomaže otkrivanju i vrednovanju bogatstva raspoznavanja i iskustva, želje i postignuća, čemu mogu biti graditelji svećenici koji pripadaju istom „prezbiteriju“ i djeluju u istoj biskupiji i župi. Ništa nije štetnije od zatvaranja i nedostatka komunikacije ideja, kritike i pobijanja, hira i tvrdoglavosti među svećeničkim odnosima, a koji su pozvani istim Duhom Oca i Sina naviještati poruku ljubavi istoga Krista.

Da bi se izbjeglo takvo iskrivljeno životno

svjedočenje, **stariji svećenici** „neka primaju mlađe zaista kao braću i neka im pomažu u prvim pothvatima i teškoćama službe“¹⁹. To zahtijeva puno dobre volje, djelotvornog i emocionalnog razumijevanja, ljudskog osjećaja i otvorenosti uma starijih svećenika. Zauzvrat, **mlađi svećenici** „neka poštuju dob i iskustvo starijih i neka se o stvarima koje se tiču dušobrižništva s njima savjetuju i s njima rado surađuju“²⁰. Poštovanje i prihvaćanje pozitivnih vidova pastoralnog iskustva drugih može biti samo od koristi i na usmjerenje onomu koji je na početku svoga ministerijalnog poslanja.

Naravno, iskustvo nas uči da odgoj za razumijevanje i pravilno vrednovanje mišljenja drugih, kao i nesebična suradnja u praktičnom ponašanju, nisu laki. Ali, trebalo bi biti moguće, samo ako se njeguje ljubav koja je utemeljena na teološko-duhovnim pretpostavkama, koja je bit svakog svećeničkog života. U svećeničkim odnosima treba uspostaviti prijateljski dijalog, gdje će svatko sudjelovati s uvjerenjem da nitko nije savršen, te da još uvijek ima nešto za popravljavanje, pregledavanje i učenje od drugih, što proizlazi iz razgovora i iskustava s drugom subraćom.

Međutim, svećenička milost i sudjelovanje u jednom Kristovom poslanju, bez obzira na starosnu dob i mentalitet, trebaju poticati svećenike da na nov način razmotre svoju sudgovornost, te obostranu duhovnu i evanđeosku animaciju u obavljanju službe.

5.3. Psihološki razlozi

S *psihološke* točke gledišta - može se vidjeti kako danas u širokim kulturološkim ambijentima vjerske vrijednosti podliježu procesu kritike i devalvacije. Čini se kako izoliranost i praznina oko svećenika imaju tendenciju rasta. Stoga, kontakti s braćom, posebno na spontan- im susretima, u kojima ne treba zanemariti gostoljubivost, dobrotvornost i zajedništvo dob- ara²¹, potrebni su za otkrivanje dimenzije topline ljudskog prijateljstva i prihvaćanja, koji služe produblivanju podrške u svakodnevnoj

18 Usp. *PO* 8a.

19 Usp. *PO* 8b.

20 Usp. *PO* 8b.

21 Usp. *PO* 8c.

borbi i nevoljama, kao i u praksi celibata. Ako susreti i briga o svećenicima imaju neku prednost - a sigurno imaju - onda trebaju biti posebno izraženi prema onoj braći koji su: „bolesni, potišteni, preopterećeni poslovima, osamljeni, prognani iz domovine i za one koji trpe progonstvo“²², koji imaju poteškoća bilo materijalnih ili duhovnih, ili su pak u nekoj neizvjesnosti, u spletu situacija i kompromisa iz kojih ne znaju kako se izvuci²³. U takvim slučajevima treba upriličiti susret, tamo gdje je to moguće, prije nego bude prekasno. Svećenički savjeti, u takvim situacijama, mogli bi dati pozitivan doprinos u vidu pomoći, ohrabrenja i potpore, te oporavka subraće koja su u posebnoj kušnji.

5.4. Egzistencijalni razlozi

Na egzistencijalnoj razini, konačno, nekakav zajednički život ili neka vrst životnog zajedništva²⁴, gdje je na djelu autentična i nesebična ljubav, doprinosi izgradnji duhovnog i intelektualnog života, moderira međusobne nesporazume uzrokovane temperamentom ili drugačijim načinom gledanja na stvari, favorizira bratsku korekciju, pomaže izbjeći opasnost samoće i omogućava bolju raspodjelu rada u skladu s talentima i sposobnostima svakog od njih.

Posebnu pozornost treba posvetiti **svećeničkim udruženjima** koja, „pošto je nadležna crkvena vlast odobrila njihove statute, unapređuju svetost svećenika u izvršavanju njihove službe odgovarajućom i prokušanom organizacijom života te bratskom podrškom pa tako poslužiti cijelom prezbiterskom redu“²⁵. Svjetovni i redovnički svećenici, koji se nalaze u tim udruženjima, mogu pomoći uspostaviti istinsko bratstvo, osobito na području duhovnog napretka.

Isus je molio Oca za dar jedinstva njegovih apostola i onih koji će vjerovati u njega (Iv 17,20-21). Svjedočenje solidarnosti i sklada u životu i djelovanju svećenika, koji izvire iz iskrenog svećeničkog bratstva, još uvijek imaju jak značaj pastoralne učinkovitosti i uvjerljivi-

vog apela žive prisutnosti Kristovog duha u njegovoj Crkvi. Ovaj sklad mora biti produbljen i konsolidiran zajedničkom molitvom i međusobnom razmjenom iskustava tijekom duhovnih vježbi, pastoralnih i prijateljskih susreta, te zajedničkim suživotom.

6. Umjerenost u korištenju materijalnim dobrima

A. Presbyterorum ordinis: Koncilski dekret o službi i životu svećenika PO 17 poziva nas svećenike na jednostavan, skroman i umjeren život, apelirajući da se koristimo materijalnim dobrima, kao sredstvom za postizanje većih i plemenitijih vrijednosti.

Svećenici su pozvani „**da prigrle svojevrijedno siromaštvo** kojim će se vidljivije upriličiti Kristu i postati raspoloživi za svetu službu. Krist je naime radi nas postao siromašan, iako je bogat, da bismo se mi po njegovu siromaštvu obogatili“ (2 Kor 8,9).

„Ona pak dobra koja stječu obavljajući crkvene službe prezbitera neka, ne drukčije od biskupa, - bez povrede partikularnog prava - upotrebljavaju prvenstveno za svoje pristojno uzdržavanje i za ispunjavanje svojih staleških dužnosti. **A ono što im preostane neka ustupe u korist Crkve ili za djela ljubavi**“.

B. Pastores dabo vobis 30: ova apostolska pobudnica poziva nas da živimo umjeren život ne navezan na materijalna dobra, kako bi više imali osjećaja za siromašne:

Svećenici „po uzoru na Krista koji je ‘postao siromah iz ljubavi prema nama’ (2 Kor 8,9), moraju promatrati siromahe i slabije kao one koji su im povjereni na osobit način i biti kadri svjedočiti siromaštvo jednostavnim i strogim životom, budući da su se već navikli odricati od suvišnih stvari (...),(OT 9, CIC 282)“;

jedino siromaštvo osigurava svećeniku raspoloživost da bude poslan tamo gdje je njegovo djelovanje korisnije i nužnije“ (br. 30). Ono je uvjet i pretpostavka poučljivosti Duhu koji ga čini spremnim „ići“, bez balasta i bez navezanosti, slijedeći samo volju Učitelja (usp. Lk 9,57-62; Mk 10,17-22).

22 Usp. PO 8c.

23 Usp. PO 8d.

24 Usp. PO 8c.

25 Usp. PO 8c.

7. Solidarnost i zajedništvo materijalnih dobara

Pored jednostavnosti, Gospodin nas poziva da živimo istinsku solidarnost među sobom, uključujući i gospodarsku. Na ovu solidarnost poziva nas Koncil:

U konstitucije **LG 28** kaže se: „Snagom zajedničkoga svetoga ređenja i poslanja svi su prezbiteri međusobno povezani prisnim bratstvom, koje se dragovoljno i rado treba očitovati u uzajamnoj pomoći, kako duhovnoj tako i materijalnoj, kako pastoralnoj tako i osobnoj, te u sastancima i zajedništvu života, rada i ljubavi.“

Koncilski Dekret o službi i životu svećenika **PO 17**: „No, i neka zajednička upotreba stvari – poput one zajednice dobara koja se ističe u povijesti rane Crkve (usp. *Dj* 2,42-47) – odlično utire put pastoralnoj ljubavi. U takvu obliku života mogu prezbiteri hvalevrijedno oživotvoriti duh siromaštva što ga Krist preporuča.“

Apostolska pobudnica *Pastores Dabo Vobis* **30** podsjeća da će svećenička svijest pripadnosti jednom prezbiteriju, poticati svećenika da se zauzme za pravedniju raspodjelu sredstava bilo međusobno ili pak u zajedničkom korištenju dobara. (usp. *Dj* 2,42-47).

Dakle, Crkva nas poziva na solidarnost u korištenju materijalnim dobrima u duhu dijeljenja. Ova vrednota, na koju su pozvani svi kršćani, mi svećenici trebamo svakodnevno svjedočiti. Ovo bi trebala biti misao vodilja u podršci starijim i bolesnim svećenicima, ili pak koji su u nekoj drugoj nevolji. U tom smislu, u našoj biskupiji postoji oblik praktične provedbe svećeničke solidarnosti „Međupomoć“²⁶.

Dokument Zbora za katolički odgoj, *Socijalni nauk Crkve u svećeničkom obrazovanju*, donosi načela za koja se smatra da su važnija te stoga zaslužuju osobitu pažnju u obrazovanju budućih prezbitera. Među njima temeljnim treba smatrati načela koja se odnose

na osobu, zajedničko dobro, solidarnost i sudioništvo. Druga su s njima duboko povezana i iz njih se izvode.²⁷

8. Zaključne misli

Vez „zajedništva“, što povezuju svećenike mjesne Crkve među sobom i sa svojim biskupom, kada postoji potreba da se više zauzmu svojim sposobnostima, doprinosi uspostavljanju posebnih odnosa unutar klera sudjelovanjem i dijalogom, koji se manifestiraju kolegijalnim načinom života, razvijajući tako komunitarnu dimenziju svoga duhovnog života, za izgradnju kraljevstva Božjeg. Tako se solidarnost poima, kao *egzistencijalno-praktično življenje* kršćanske zapovijedi ljubavi i to kao specifičan način praktičnog življenja kršćanskog oblika bratstva, u svijetu u kojem prevladava egoizam.²⁸

Potrebna je stalna i **točna informacija** o svećenicima kako bi se moglo nešto poduzeti na tom planu.

Potrebno je da mi svećenici **konkretno** izražavamo svoju blizinu sa svećenicima u teškoćama, kako bi se moglo pravovremeno reagirati preko fonda svećeničke solidarnosti „Međupomoći“.

„**Napast** za posvećeni život“, dakle i za nas svećenike, „danas bi mogla biti da posvećeni svedu navještaj živog i uskrsloga Krista na djela karitasa... na organizacije solidarnosti i čovjekoljublja“. Ako svedemo Evanđelje na ljubav dobrovoljnosti i zadovoljenja žurnih potreba društva, bit će dobri čovjekoljupci, ali ne i proroci vjere.²⁹

Naša svećenička solidarnost može se očitovati na **različite načine**, primjerice: odvajanjem od svoga prihoda u biskupijske fondove solidarnosti, za Caritasove projekte u prilog obitelji s brojnom djecom, za stipendije siromašnim učenicima i studentima, za svećeničke kandidate itd. Ako se „društveni i gospodarski problemi mogu riješiti samo uz suradnju svih

26 „Međupomoć“ je mirovinski fond temeljen na načelu svećeničke solidarnosti i predstavlja jedan od načina na koji Vrhbosanska nadbiskupija vrši svoju obvezu u skrbi za dijecezanske svećenike umirovljene zbog dobi (trajno) ili bolesti (privremeno). „Pravilnik Fonda svećeničke solidarnosti 'Međupomoć', članak 1, u: *Vrhbosna* 4/2005., 346.

27 Zbor za katolički odgoj, *Socijalni nauk Crkve u svećeničkom obrazovanju*, Centar za SNC22:25, 24.

28 Usp. S. BALOBAN - V. DUGALIĆ, „Neke oznake solidarnosti u katoličkoj socijalnoj misli u Hrvatskoj od 1900.-1945.“, *Bogoslovska smotra*, Vol. 74 No. 2. kolovoz 2004., 536.

29 E. BIANCHI, „Il consacrato profeta di fede“, *La vita consacrata nella postmodernità*, Roma, 1994., 85.

oblika solidarnosti, (...) koja je zahtjev moralnog reda", onda sigurno i na planu svećeničke solidarnosti međusobno može biti manje nevolja i problema.³⁰

Ipak, treba konstatirati kako smo **spremni** doprinosti različitim biskupijskim potrebama (npr. gradnja Svećeničkog doma), i tako odgovarati na potrebe u različitim oblicima.

Slijedom ovih razmišljanja, trebalo bi naglasiti potrebu **bratskih susreta**/sastanaka, koji mogu biti dobar put do bratske solidarnosti. To mogu biti susreti koji služe za razonodu, na kojima se često nađu svećenici iz okruženja. Takvi susreti – čak i neformalnog karaktera - doprinose razmjeni mišljenja, doživljaja, iskustava, planova i poslova. Time bi se ujedno izgrađivalo i međusobno povjerenje, koje je preduvjet zajedničkog, solidarnog rada.

U cilju izgradnje svećeničke solidarnosti važno sredstvo je **duhovna izgradnja** i redovita molitva, na koju se treba nadovezati naš socijalni samoodgoj. Kao pojedinci ne možemo uvijek puno učiniti, a nedostatak solidarnosti među svećenicima uzrok je neuspjeha. Polazište pastoralnog rada trebalo bi biti shvaćanje svih problema s vjerskoga stanoviš-

ta, pa da iz čisto vjerskih razloga najprije postanemo mi svećenici međusobno složni i jedinstveni.³¹

S enciklikom *Caritas in veritate*³² zaključimo da pripadamo Božjoj obitelji kao njegova djeca i kako nas „podržava vjera da je Bog nazočan uz one koji se **ujedinjuju** u njegovo ime i zalažu za pravednost. (...). Raspoloživost za Boga otvara nas raspoloživosti za braću i raspoloživost za život, koji razumijevamo kako **solidarnu** i radosnu zadaću.“ Budimo svjesni da se čovjek, kao stvorenje duhovne naravi, ostvaruje upravo u **interpersonalnim** odnosima, koji su od temeljne važnosti, jer se stavlja u odnos s drugima i s Bogom, a ne izolirajući se od njih.³³ Uostalom, svi mi pripadamo jednoj jedinjoj zajednici ljudske obitelji, koja se gradi u **solidarnosti**.³⁴

(Predavanje održano dijecezanskim svećenicima Vrhbosanske nadbiskupije, u prostorijama Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa, na *Susretu dijecezanskih svećenika*

22. rujna 2010. god.)

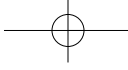
²⁶ Usp. *Katekizam Katoličke Crkve* 1941.

Usp. M. PETLIĆ, "Bratska solidarnost svećenstva", *Katolički list* 82 (1931.), br. 52, 654.

Enciklika pape Benedikta XVI. *Caritas in veritate*, Dokumenti 158, KS, Zagreb 2009., br. 78.

Usp. *Caritas in veritate* 53.

Usp. *Caritas in veritate* 54.

+ Fra Zdravko Lukić (1935.-2010.)

Sarajevo, 29. kolovoza 2010.

U samostanu u Kreševu 28. 8. 2010.
Godine umro je fra Zdravko Lukić.

Fra Zdravko je rođen 26. siječnja 1935. godine u Falanovom Brdu, u župi Ostrožac. Osnovnu školu je završio u Ostrošcu, a srednju školu u Visokom. Redovnički habit obukao je 1953. u Kraljevoj Sutjesci, svečane zavjete je položio 1957. godine, a za svećenika je zaređen 15. 7. 1962. godine u Fojnici.

Nakon ređenja poslan je od Uprave u Rim na studije i od 1966. godine redoviti je profesor na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu. Na službi je bio i u Kreševu od 1970. do 1976. godine. Ponov-

no je, od 1976. godine predavač na Teologiji u Nađerićima. Godine 1980. premješten je u Italiju i tamo boravi slijedećih pet godina. U Kreševu dolazi 1985. godine i tu živi i radi.

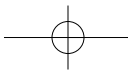
Zadnjih godina borio se s bolešću, koja mu je otežavala kretanje, ali fra Zdravko se nije mirio i predavao: borio se i otimao bolesničkoj postelji.

Fra Zdravko je pokopan u Kreševu 30. kolovoza 2010. godine.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

Ilija Orkić

NAŠI POKOJNICI

FRANJEVAČKI PROVINCIJALAT BOSNE SREBRENE

Zagrebačka 18, BiH-71000 Sarajevo
Tel. +387 33/722 450, Fax +387 33/722 451, E-mail: tajprov@bih.net.ba

Prot. broj: 495/10
Sarajevo, 19. 7. 2010.

Obavijest o smrti

Fra Krešimir (Blaž) Karlović (1915 – 2010)

Dana 17. 7. 2010. godine, blago je u Gospodinu preminuo najstariji član naše franjevačke provincije Bosne Srebrene fra Krešimir Karlović u Zagrebu. Obred sprovoda započet će sv. misom zadušnicom 21. 7. 2010. u 11.00 sati u samostanskoj crkvi na Plehanu.

Fra Krešimir Karlović, sin Šime i Kate r. Barišić, rođen je 14. 5. 1915. u Donjoj Dubici, župa Gornja Dubica. Osnovnu školu završio je u Donjoj Dubici, a srednju u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom. Franjevački habit obukao je 29. 6. 1935. na Gorici (Livno), gdje je položio i prve zavjete 30. 6. 1936. Bogosloviju je studirao u Sarajevu (1936 – 1942). Svečane zavjete je položio u Sarajevu 1. 7. 1939. Za svećenika je zaređen 29. 6. 1942. u Sarajevu.

Obavljao je službu župnog vikara u Varešu (1943 – 1944), i na Plehanu (1944 – 1948 i 1973 – 1974).

Bio je župnik u Žeravcu (1948 – 1955), Foči kod Doboja (1961 – 1973), i na Plehanu (1974 – 1976). Od 1976. do 1992. boravi u samostanu na Plehanu u mirovini.

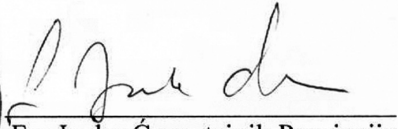
Od 1955. do 1961. bio je gvardijan i župnik na Plehanu.

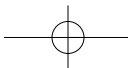
Od 1979. do 1982. vršio je službu definitora Provincije.

Od 1992. godine boravi na Remetama u Zagrebu, te nakon toga prelazi u samostan u Podsusedu u mirovinu, gdje ostaje sve do svoje smrti.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

Fra Janko Čuro, tajnik Provincije

FRANJEVAČKI PROVINCIJALAT BOSNE SREBRENE

Zagrebačka 18, BiH-71000 Sarajevo
Tel. +387 33/722 450, Fax +387 33/722 451, E-mail: tajprov@bih.net.ba

NAŠI POKOJNICI

Prot. broj: 490/10
Sarajevo, 16. 7. 2010.

Obavijest o smrti

Fra Tomo Buljan (1941 – 2010)

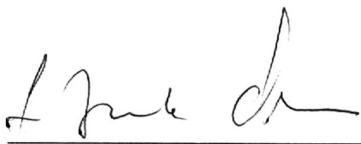
Dana 14. 7. 2010. godine, blago je u Gospodinu preminuo član naše franjevačke provincije Bosne Srebrene fra Tomo Buljan na Sućurju. Obred sprovoda započet će svetom misom zadušnicom 17. 7. 2010. u 12.00 sati u samostanskoj crkvi na Gorici / Livno.

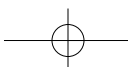
Fra Tomo Buljan, sin Stipe i Ane r. Mihaljević, rođen je 3. 3. 1941. u Kabličima, župa Ljubunčić. Osnovnu školu završio je u Priluci i u Livnu, a srednju u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom. Franjevački habit obukao je 14. 7. 1960. u Kraljevoj Sutjesci, gdje je položio i prve zavjete 15. 7. 1961. Bogosloviju je studirao u Visokom (1963 – 1965) i u Sarajevu (1965 – 1968). Svečane zavjete je položio u Sarajevu 2. 1. 1967. Za svećenika je zaređen 9. 7. 1967. u Varešu.

Pastoralnu djelatnost započeo je kao kapelan u Ivanjskoj u srpnju 1968. godine, gdje ostaje do 1971. godine. Sljedeće godine je vikar na Gorici a 1973. kapelan u Livnu. Potom je obnašao službu župnika u Vidošima od 1973. do 1981. Potom je opet kapelan kratko vrijeme u Novom Šeheru (1981 – 1982), pa župnik u Ivanjskoj od 1982. do 1988. Od srpnja 1988. je župnik u Sokolinama do 1992. Po izbijanju rata, boravio je kratko vrijeme u Livnu; u lipnju 1993. je privremeno u Münsteru, a potom je premješten u Mörs u Njemačkoj do 1994. godine. Od 1994. do 2000. je u Blaškovcu kod Zagreba gdje je boravio i vršio službu samostalnog kapelana u kući časnih sestara. Iz Blaškovca je došao u Bosnu i Hercegovinu, kratko vrijeme bio u Bugojnu, potom u Sućurju na Hvaru, pa u Livnu u župi sve do 2009. Nakon toga prelazi u samostan na Gorici, da bi od ožujku 2010. pa sve do svoje smrti vršio službu župnog vikara u župi Uskoplje / Gornji Vakuf.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

Fra Janko Čuro, tajnik Provincije

FRANJEVAČKI PROVINCIJALAT BOSNE SREBRENE

Zagrebačka 18, BiH-71000 Sarajevo
Tel. +387 33/722 450, Fax +387 33/722 451, E-mail: tajprov@bih.net.ba

Prot. broj: 501/10
Sarajevo, 19. 7. 2010.

Obavijest o smrti

Fra Božo Krešo (1949 – 2010)

Dana 19. 7. 2010. godine, blago je u Gospodinu preminuo član naše franjevačke provincije Bosne Srebrene fra Božo Krešo u Mostaru. Obred sprovoda započet će sv. misom zadušnicom 20. 7. 2010. u 17.00 sati u samostanskoj crkvi na Šćitu (Rama).

Fra Božo Krešo, sin Mate i Ruže r. Falatar, rođen je 10. 11. 1949. u Orašcu, župa Rama - Šćit. Osnovnu školu završio je u Orašcu, a srednju u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom. Franjevački habit obukao je 14. 7. 1969. u Kraljevoj Sutjesci, gdje je položio i prve zavjete 19. 1. 1972. Bogosloviju je studirao u Sarajevu (1971 – 1977). Svečane zavjete je položio u Rumbocima 14. 2. 1977. Za svećenika je zaređen 17. 4. 1977. u Sarajevu.

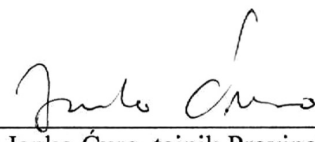
Obnašao je službu župnog vikara u Podhumu /Livno/ (1977 – 1982), Livnu (1982 – 1985), na Šćitu /Rama/ (2000 – 2002).

Bio je župnik u Bučićima (1985 – 1991), Rumbocima (1991 – 1997), na Gračacu (1997 – 2000), u Zoviku (2002 – 2006) i u Osovi (2006 – 2010).

Smrt ga je zatekla na službi župnog vikara u Ulicama.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

Fra Janko Čuro, tajnik Provincije

+Fra Franjo Filipović

(1948-2010)

U subotu 9. 10. 2010. godine u Zagrebu je preminuo subrat Franjevačke provincije Bosne Srebrene fra Franjo Filipović. Sprovod će biti 12. 10. 2010. u 14.00 sati u Dubravama.

Fra Franjo Filipović, sin Ante i Sare r. Stjepanović, rođen je u Donjim Laništima, župa Ulice, 8. 3. 1948. Osnovnu školu završio je u rodnom mjestu, a Franjevačku klasičnu gimnaziju u Visokom. Franjevački habit je obukao u Kraljevoj Sutjesci 14. 7. 1967., a tu je položio i svoje prve zavjete – 15. 7. 1968. Teologiju je studirao na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu. Svečane zavjete položio 14. 10. 1974. Za đakona je zaređen 8. 12. 1974, a za svećenika 2. 2. 1975. u Sarajevu.

Vršio je službu župskog vikara u Novoj Biloj (1976), u Biloj (kod Livna, 1976), u Rumbocima (1977), u Tolisi (1978), u Jajcu (1979), ponovno u Tolisi (1982-1985).

Bio je samostanski i župni vikar u Dubravama (1985-1988) i župnik u Špionici (1988-1991).

Ponovno župni vikar u Tišini (1991), u Ulicama (1992), zatim kao izbjeglica na Šćitu, te neko vrijeme boravi i u Nizozemskoj. Od 1994. pa do 2000. godine je obnašao službu gvardijana u Dubravama.

Od 2000. pa do svoje smrti – župni vikar u Dubravama. (kta/fia)

Fra Franjo je ukopan 12. 10. 2010. godine u Dubravama. Misu zadušnicu u 14 sati i ukopne obrede predslavio je u samostanskoj crkvi u Dubravama fra Lovro Gavran, provincijal franjevačke provincije Bosne Srebrene, uz koncelebraciju devedeset svećenika i mnoštvo vjernika.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

Ilija Orkić

NAŠI POKOJNICI

